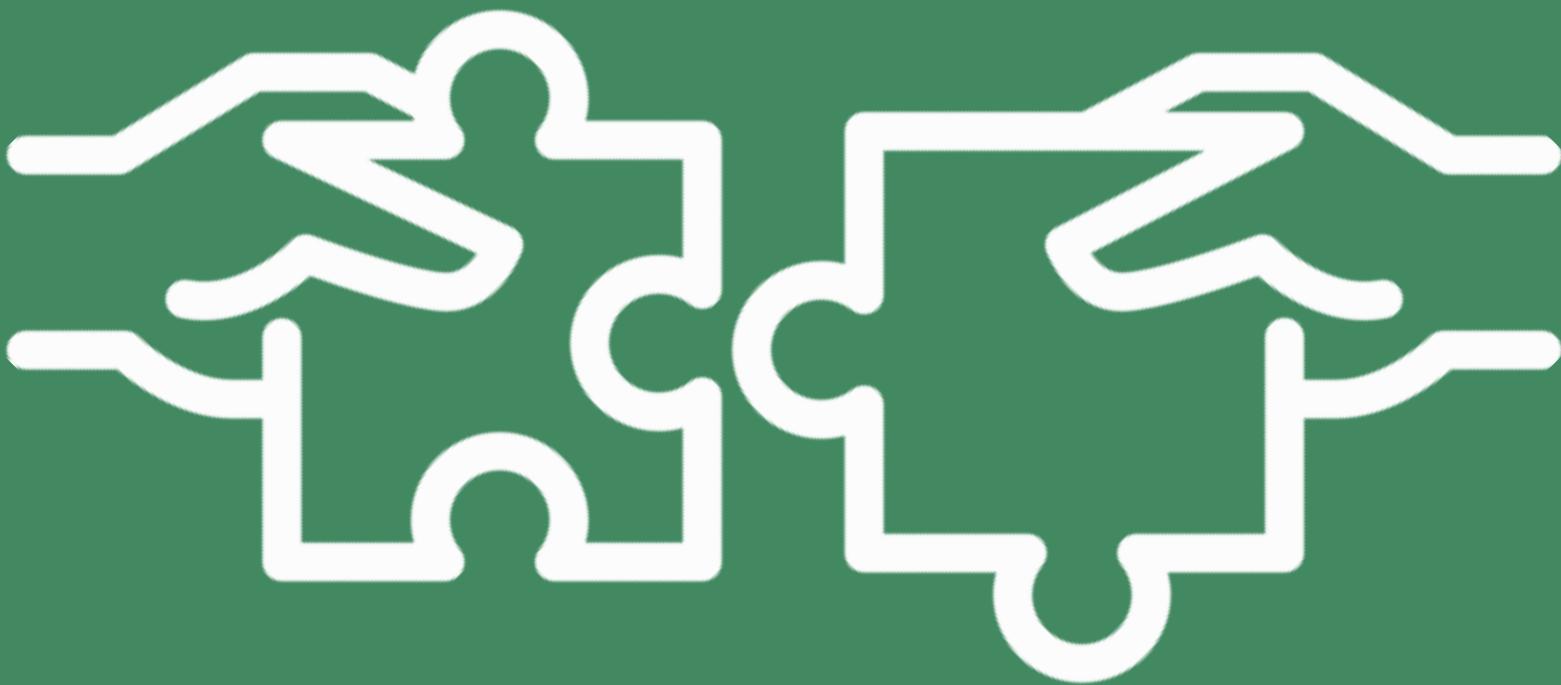

ΟΙ ΔΙΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Πώς λειτουργούν;

Τι έχουν επιτύχει;

*Πώς μπορούμε να τις
αναπτύξουμε περαιτέρω;*

Συγγραφείς: Νάσια Χατζηγεωργίου, Fezile Osum

Η παρούσα δημοσίευση χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το περιεχόμενό της αποτελεί αποκλειστική ευθύνη του ICLAIM και της Human Rights Platform, ενώ δεν αντικατοπτρίζει κατ' ανάγκη τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σημείωση: Η συγγραφή αυτής της έκθεσης ολοκληρώθηκε τον Ιούλιο του 2025. Τον Οκτώβριο του 2025, οι εκλογές στην τουρκοκυπριακή κοινότητα είχαν ως αποτέλεσμα την απώλεια της εξουσίας του κ. Ersin Tatar και τη διαδοχή του από τον κ. Tufan Erhürman. Έτσι, όλες οι αναφορές και οι επικρίσεις προς την τουρκοκυπριακή ηγεσία αναφέρονται σε αποφάσεις που έλαβε ο κ. Tatar. Ελπίζουμε ότι η νέα ηγεσία θα επιδείξει μεγαλύτερη προθυμία για συνεργασία στο πλαίσιο των Τεχνικών Επιτροπών και ότι πολλές από τις προκλήσεις που εντοπίζονται παρούσα έκθεση θα ξεπεραστούν.

→ | ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα έκθεση αποτελεί τον καρπό ενός τριετούς ερευνητικού έργου, το οποίο πραγματοποιήθηκε κατά την περίοδο 2023-2026 με χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) στο πλαίσιο του Προγράμματος βοήθειας για την τουρκοκυπριακή κοινότητα, και υλοποιήθηκε από το ICLAIM (Διεπιστημονικό Κέντρο για το Δίκαιο, τις Εναλλακτικές και Καινοτόμες Μεθόδους) και τη Human Rights Platform (Πλατφόρμα για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα – HRP). Την ευθύνη για την έρευνα πάνω στην οποία βασίστηκε η παρούσα έκθεση όπως και για τη σύνταξή της είχαν οι δύο οργανισμοί-εταίροι, το ICLAIM και η Human Rights Platform. Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με το InPeace, όπως και επιπρόσθετα αποτελέσματα της έρευνας, υπάρχουν αναρτημένα στους ιστοτόπους των δύο οργανισμών.¹

Η έκθεση ρίχνει φως στις 12 Τεχνικές Επιτροπές οι οποίες συστάθηκαν στην Κύπρο από τους ηγέτες της ελληνοκυπριακής και της τουρκοκυπριακής κοινότητας μεταξύ του 2008 και του 2015. Οι Τεχνικές Επιτροπές, οι οποίες απαρτίζονται από εθελοντές που έχουν διοριστεί στις εν λόγω θέσεις από τους αντίστοιχους ηγέτες, ασχολούνται με μια σειρά θεματικών πεδίων τα οποία έχουν αντίκτυπο στην καθημερινότητα των Κυπρίων. Σκοπός τους είναι η αντιμετώπιση ζητημάτων της καθημερινότητας τα οποία επηρεάζουν τις ζωές των ανθρώπων και, στην πορεία, η ενίσχυση της αλληλεπίδρασης και της κατανόησης μεταξύ των δύο κοινοτήτων.

Η έκθεση εξετάζει το βαθμό και τους τρόπους με τους οποίους έχουν εκπληρωθεί οι στόχοι των Τεχνικών Επιτροπών. Υποστηρίζει ότι πολλά από τα έργα τα οποία σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν από τα εν λόγω όργανα ήταν επιτυχή, έχοντας σημαντικό αντίκτυπο στους Κυπρίους, συχνά χωρίς να το συνειδητοποιούν οι ίδιοι οι επωφελούμενοι. Το συμπέρασμα αυτό επιβεβαιώνει τη θέση ότι η μακροπρόθεσμη και η εποικοδομητική συνεργασία μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων δεν είναι μόνο εφικτή, αλλά και απαραίτητη για την αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων και τη βελτίωση της καθημερινότητας των κατοίκων του νησιού. Παράλληλα, η λειτουργία και η αποτελεσματικότητα των Τεχνικών Επιτροπών υπονομεύτηκε από μια σειρά παραγόντων. Η έκθεση εντοπίζει και εξηγεί την επίδραση των παραγόντων αυτών μέσω παραδειγμάτων και εισηγείται τρόπους με τους οποίους μπορούν αντιμετωπιστούν. Παρόλο που δεν αναφέρονται ρητά παρόμοιες συνεργατικές διευθετήσεις οι οποίες εφαρμόζονται αλλού, τα διδάγματα που αντλούνται από το παράδειγμα των Τεχνικών Επιτροπών θα μπορούσαν να σταθούν χρήσιμα σε όσους ενδιαφέρονται για άλλες παγωμένες συγκρούσεις. Λαμβάνοντας υπόψη την ενεργή ανάμειξη της ΕΕ και την υποστήριξη που παρέχει στις εργασίες των Τεχνικών Επιτροπών, αυτού του είδους η ανάλυση έχει ιδιαίτερη σημασία για τις χώρες της Ευρωπαϊκής γειτονίας οι οποίες έχουν ξεκινήσει προενταξιακές συζητήσεις με την ΕΕ (στη Μολδαβία απονεμήθηκε το καθεστώς υποψήφιας χώρας το 2022² και στη Γεωργία το 2023).

Η έκθεση έχει την ακόλουθη δομή: Το 2^ο μέρος παρουσιάζει τη μεθοδολογία που ακολουθήσαμε για τη συλλογή δεδομένων σχετικά με το σχεδόν άγνωστο έργο των Τεχνικών Επιτροπών. Η δευτερογενής έρευνα που διεξαγάγαμε, σε συνδυασμό με 56 συνεντεύξεις σημαντικών συντελεστών και με 3 ομάδες εστίασης με συνολικά 12 συμμετέχοντες, καθιστά την έκθεση την πιο σωστά ενημερωμένη δημοσίευση σχετικά με το έργο των Τεχνικών Επιτροπών μέχρι σήμερα. Το 3^ο μέρος παρέχει εν συντομία το ιστορικό υπόβαθρο της Κύπρου και της παγωμένης σύγκρουσης στο πλαίσιο της οποίας λειτουργούν οι Τεχνικές Επιτροπές. Το 4^ο μέρος περιγράφει τη δημιουργία, το σκεπτικό και τους τρόπους λειτουργίας των Τεχνικών Επιτροπών. Το 5^ο μέρος εντοπίζει και συζητά λεπτομερώς έξι ιδιαίτερα επιτυχή και εποικοδομητικά έργα των Τεχνικών Επιτροπών. Το 6^ο μέρος εξετάζει τα όργανα αυτά με πιο κριτικό πνεύμα και εντοπίζει τέσσερις από τις πιο σημαντικές προκλήσεις τις οποίες αντιμετωπίζουν. Το 7^ο μέρος αντλεί διδάγματα που αφορούν την αποτελεσματικότερη λειτουργία των Επιτροπών και το 8^ο μέρος καταλήγει με τα τελικά συμπεράσματα.

1 ICLAIM, 'Inclusive Peacebuilding – InPeace': <https://www.icclaimcentre.org/projects/inclusive-peacebuilding-inpeace> και Human Rights Platform, 'InPeace Project': <https://insanhaklariplatformu.eu/inpeace?lang=en>

2 Αξίζει να σημειωθεί ότι οι Τεχνικές Επιτροπές έχουν ομοιότητες με τις ομάδες εργασίας οικοδόμησης εμπιστοσύνης οι οποίες συστάθηκαν μεταξύ της Μολδαβίας και της Υπερδνειστερίας το 2007) (Stefan Wolff Nadja Douglas, 'Confidence Building in the Shadow of War: Moldova, Transnistria, and the Uncertain Future of the 5+2 Process' (2023) *Security and Human Rights Monitor* 23-36, Marius Spechea, 'The Sectoral Working Groups: Innovation and Efficiency in Transnistrian Settlement' (2017) *Studia Securitatis* XI(2): 148-155.)

| ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η κυριότερη πρόκληση που αντιμετώπισε η ομάδα κατά τη διεξαγωγή της έρευνας για τις Τεχνικές Επιτροπές ήταν η έλλειψη πρόσβασης σε πληροφορίες. Η πλειοψηφία των οργάνων αυτών – με εξαίρεση τις Τεχνικές Επιτροπές για την Πολιτιστική Κληρονομιά³, το Περιβάλλον⁴ και τον Πολιτισμό⁵ – δεν έχουν δικό τους ιστότοπο. Υπάρχει ιστότοπος του Αναπτυξιακού Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών (United Nations Development Programme – UNDP) ο οποίος αφορά γενικώς την Υπηρεσία Υποστήριξης του έργου των Τεχνικών Επιτροπών⁶ καθώς και ένα ηλεκτρονικό θεματικό δελτίο το οποίο συντάχθηκε από τον Ειδικό Απεσταλμένο του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ για την Κύπρο (UN Office of the Special Adviser – OSASG) και την Ειρηνευτική Δύναμη του ΟΗΕ στην Κύπρο (United Nations Peacekeeping Force in Cyprus – UNFICYP),⁷ ωστόσο οι εν λόγω πηγές αναφέρονται σε συγκεκριμένα έργα τα οποία έχουν υλοποιηθεί μέχρι στιγμής, χωρίς να παρουσιάζουν μια ολοκληρωμένη εικόνα σχετικά με την εντολή, τους στόχους και τις δραστηριότητες των Τεχνικών Επιτροπών. Επιχειρώντας να αντιμετωπίσει τον εν λόγω περιορισμό, το Παράρτημα Ι παρέχει έναν αναλυτικό κατάλογο όλων των έργων και των δραστηριοτήτων που έχουν υλοποιηθεί από τις Τεχνικές Επιτροπές μέχρι στιγμής.

Πέρα από την απουσία πρωτογενών πηγών, η ερευνητική ομάδα αντιμετώπισε το πρόβλημα της ανεπάρκειας πληροφοριών από δευτερογενείς (ακαδημαϊκές) πηγές δημοσιευμένες στα ελληνικά, τα τουρκικά και τα αγγλικά. Δύο άρθρα έχουν δημοσιευθεί για την Τεχνική Επιτροπή για την Πολιτιστική Κληρονομιά, τα οποία παρέχουν σαφή πληροφόρηση σχετικά με την (μάλλον μοναδική) Τεχνική Επιτροπή.⁸ Επιπρόσθετα, ένα άλλο ακαδημαϊκό άρθρο συζητά το «Imagine», το έργο-ορόσημο της Τεχνικής Επιτροπής για την Παιδεία, ωστόσο οι συγγραφείς του επέλεξαν να μην αναφερθούν ονομαστικά ούτε στο έργο (αποκαλώντας το «Το έργο της εκπαίδευσης για την ειρήνη») ούτε στην Τεχνική Επιτροπή που το προώθησε.⁹ Τέλος, με εξαίρεση ένα υπό δημοσίευση άρθρο το οποίο συζητά το συνολικό έργο των Τεχνικών Επιτροπών,¹⁰ και ένα άλλο το οποίο αποτελεί ερευνητικό προϊόν του InPeace,¹¹ κανένα ακαδημαϊκό δημοσίευμα δεν έχει ασχοληθεί λεπτομερώς με τις εν λόγω επιτροπές.

Ως αποτέλεσμα, οι πλείστες πληροφορίες που περιλαμβάνονται στην παρούσα έκθεση προέρχονται από τέσσερις πηγές: (α) εμπειρική έρευνα η οποία πραγματοποιήθηκε με σημαντικούς συντελεστές στην Κύπρο, (β) εκθέσεις του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ για την Κύπρο, (γ) δηλώσεις και οπτικό υλικό που αφορούν συγκεκριμένα έργα των Τεχνικών Επιτροπών που δημοσιεύθηκαν από το UNDP και (δ) επισκόπηση τύπου που κυκλοφόρησε στα ελληνικά, τα τουρκικά και τα αγγλικά.

Η εμπειρική έρευνα περιλάμβανε δύο μέρη, τα οποία υλοποιήθηκαν μεταξύ Ιουλίου 2023 και Ιανουαρίου 2025. Στο πρώτο μέρος, επιχειρήσαμε να πάρουμε συνέντευξη από έναν συμπρόεδρο ή μέλος κάθε Τεχνικής Επιτροπής από κάθε κοινότητα (συνεπώς, συνολικά 24 συνεντεύξεις). Στόχος των συνεντεύξεων αυτών ήταν να κατανοήσουμε κατά πόσο οι διάφορες Τεχνικές Επιτροπές έχουν παρόμοιο τρόπο λειτουργίας, αντιμετωπίζουν κοινές προκλήσεις, όπως και τον βαθμό στον οποίο έχουν κοινή αντίληψη της εντολής τους. Ενώ διεξάχθηκε ο απαιτούμενος αριθμός συνεντεύξεων (12) με τους Ελληνοκυπρίους, αυτό στάθηκε αδύνατο με τους Τουρκοκυπρίους (τελικά πραγματοποιήθηκαν 8 συνεντεύξεις), λόγω έλλειψης επαρκούς υποστήριξης της έρευνας από την τουρκοκυπριακή πολιτική ηγεσία.

3 Ιστότοπος της Τεχνικής Επιτροπής για την Πολιτιστική Κληρονομιά: <https://www.tcchcyprus.com>.

4 Ιστότοπος της Τεχνικής Επιτροπής για το Περιβάλλον: <https://www.tcecyprus.org>.

5 Ιστότοπος της Τεχνικής Επιτροπής για τον Πολιτισμό: <https://www.tcculturecyprus.com>.

6 UNDP, 'Support Facility to the Technical Committees', <https://www.undp.org/cyprus/support-facility-technical-committees#:~:text=The%20Technical%20Committees%20were%20established,understanding%20between%20the%20two%20communities>.

7 OSASG Cyprus and UNFICYP, 'Technical Committees – Key Achievements', https://uncyprustalks.unmissions.org/sites/default/files/tc_overview_0.pdf.

8 Amy Reid, 'Heritage, Reconciliation and 'Cross-Border' Cooperation in Cyprus' (2021) 30(1) Anthropological Journal of European Cultures 144-152 και Ali Tuncay, 'The Technical Committee on Cultural Heritage in Cyprus: From Conflict to Cooperation' (διαθέσιμο ηλεκτρονικά, δεν παρέχεται παραπομπή).

9 Michalinos Zembylas and Loizos Loukaides, 'Teachers' Strategies of Everyday Diplomacy in Peace Education: A Case Study of the "Infrapolitics" of Peacebuilding in Greek-Cypriot Schools' (2021) 16(1) Research in Comparative and International Education 43-63.

10 Gul M. Gur and Alexander Cromwell, 'Peacebuilding in Cyprus through Sustained Superordinate Cooperation: The case of the Technical Committees' (υπό δημοσίευση).

11 Nasia Hadjigeorgiou, 'The Prospects and Limits of Engagement without Recognition between Parent and de Facto States: The bicomunal Technical Committees in Cyprus' (υπό δημοσίευση).

Ακόμη, διεξαγάγαμε συνεντεύξεις με 8 μέλη της διεθνούς κοινότητας που βρίσκονται στην Κύπρο, τα οποία γνωρίζουν σε βάθος το έργο των Τεχνικών Επιτροπών. Στους συνεντευξιαζομένους περιλαμβάνονταν εκπρόσωποι του UNDP, του OSASG και της ΕΕ. Στην προκειμένη, σκοπός ήταν να διερευνηθεί κατά πόσο η ίδια η διεθνής κοινότητα αντιλαμβάνεται με τον ίδιο τρόπο την εντολή και τους σκοπούς των Τεχνικών Επιτροπών, καθώς και να αντληθούν γνώσεις σχετικά με τα ισχυρά και τα αδύναμα σημεία των εν λόγω οργάνων από την οπτική των ανεξάρτητων παρατηρητών. Κατά τη διάρκεια του πρώτου μέρους της εμπειρικής έρευνας, πραγματοποιήσαμε επίσης συνεντεύξεις με 10 μέλη της κυπριακής κοινωνίας των πολιτών, στην προσπάθειά μας να εκτιμήσουμε τις γνώσεις τους σχετικά με τις Τεχνικές Επιτροπές. Οι συνεντευξιαζόμενοι αυτοί εργάζονται σε διαφορετικούς τομείς, και συγκεκριμένα σε θέματα φύλου, οικολογίας, νέων, προσβασιμότητας και δημοκρατικών δικαιωμάτων. Οι πληροφορίες που προέκυψαν από τις συνεντεύξεις συμπληρώθηκαν από δύο ομάδες εστίασης – μία με μέλη των Τεχνικών Επιτροπών από την ελληνοκυπριακή κοινότητα και άλλη με μέλη από την τουρκοκυπριακή κοινότητα. Συνολικά, στο πρώτο μέρος της εμπειρικής έρευνας, πήραμε συνέντευξη από 37 συντελεστές και διεξαγάγαμε ομάδες εστίασης με 8 συμμετέχοντες.

Έχοντας κατανοήσει πλέον την εντολή, τη λειτουργία, τα ισχυρά και τα αδύναμα σημεία των Τεχνικών Επιτροπών, στο δεύτερο μέρος της εμπειρικής έρευνας εντοπίσαμε τέσσερα έργα τα οποία υλοποιήθηκαν από τις Επιτροπές με ιδιαίτερη επιτυχία. Τα τέσσερα έργα είναι (α) το «Imagine» της Τεχνικής Επιτροπής για την Παιδεία, το οποίο εγκαινιάστηκε το 2016 και εξακολουθεί να υλοποιείται μέχρι σήμερα (ωστόσο σε μια αρκετά περικομμένη μορφή από το 2022), (β) το «In Culture We Trust» της Τεχνικής Επιτροπής για τον Πολιτισμό, το οποίο υλοποιήθηκε από το 2019-2020, (γ) το έργο «Mosquito» της Τεχνικής Επιτροπής για την Υγεία, το οποίο υλοποιήθηκε μεταξύ του 2019 και του 2024 και (δ) το συνολικό έργο της Τεχνικής Επιτροπής για την Πολιτιστική Κληρονομιά, από τη σύστασή της το 2008 μέχρι σήμερα. Σκοπός ήταν να διεξαχθούν 24 επιπρόσθετες συνεντεύξεις – με 12 Ελληνοκυπρίους και 12 Τουρκοκυπρίους, οι οποίοι συμμετείχαν ή επωφελήθηκαν από τα εν λόγω έργα. Ενώ ο στόχος επιτεύχθηκε σε σχέση με τους Ελληνοκυπρίους, μόνο 7 συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν με Τουρκοκυπρίους. Συνεπώς, 56 συνολικά άτομα συμμετείχαν στην εμπειρική έρευνα. Συμπληρωματικά, τον Οκτώβριο του 2024 πραγματοποιήθηκε δημόσια συζήτηση στρογγυλής τραπέζης σχετικά με τις Τεχνικές Επιτροπές, στο πλαίσιο του Cyprus Forum. Η ομάδα απαρτίστηκε από δύο Ελληνοκυπρίους και δύο Τουρκοκυπρίους μέλη των Τεχνικών Επιτροπών, και συντονίστηκε από μέλος της ερευνητικής ομάδας.¹²

Η μεγαλύτερη πρόκληση με την οποία ήρθαμε αντιμέτωποι κατά τη διεξαγωγή της εμπειρικής έρευνας αφορούσε τη συμμετοχή μελών της τουρκοκυπριακής κοινότητας. Ενώ είχαμε την πλήρη συνεργασία του Ελληνοκύπριου συντονιστή των Τεχνικών Επιτροπών, κάτι το οποίο διευκόλυνε σε μεγάλο βαθμό την πρόσβαση στους συνεντευξιαζομένους, δεν συνέβη το ίδιο με την τουρκοκυπριακή πλευρά. Παρά τις επανειλημμένες προσπάθειές μας, στάθηκε αδύνατο να μιλήσουμε με τον υφιστάμενο Τουρκοκύπριο συντονιστή των Τεχνικών Επιτροπών και, λόγω της έλλειψης διαφάνειας η οποία χαρακτηρίζει τα εν λόγω όργανα, δυσκολευτήκαμε ακόμα και να εντοπίσουμε άτομα από την τουρκοκυπριακή κοινότητα για να προσκαλέσουμε σε συνέντευξη. Όταν αυτά τα άτομα εντοπίστηκαν, ορισμένα ήταν απρόθυμα να δώσουν συνέντευξη χωρίς την άδεια του Τουρκοκύπριου συντονιστή, η οποία, ωστόσο, δεν παρασχέθηκε. Παρατηρήσαμε παρόμοια απροθυμία για τη συμμετοχή σε συνεντεύξεις, ακόμα και ανώνυμα, στο δεύτερο μέρος της εμπειρικής έρευνας, όταν επιχειρήσαμε να προσεγγίσουμε Τουρκοκυπρίους οι οποίοι έλαβαν μέρος σε επιτυχή έργα των Τεχνικών Επιτροπών. Αντιμετωπίσαμε εν μέρει την πρόκληση αυτή προσεγγίζοντας πρώην μέλη των Τεχνικών Επιτροπών, τα οποία, όμως, μας παρείχαν λιγότερο επικαιροποιημένες πληροφορίες.

Η δεύτερη πηγή πληροφοριών στην οποία βασιστήκαμε ήταν οι εκθέσεις του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ για την Κύπρο. Ενώ δεν μπαίνουν σε μεγάλη λεπτομέρεια σε σχέση με τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι Τεχνικές Επιτροπές – πέρα από το να καλούν επανειλημμένα τις δύο πλευρές να προστατεύσουν τα εν λόγω όργανα από τις πολιτικές παρεμβάσεις¹³ – παρέχουν πληροφορίες για τα έργα τα οποία έχουν υλοποιηθεί μέχρι στιγμής. Ο κατάλογος των έργων των Τεχνικών Επιτροπών, ο οποίος περιλαμβάνεται στο Παράρτημα Ι της έκθεσης, καταρτίστηκε βάσει των εκθέσεων αυτών, των ανακοινώσεων του ΟΗΕ στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και του ιστοτόπου του UNDP Κύπρου.

¹² Η συζήτηση στρογγυλής τραπέζης σχετικά με τις Τεχνικές Επιτροπές είναι διαθέσιμη στο <https://www.youtube.com/watch?v=gG0g72jriog> (starting from 6:42 onwards). (από το 6:42 και μετά).

¹³ Δείτε, για παράδειγμα, UN Secretary-General, 'United Nations Operation in Cyprus: Report of the Secretary-General' (3 January 2024, S/2024/12), [76].

Περαιτέρω πληροφορίες για τις Τεχνικές Επιτροπές εξασφαλίστηκαν από μια σειρά από βίντεο τα οποία δημοσιεύθηκαν από το UNDP σε σχέση με επιλεγμένα έργα.¹⁴ Ενδιαφέρον έχει το γεγονός ότι τα εν λόγω βίντεο είχαν πολύ χαμηλό αριθμό προβολών, παρά τον μεγάλο αντίκτυπο των έργων στην καθημερινότητα των Κυπρίων.

Την τελευταία πηγή πληροφοριών αναφορικά με το έργο των Τεχνικών Επιτροπών αποτέλεσε μια επισκόπηση άρθρων που δημοσιεύθηκαν σε εφημερίδες στα ελληνικά, τα τουρκικά και τα αγγλικά. Η εν λόγω επισκόπηση τύπου κατέδειξε ότι το έργο ορισμένων Τεχνικών Επιτροπών έλαβε μεγαλύτερη δημοσιότητα συγκριτικά με τις υπόλοιπες. Για παράδειγμα, η Τεχνική Επιτροπή για την Πολιτιστική Κληρονομιά συχνά υπήρξε αντικείμενο (θετικής) προσοχής από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης (ΜΜΕ), με τρόπο που δεν αντιστοιχεί στην προβολή του έργου άλλων Επιτροπών. Ακόμη, παρατηρήσαμε ότι οι Τεχνικές Επιτροπές προώθησαν ορισμένα, και όχι όλα τα έργα που υλοποιούν. Για παράδειγμα, οι συμπρόεδροι της Τεχνικής Επιτροπής για την Υγεία εμφανίστηκαν σε πολλές περιπτώσεις στα ΜΜΕ για να συζητήσουν τη δικοινοτική συνεργασία σε σχέση με την αντιμετώπιση του COVID-19. Αντιθέτως, το (ύψιστης σημασίας) έργο *Mosquito*, το οποίο υλοποιήθηκε από την ίδια Επιτροπή, έλαβε συγκριτικά μικρότερη δημοσιότητα από τα ΜΜΕ. Οι παρατηρήσεις αυτές έγιναν κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο της εμπειρικής έρευνας, και τα ευρήματά μας σε σχέση με αυτές παρατίθενται λεπτομερώς παρακάτω.

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Πολλά έχουν γραφτεί αναφορικά με την αμφιλεγόμενη ιστορία της Κύπρου, τα οποία η παρούσα έκθεση δεν θα επιχειρήσει να αναπαραγάγει. Αντ' αυτού, θα περιοριστεί στην παροχή ευρέως αποδεκτών γεγονότων τα οποία σχετίζονται με τη θέσπιση των Τεχνικών Επιτροπών. Η Κυπριακή Δημοκρατία (ΚΔ) ιδρύθηκε το 1960, με το Σύνταγμά της να απαιτεί τη συνεργασία μεταξύ των εκπροσώπων της Ελληνοκυπριακής και της Τουρκοκυπριακής κοινότητας σε ουσιαστικά όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης. Η εν λόγω συνεργασία κατέρρευσε το 1963, μετά από μια σειρά προτάσεων του Προέδρου Μακαρίου που αφορούσαν τον καταμερισμό της εξουσίας, οι οποίες όπως υποστήριζε ήταν απαραίτητες έτσι ώστε το κράτος να καταστεί πιο λειτουργικό μετά από σειρά αδιεξόδων στην κυβέρνηση. Η Τουρκία απορρίπτει τις προτεινόμενες αλλαγές, όπως επίσης και οι Τουρκοκύπριοι που τις θεωρούν ως μια προσπάθεια υπονόμευσης της πολιτικής τους εξουσίας στη Δημοκρατία.

Το Δεκέμβριο 1963 ξέσπασαν διακοινοτικές συγκρούσεις. Τις μέρες που ακολούθησαν κηρύχθηκε κατάπαυση του πυρός, αλλά οι συγκρούσεις συνεχίστηκαν. Στις 30 Δεκεμβρίου χαράχθηκε μια 'πράσινη γραμμή', η οποία χώρισε τη Λευκωσία για να σημειώσει τις γραμμές κατάπαυσης του πυρός και τερματίστηκε η συμμετοχή των Τουρκοκυπρίων στην Κυπριακή Δημοκρατία. Το 1974, ομάδα Ελληνοκύπριων παραστρατιωτικών υποστηριζόμενη από την ελληνική Χούντα επιχειρήσε να ανατρέψει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Πέντε ημέρες αργότερα, η Τουρκία διενέργησε δύο στρατιωτικές επιχειρήσεις στο νησί, στις 20 Ιουλίου και στις 14 Αυγούστου. Υπάρχουν δύο αφηγήματα σχετικά με τα γεγονότα του 1974: το ένα αφορά εισβολή και κατοχή του νησιού από την Τουρκία και το άλλο αφορά μια επέμβαση αποκατάστασης της συνταγματικής τάξης επικαλώντας το άρθρο 4 της Συνθήκης Εγγυήσεως. Τα γεγονότα οδήγησαν στη διαίρεση του νησιού με τους Τουρκοκύπριους στο βορρά και τους Ελληνοκύπριους στο νότο.¹⁵

Η ΚΔ υποστηρίζει ότι η κυριαρχία της εκτείνεται σε ολόκληρο το νησί (εκτός των Περιοχών των Κυρίαρχων Βάσεων, ή ΠΚΒ¹⁶), αλλά ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο μόνο στο νότιο τμήμα της εν λόγω περιοχής. Παρόλο που οι Τουρκοκύπριοι ανακήρυξαν την ανεξαρτησία της «Τουρκικής Δημοκρατίας της Βόρειας Κύπρου (ΤΔΒΚ)», δεν έχει αναγνωριστεί από την διεθνή κοινότητα, σύμφωνα με το ψήφισμα 541 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών της 18ης Νοεμβρίου 1983. Ως εκ τούτου, η θέση των Ελληνοκυπρίων και της διεθνούς κοινότητας είναι ότι η βόρεια πλευρά της Κύπρου δεν τελεί υπό τον αποτελεσματικό έλεγχο της Δημοκρατίας και είναι υπό τον έλεγχο της Τουρκίας, η οποία είναι υπεύθυνη για παραβιάσεις του διεθνούς δικαίου στην εν λόγω περιοχή.¹⁷

14 Είναι διαθέσιμα στο κανάλι του UNDP Κύπρου στο YouTube, στη διεύθυνση <https://www.youtube.com/@UNDPCyprus/videos..>

15 Cyprus Dialogue Forum, 'Πολιτικός Οδηγός: Χρονολόγιο', <https://libguides.cydialogue.org/politiki>.

16 Nasia Hadjigeorgiou, 'Sovereign Base Areas' στη The Max Planck Encyclopedia of Public International Law, 2021.

17 *Κύπρος κατά Τουρκίας* (προσφυγή υπ' αρ. 25781/94) (Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, 10 Μαΐου 2001).

Αντιθέτως, η τουρκική (κυπριακή) θέση είναι ότι η ΚΔ έπαυσε να υπάρχει το 1963 με την απουσία των εκπροσώπων της τουρκοκυπριακής κοινότητας το 1963. Σύμφωνα με αυτή την οπτική, οι Ελληνοκύπριοι εσφαλμένα υποστηρίζουν ότι εκπροσωπούν την ΚΔ, κάτι που είχε ως αποτέλεσμα την άρνηση αναγνώρισης της Δημοκρατίας από την Τουρκία, η οποία συχνά αναφέρεται σε αυτήν ως η Ελληνοκυπριακή Διοίκηση. Οι αντίστοιχες θέσεις των δύο κοινοτήτων παραμένουν σε μεγάλο βαθμό αμετάβλητες εδώ και δεκαετίες. Η απροθυμία των δύο πλευρών να αναγνωρίζουν η μία την άλλη, και συγκεκριμένα η ισχυρή άρνηση της ΚΔ να αναγνωρίσει την «ΤΔΒΚ», κατέστησε τη μεταξύ τους συνεργασία σχεδόν αδύνατη.¹⁸ Αυτό είναι το πρίσμα μέσα από το οποίο πρέπει να εξεταστεί η λειτουργία των Τεχνικών Επιτροπών.

Κατά τις δεκαετίες μετά το 1983, σημειώθηκαν τρεις σημαντικές εξελίξεις. Στην αρχή, μεταξύ του 1974 και του 2003, οι δύο κοινότητες της Κύπρου ήταν σχεδόν αποκλειστικά χωρισμένες από την αδιαπέραστη πράσινη γραμμή, η οποία ελέγχεται από τον ΟΗΕ. Το 2003, η πράσινη γραμμή έγινε μερικώς διαπερατή μέσω του ανοίγματος ενός οδοφράγματος, το οποίο επέτρεψε τη διέλευση ατόμων από τις περιοχές οι οποίες τελούν υπό τον αποτελεσματικό έλεγχο της ΚΔ στις περιοχές οι οποίες δεν ελέγχονται αποτελεσματικά από την ΚΔ, και το αντίστροφο. Το γεγονός αυτό επέτρεψε στους Κυπρίους να αλληλεπιδράσουν μεταξύ τους για πρώτη φορά μετά από δεκαετίες και, με το πέρασμα του χρόνου, έγινε σαφές ότι η εν λόγω αλληλεπίδραση καθιστούσε αναγκαίο κάποιο βαθμό συνεργασίας μεταξύ των δύο κοινοτήτων. Από το 2003, έχουν ανοίξει οκτώ ακόμη οδοφράγματα κατά μήκος της πράσινης γραμμής, αυξάνοντας τόσο την αλληλεπίδραση όσο και την ανάγκη για συνεργασία. Ενδεικτικά, σημειώθηκαν 3.375.409 διελεύσεις μέσω της πράσινης γραμμής μεταξύ Μαΐου 2005 και Απριλίου 2006,¹⁹ με τον αριθμό αυτό να υπερδιπλασιάζεται (7.068.924 διελεύσεις) κατά την περίοδο μεταξύ Ιανουαρίου και Δεκεμβρίου 2023.²⁰

Η δεύτερη εξέλιξη αφορά την επίτευξη μιας ολοκληρωμένης ειρηνευτικής συμφωνίας μεταξύ του Ελληνοκύπριου και του Τουρκοκύπριου ηγέτη, η οποία τέθηκε ταυτόχρονα και χωριστά σε δημοψήφισμα ενώπιον των δύο κοινοτήτων το 2004. Η ειρηνευτική συμφωνία, η οποία είναι ευρέως γνωστή ως το «Σχέδιο Ανάν», εγκρίθηκε από την πλειοψηφία των Τουρκοκυπρίων, ωστόσο απορρίφθηκε από τη συντριπτική πλειοψηφία των Ελληνοκυπρίων.²¹ Έκτοτε, οι διαπραγματεύσεις ξεκινούν και διακόπτονται, χωρίς να φέρουν τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Η τρίτη εξέλιξη αφορά την ένταξη της ΚΔ στην ΕΕ την ίδια χρονιά. Η συμφωνία ήταν ότι, αν και οι δύο κοινότητες ενέκριναν το Σχέδιο Ανάν και η Κύπρος επανενωνόταν, ολόκληρο το νησί (εκτός των ΠΚΒ) θα προσχωρούσε στην ΕΕ. Λόγω της απόρριψης του Σχεδίου Ανάν από τους Ελληνοκυπρίους, η Κύπρος προσχώρησε στην ΕΕ ως όλον, με προσωρινή αναστολή της εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου στις περιοχές οι οποίες δεν τελούν υπό τον αποτελεσματικό έλεγχο της ΚΔ, έως ότου επιλυθεί το Κυπριακό Πρόβλημα.²² Ύστερα από την εξέλιξη αυτή, η ΕΕ δεσμεύτηκε «να θέσει τέλος στην απομόνωση της τουρκοκυπριακής κοινότητας και να διευκολύνει την επανένωση της Κύπρου μέσω της ενθάρρυνσης της οικονομικής ανάπτυξης της τουρκοκυπριακής κοινότητας».²³ Ως εκ τούτου, παρά την αναστολή του κεκτημένου της ΕΕ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θέσπισε το «Πρόγραμμα βοήθειας για την τουρκοκυπριακή κοινότητα» βάσει του Κανονισμού του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 389/2006, το οποίο αποσκοπεί στην προώθηση της επανένωσης της Κύπρου. Το εν λόγω πρόγραμμα χρηματοδοτεί την έρευνα από την οποία προέκυψε η παρούσα έκθεση, ενώ παρέχει επίσης οικονομική στήριξη στις ίδιες τις Τεχνικές Επιτροπές.

18 Nasia Hadjigeorgiou, 'The Practice of Engagement without Recognition under International Law: A Tool for Combatting Human Trafficking' (2024) 4(1) Global Studies Quarterly 1-14.

19 European Commission, 'Annual Report on the implementation of Council Regulation (EC) 866/2004 of 29 April 2004 and the situation resulting from its application' COM(2006) 551 final (Brussels, 25 September 2006).

20 European Commission, 'Twentieth report on the implementation of Council Regulation (EC) No 866/2004 of 29 April 2004 and the situation resulting from its application covering the period 1 January until 31 December 2023' COM(2024) 265 final (Brussels, 4 July 2024).

21 UN Secretary-General, 'Report of the Secretary-General on the United Nations Operation in Cyprus' (28 May 2004, S/2004/437).

22 Πρωτόκολλο 10 της πράξης περί των όρων προσχώρησης της Τσεχικής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Εσθονίας, της Κυπριακής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Λετονίας, της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας, της Δημοκρατίας της Μάλτας, της Δημοκρατίας της Πολωνίας, της Δημοκρατίας της Σλοβενίας και της Σλοβακικής Δημοκρατίας και των προσαρμογών των Συνθηκών επί των οποίων βασίζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση.

23 Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 389/2004 του Συμβουλίου, της 27ης Φεβρουαρίου 2006, για τη σύσταση μέσου χρηματοδοτικής στήριξης για την προαγωγή της οικονομικής ανάπτυξης της τουρκοκυπριακής κοινότητας και για τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2667/2000 σχετικά με την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Ανασυγκρότησης, παράγραφος (2).

ΟΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

Οι Τεχνικές Επιτροπές αποτελούν αναμφίβολα το προϊόν μιας διττής συνειδητοποίησης από τους δύο ηγέτες. Πρώτον, ότι, μετά την αποτυχία του Σχεδίου Ανάν, η Κύπρος ήταν πιθανόν να παραμείνει διαιρεμένη στο άμεσο μέλλον. Δεύτερον, ότι, ιδιαίτερα μετά από το άνοιγμα των οδοφραγμάτων και της αυξημένης αλληλεπίδρασης μεταξύ των Κυπρίων, έπρεπε να υπάρξει κάποιου είδους συνεργασία μεταξύ των δύο κοινοτήτων. Η συνεργασία αυτή θα επέλυε τα καθημερινά προβλήματα που αντιμετώπιζαν οι Κύπριοι και των οποίων η αντιμετώπιση δεν μπορούσε να περιμένει την ολοκληρωμένη επίλυση του Κυπριακού Προβλήματος. Η διττή συνειδητοποίηση αντικατοπτρίζεται στη γενική εντολή των Τεχνικών Επιτροπών, οι οποίες συστάθηκαν «για την αντιμετώπιση των ζητημάτων που επηρεάζουν την καθημερινή ζωή των πολιτών, μέσω της ενθάρρυνσης και της διευκόλυνσης της μεγαλύτερης αλληλεπίδρασης και κατανόησης μεταξύ των δύο κοινοτήτων».²⁴ Συνεπώς, στον πυρήνα τους, οι Τεχνικές Επιτροπές (οι οποίες παρουσιάζονται στα επίσημα έγγραφα ως μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης), έχουν δύο, δυνητικά αντιφατικούς, στόχους: αφενός να περιορίσουν τη βλάβη στο πλαίσιο της παγωμένης σύγκρουσης – και ως εκ τούτου, κατά κάποιο τρόπο να την ομαλοποιήσουν – και αφετέρου να εργαστούν για την κατάργηση της παγωμένης σύγκρουσης εντός της οποίας λειτουργούν.

Όταν οι ηγέτες αναγνώρισαν την ανάγκη για μεγαλύτερη συνεργασία, εντόπισαν εννέα θεματικούς τομείς στους οποίους αυτή ήταν απαραίτητη κατεπειγόντως: (1) Τηλεπικοινωνίες και Ραδιοσυχνότητες, (2) Πολιτιστική Κληρονομιά, (3) Έγκλημα και Εγκληματικότητα, (4) Οικονομικά και Εμπορικά Θέματα, (5) Περιβάλλον, (6) Υγεία, (7) Διαχείριση Κρίσεων, (8) Οδοφράγματα και (9) Ανθρωπιστικά θέματα. Κάθε μία από τις πρώτες εννέα Τεχνικές Επιτροπές, οι οποίες συστάθηκαν το 2008, εστίασε σε έναν από τους παραπάνω θεματικούς τομείς. Το 2015, ο Νίκος Αναστασιάδης και ο Μουσταφά Ακιντζί συμφώνησαν ότι υπήρχε ανάγκη συνεργασίας σε τρεις ακόμα θεματικούς τομείς: (10) τον Πολιτισμό, (11) την Ισότητα των Φύλων και (12) την Παιδεία.

Λόγω ανησυχιών, ειδικά από πλευράς των Ελληνοκυπρίων, ότι η συνεργασία με την άλλη οντότητα θα μπορούσε να παρερμηνευθεί ως διεθνής αναγνώριση, έπρεπε να εξευρεθεί μια φόρμουλα για να τετραγωνίσει τον κύκλο. Αφενός, οι Τεχνικές Επιτροπές έπρεπε να ενθαρρύνουν την αποτελεσματική συνεργασία, η οποία με τη σειρά της θα επέτρεπε την αντιμετώπιση των ζητημάτων. Αφετέρου, από τα εν λόγω όργανα θα έπρεπε να αποκλειστούν οποιοιδήποτε αξιωματούχοι, ώστε η συμμετοχή τους να μην ερμηνευόταν ως συνεργασία, και κατ'επέκταση ως σιωπηρή αναγνώριση, μεταξύ της ΚΔ και των περιοχών που δεν τελούν υπό τον αποτελεσματικό της έλεγχο. Σύμφωνα με την εξευρεθείσα φόρμουλα, ο κάθε ηγέτης διορίζει έναν συμπρόεδρο και περίπου ίσο αριθμό μελών σε κάθε Τεχνική Επιτροπή. Παρά τον διορισμό τους από τους ηγέτες, οι συμπρόεδροι και τα μέλη ενεργούν προσωπικώς και δεν αμείβονται. Τα άτομα αυτά συζητούν σε επίπεδο Επιτροπής τα ζητήματα που αφορούν τον θεματικό τους τομέα και προτείνουν έργα ή λύσεις για την αντιμετώπισή τους. Στη συνέχεια, οι προτάσεις γνωστοποιούνται στους δύο ηγέτες και, εφόσον αμφότεροι τις εγκρίνουν, υλοποιούνται.²⁵ Πιθανώς λόγω των ανησυχιών περί αναγνώρισης, οι Τεχνικές Επιτροπές δεν είναι κατοχυρωμένες δια νόμου ούτε θεωρούνται όργανα οποιουδήποτε κράτους ή της διεθνούς κοινότητας, δεν έχουν έγγραφους ή διαφανείς διαδικαστικούς κανονισμούς και οι αποφάσεις και οι ενέργειές τους δεν μπορούν να προσβληθούν ενώπιον κανενός δικαστηρίου.

24 UNDP, 'Support Facility to the Technical Committees'.

25 Υπάρχουν διαφωνίες μεταξύ των ιδίων των συνεντευξιαζομένων ως προς το κατά πόσο οι Τεχνικές Επιτροπές αναμένονται απλώς να εισηγούνται ιδέες για δικοινοτικά έργα, τα οποία κατόπιν υλοποιούνται από την κοινωνία των πολιτών, ή μπορούν να υλοποιούν τα έργα οι ίδιοι. Στην πράξη, έχουν συμβεί και τα δύο.

Παρόλο που τα 12 όργανα έχουν κοινή εντολή, παρατηρούνται σημαντικές διαφορές μεταξύ τους. Οι περισσότερες από αυτές τις διαφορές έχουν προκύψει φυσικά, ως αποτέλεσμα αποφάσεων που λήφθηκαν από τους συμπροέδρους των διαφορετικών Επιτροπών, λόγω της έλλειψης επίσημων και ενιαίων διαδικαστικών κανόνων. Για παράδειγμα, οι Τεχνικές Επιτροπές διαφέρουν σημαντικά μεταξύ τους ως προς το μέγεθος. Η Τεχνική Επιτροπή για τα Οδοφράγματα έχει συνολικά 6 μέλη, ενώ η Τεχνική Επιτροπή για την Παιδεία είχε, κάποια στιγμή, 24 μέλη. Διαφέρει και η Τεχνική Επιτροπή για την Πολιτιστική Κληρονομιά, η οποία έχει 12 μέλη, αλλά και το Γνωμοδοτικό Συμβούλιο εμπειρογνομόνων, το οποίο απαριθμεί 18 μέλη.²⁶

Το υπόβαθρο των μελών κάθε Επιτροπής διαφέρει επίσης. Παρόλο που οι συμμετέχοντες ενεργούν προσωποπαγώς, οι Τουρκοκύπριοι που συμμετέχουν στις Επιτροπές συχνότερα εργάζονται και ως δημόσιοι υπάλληλοι στις περιοχές οι οποίες δεν τελούν υπό τον αποτελεσματικό έλεγχο της ΚΔ. Πιθανώς να επιδιώκεται μέσω του διορισμού τους στις Τεχνικές Επιτροπές να δίδεται το μήνυμα ότι οι ίδιες οι de facto αρχές εκπροσωπούνται στα εν λόγω όργανα. Αντιθέτως, το υπόβαθρο των μελών της ελληνοκυπριακής κοινότητας ποικίλλει, αναλόγως της Τεχνικής Επιτροπής στην οποία συμμετέχουν. Τα μέλη Τεχνικών Επιτροπών για την Παιδεία, την Ισότητα των Φύλων, τον Πολιτισμό και το Περιβάλλον προέρχονται κυρίως από την κοινωνία των πολιτών. Άλλες Τεχνικές Επιτροπές, όπως για την Υγεία και τις Τηλεπικοινωνίες, επιλέγουν τα μέλη τους βάσει των επαγγελματικών προσόντων τους και των γνώσεών τους στον συγκεκριμένο τομέα. Διαφορετικά επιλέγονται τα μέλη των Τεχνικών Επιτροπών που απαιτούν εξειδικευμένες γνώσεις των κρατικών διαδικασιών, όπως αυτών που ασχολούνται με τα Οδοφράγματα και τη Διαχείριση Κρίσεων. Οι Ελληνοκύπριοι που συμμετέχουν σε αυτές τις επιτροπές είναι συχνά δημόσιοι υπάλληλοι, οι οποίοι, σε αντίθεση με τους Τουρκοκύπριους ομολόγους τους, στις πλείστες των περιπτώσεων έχουν συνταξιοδοτηθεί

Πέραν της συμβολής των Κυπρίων μελών και συμπροέδρων τους, οι Τεχνικές Επιτροπές είναι σε θέση να λειτουργήσουν λόγω της στήριξης που λαμβάνουν από τη διεθνή κοινότητα. Η εν λόγω στήριξη λαμβάνει δύο μορφές. Πρώτον, σε όλες τις Τεχνικές Επιτροπές συμμετέχει ένας εκπρόσωπος του ΟΗΕ ως αρμόδιος για την υποστήριξή τους. Ο ρόλος του αρμόδιου υποστήριξης διαφέρει, αναλόγως της Επιτροπής. Για παράδειγμα, ο αρμόδιος για την υποστήριξη της Τεχνικής Επιτροπής για την Ισότητα των Φύλων έχει ενεργό ρόλο στη λήψη αποφάσεων, φέρνοντας συχνά εισηγήσεις συμβιβασμού και προτείνοντας ιδέες τις οποίες οι συμπρόεδροι επικοινωνούν στους αντίστοιχους ηγέτες τους. Αντιθέτως, ο αρμόδιος για την υποστήριξη της Τεχνικής Επιτροπής για την Πολιτιστική Κληρονομιά έχει έναν πιο τυπικό ρόλο, καθώς οι Κύπριοι είναι αυτοί οι οποίοι καθορίζουν αποκλειστικά τη διάταξη και λαμβάνουν τις αποφάσεις. Ακόμη, ενώ στις περισσότερες Τεχνικές Επιτροπές ο αρμόδιος υποστήριξης είναι μέλος του Γραφείου του Ειδικού Απεσταλμένου του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ για την Κύπρο (OSASG), ο αρμόδιος υποστήριξης της Τεχνικής Επιτροπής για το Έγκλημα και την Εγκληματικότητα είναι μέλος της Αστυνομίας του ΟΗΕ (UNPOL), ενώ στην περίπτωση της Τεχνικής Επιτροπής για Οικονομικά και Εμπορικά Θέματα είναι μέλος της UNFICYP. Επιπρόσθετα, το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών (UNDP) έχει ενεργό ρόλο στη λειτουργία των Τεχνικών Επιτροπών, προσφέροντάς τους σχεδιαστική και επιχειρησιακή υποστήριξη, βοηθώντας τις, για παράδειγμα, με τις διαδικασίες υποβολής εκθέσεων στους χρηματοδότες τους.²⁷ Το UNDP συμβάλλει επίσης σημαντικά προσφέροντας μια επίσημη βάση στα έργα τα οποία υλοποιούνται από τις Τεχνικές Επιτροπές, οι οποίες είναι καθ' όλα ανεπίσημα όργανα.²⁸

26 Technical Committee on Cultural Heritage in Cyprus, 'Who we are', <https://www.tcchcyprus.com/who-we-are/>.

27 Για μια περιγραφή του έργου που επιτελείται από την Υπηρεσία Υποστήριξης των Δικονομικών Τεχνικών Επιτροπών, βλ. Sean McGarty, 'Evaluation of the Support facility to the bi-communal Technical Committees' (30 September 2022), <https://erc.undp.org/evaluation/evaluations/detail/13276>, 12-14.

28 Ό.π., 23.

Ο δεύτερος τρόπος με τον οποίο η διεθνής κοινότητα έχει αναπτύξει τη συμμετοχή της στο έργο των Τεχνικών Επιτροπών συνίσταται στην παροχή οικονομικής και τεχνικής βοήθειας. Κατά την πρώιμη φάση των Τεχνικών Επιτροπών, η υλοποίηση έργων αποδείχθηκε δύσκολη, εφόσον δεν υπήρχαν διαθέσιμοι πόροι για τη χρηματοδότησή τους.²⁹ Το κενό καλύφθηκε τελικά από την ΕΕ, η οποία το 2019 διέθεσε σε αυτές €1 εκατομμύριο.³⁰ Μέχρι το 2022 είχε χρησιμοποιηθεί το 64% του εν λόγω ποσού, γεγονός το οποίο υποδηλώνει ότι υπάρχουν πρόσθετοι παράγοντες πέραν της αρχικής έλλειψης χρηματοδότησης οι οποίοι εξηγούν την κατά καιρούς ανεπαρκή απόδοση των Τεχνικών Επιτροπών.³¹ Επιπρόσθετα της χρηματοδότησης από την ΕΕ, ορισμένες Τεχνικές Επιτροπές έχουν λάβει οικονομική στήριξη και από άλλους διεθνείς παράγοντες. Για παράδειγμα, το έργο «Imagine» της Τεχνικής Επιτροπής για την Παιδεία χρηματοδοτείται από τη Γερμανική Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση. Μέρος του έργου της Τεχνικής Επιτροπής για την Πολιτιστική Κληρονομιά έχει χρηματοδοτηθεί από το Ίδρυμα Aliphi, ενώ το Δικοινοτικό Γραφείο Επαφής (Joint Contact Room), υποεπιτροπή της Τεχνικής Επιτροπής για το Έγκλημα και την Εγκληματικότητα, λαμβάνει χρηματοδότηση από τη UNPOL. Συνεπώς, παρόλο που οι Τεχνικές Επιτροπές αποτελούν περιπτώσεις συνεργασίας μεταξύ ενός ανεξάρτητου και ενός de facto κράτους, αυτή θα ήταν πολύ δυσκολότερη, αν όχι αδύνατη, χωρίς τη βοήθεια και τη στήριξη της διεθνούς κοινότητας.

Παράλληλα, η έλλειψη σαφήνειας ως προς το ποιος οργανισμός της διεθνούς κοινότητας είναι υπεύθυνος για τις Τεχνικές Επιτροπές μπορεί να προκαλέσει πολλά πρακτικά προβλήματα. Όπως το έθεσε ένας Τουρκοκύπριος συνεντευξιαζόμενος: «Αισθανόμουν ότι οι εν λόγω Τεχνικές Επιτροπές δεν ανήκαν νόμιμα σε κανέναν, περιλαμβανομένου και του ΟΗΕ».³² Το ζήτημα αυτό έχει πρακτικές προεκτάσεις, εφόσον οι διάφοροι διεθνείς οργανισμοί (ακόμα και διαφορετικά όργανα του ΟΗΕ) αντιλαμβάνονται με διαφορετικό τρόπο την εντολή των Τεχνικών Επιτροπών. Για παράδειγμα, κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων, εκπρόσωπος του UNDP ανέφερε: «Πρέπει να πω ότι ουδέποτε λάβαμε καθοδήγηση σχετικά με την εντολή των Τεχνικών Επιτροπών».³³ Ωστόσο, συνέχισε, «εξ όσων αντιλαμβάνομαι, [η εντολή τους] είναι να καταστήσουν την καθημερινότητα των πολιτών πιο διαχειρίσιμη. Η διαμεσολάβηση στις διαπραγματεύσεις δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ. Δεν θα έπρεπε να διαμεσολαβούν στις διαπραγματεύσεις εν πάση περιπτώσει». Αντιθέτως, εκπρόσωπος του OSASG υποστήριξε ότι ο κύριος σκοπός των Επιτροπών είναι να επιτρέπουν την αλληλεπίδραση μεταξύ των δύο κοινοτήτων, ανεξαρτήτως του κατά πόσο η εν λόγω αλληλεπίδραση έχει παραγάγει οποιαδήποτε απτά θετικά αποτελέσματα. Ως εκ τούτου, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι Τεχνικές Επιτροπές «μπορεί να μην είναι τόσο αποτελεσματικές [...], ωστόσο εφόσον εξακολουθούν να λειτουργούν, αυτό είναι το σημαντικό για εμάς».³⁴ Έτσι, παρατηρούμε έναν διεθνή φορέα να θεωρεί τις Τεχνικές Επιτροπές αποσυνδεδεμένες από τη διαδικασία των πολιτικών διαπραγματεύσεων, και έναν άλλον να θεωρεί ότι έχουν ενεργή συμμετοχή σε αυτές. Ωστόσο, αναλόγως της ερμηνείας της εντολής των Επιτροπών, ποικίλλουν και οι τρόποι με τους οποίους υποστηρίζονται από διεθνείς παράγοντες.

29 Αυτό αποτέλεσε παράπονο το οποίο εξέφρασαν σχεδόν όλα τα μέλη των Τεχνικών Επιτροπών από τα οποία λήφθηκε συνέντευξη στο πλαίσιο του έργου.

30 McGearty, 'Evaluation of the Support facility to the bi-communal Technical Committees', 7.

31 Όπως το έθεσε ένας συνεντευξιαζόμενος: «Η ύπαρξη προϋπολογισμού και γραφείου θα βοηθούσε, όμως αυτό που χρειαζόμαστε πιο πολύ είναι η πολιτική στήριξη».

32 Συνέντευξη με πρώην μέλος της Τεχνικής Επιτροπής για την Παιδεία (6 Νοεμβρίου 2023).

33 Συνέντευξη με εκπρόσωπο του UNDP (12 Οκτωβρίου 2023).

34 Συνέντευξη με εκπρόσωπο του OSASG (9 Οκτωβρίου 2023).

ΟΙ ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ

Το παρόν μέρος περιγράφει ορισμένα από τα πιο επιτυχημένα έργα των Τεχνικών Επιτροπών, προκειμένου να καταδειχθεί τόσο το ευρύ φάσμα της δουλειάς τους όσο και ο βαθμός στον οποίο αυτή στάθηκε σημαντική για την ευημερία των Κυπρίων.

A | Τεχνική Επιτροπή για το Έγκλημα και την Εγκληματικότητα – Δικοινοτικό Γραφείο Επαφής

Η Τεχνική Επιτροπή για το Έγκλημα και την Εγκληματικότητα ιδρύθηκε το 2008 και το 2009 συνέστησε μια υποεπιτροπή επιφορτισμένη συγκεκριμένα με την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των ελληνοκυπριακών και των τουρκοκυπριακών αρχών επιβολής του νόμου. Η εν λόγω υποεπιτροπή, η οποία ονομάζεται Δικοινοτικό Γραφείο Επαφής (Joint Common Room – JCR), ξεκίνησε να πραγματοποιεί συναντήσεις καθημερινά, αρχικά στη νεκρή ζώνη στη Λευκωσία. Το 2024 συστάθηκε δεύτερο JCR, για την ενδυνάμωση της αστυνομικής συνεργασίας στην Πύλα.³⁵ Το JCR απαρτίζεται από δύο Ελληνοκυπρίους και δύο Τουρκοκυπρίους, οι οποίοι ανταλλάζουν πληροφορίες σχετικά με ποινικά θέματα. Στην πράξη, εάν η αστυνομία της ΚΔ χρειάζεται πληροφορίες σχετικά με εγκληματική δραστηριότητα η οποία πραγματοποιείται στις περιοχές που δεν τελούν υπό τον αποτελεσματικό έλεγχό της, γνωστοποιεί το αίτημά της για πληροφορίες στους Ελληνοκυπρίους που είναι μέλη του JCR. Στη συνέχεια, το αίτημα μεταβιβάζεται στους Τουρκοκύπριους ομολόγους τους, οι οποίοι ζητούν από την τουρκοκυπριακή αστυνομία να κοινοποιήσει τις απαιτούμενες πληροφορίες. Αφότου ληφθεί η απάντηση, μεταβιβάζεται στην αστυνομία της ΚΔ μέσω της ίδιας οδού.³⁶ Ομοίως, εάν οι Τουρκοκύπριοι χρειάζονται πληροφορίες σχετικά με εγκληματικές δραστηριότητες οι οποίες πραγματοποιούνται στις περιοχές που ελέγχονται αποτελεσματικά από την ΚΔ, χρησιμοποιούν αντιστρόφως την ίδια διαδικασία.

Παρόλο που η διαδικασία μοιάζει περίπλοκη, έχει χρησιμοποιηθεί σε πάνω από 1.000 περιστάσεις από το 2009 μέχρι το τέλος του 2018.³⁷ Η συνεργασία που παρέχεται μέσω του JCR περιλαμβάνει την ανταλλαγή πληροφοριών οι οποίες διευκολύνουν τις αστυνομικές έρευνες (27% των περιπτώσεων), σχετίζονται με την κλοπή περιουσίας (19% των περιπτώσεων), διευκρινίζουν κατά πόσο κάποιος έχει διασχίσει κάποιο οδόφραγμα (16% των περιπτώσεων) και βοηθούν στον εντοπισμό και την επιστροφή αγνοούμενων προσώπων (9% των περιπτώσεων).³⁸ Περίπου το 38% των αιτημάτων συνεργασίας προέρχονται από τους Τουρκοκυπρίους και το 62% από τους Ελληνοκυπρίους, ποσοστά τα οποία υποδηλώνουν ότι και οι δύο κοινότητες χρησιμοποιούν πρόθυμα τον εν λόγω μηχανισμό συνεργασίας.³⁹

Το JCR έχει, όμως, και περιορισμούς. Για παράδειγμα, ενώ έχει αποδειχθεί πολύ αποτελεσματικό όσον αφορά την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με ορισμένες κατηγορίες (κυρίως ήσσονος σημασίας) αδικημάτων, έχει σταθεί αναποτελεσματικό ως προς τον περιορισμό της εμπορίας ανθρώπων μέσω της νεκρής ζώνης.⁴⁰

Επιπρόσθετα, το JCR είναι κατάλληλο για την προώθηση της επικοινωνίας κατά τη διερεύνηση μιας υπόθεσης, ωστόσο χρησιμεύει μάλλον πολύ λιγότερο σε κατοπινά στάδια, περιλαμβανομένης της έκδοσης πιθανών υπόπτων, τα οποία βασίζονται πιο άμεσα σε συγκεκριμένες νομικές διαδικασίες.

35 UN Secretary-General, 'Report of the Secretary-General on his Mission of Good Offices in Cyprus' (S/2023/6, 3 January 2023), [14].

36 Nasia Hadjigeorgiou and Dina Kapardis, 'Police Cooperation in Cases of Unrecognised Secessions: The Joint Communications Room in Cyprus' (2023) 22(5) Ethnopolitics 527-549.

37 Ό.π.

38 Ό.π.

39 Ό.π.

40 UN Secretary-General, 'United Nations Operation in Cyprus: Report of the Secretary-General' (5 July 2023, S/2023/498), [11] και UN Secretary-General, 'United Nations operation in Cyprus: Report of the Secretary-General' (3 January 2023, S/2023/3), [10].

Έτσι, ενώ έχουν πραγματοποιηθεί εκδόσεις υπηκόων τρίτων χωρών υπό την αιγίδα του JCR,⁴¹ έχει αποδειχθεί πολύ δύσκολο να συμβεί το ίδιο σε περιπτώσεις οι οποίες αφορούν Κυπρίους ή ακόμα και (σε σχέση με τις περιοχές οι οποίες δεν τελούν υπό τον αποτελεσματικό έλεγχο της ΚΔ) Τούρκους υπηκόους.⁴² Τέλος, παρά την κατά γενική ομολογία εξαιρετική επικοινωνία η οποία έχει αναπτυχθεί από το JCR, έχει σημειωθεί τουλάχιστον μία ιδιαίτερα προβεβλημένη υπόθεση, όπου η τουρκοκυπριακή αστυνομία συνέλαβε έναν Τουρκοκύπριο ύποπτο για φόνο ο οποίος είχε δραπετεύσει στις περιοχές οι οποίες τελούν υπό τον αποτελεσματικό έλεγχο της ΚΔ, μη έχοντας ενημερώσει ή ζητήσει βοήθεια από τους Ελληνοκυπρίους μέσω του JCR.⁴³ Το γεγονός αυτό υποδηλώνει ότι, όταν το διακύβευμα είναι σημαντικό, ακόμα και η μακρόχρονη και εποικοδομητική συνεργασία μπορεί να θυσιάζεται στον βωμό της σκοπιμότητας.

β | Τεχνική Επιτροπή για την Παιδεία – «Imagine»

Όταν συστάθηκε η Τεχνική Επιτροπή για την Παιδεία το 2015, ένας από τους στόχους της ήταν να εφεύρει έναν αμοιβαία αποδεκτό μηχανισμό για την εφαρμογή μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης στα σχολεία,⁴⁴ όπως και να προωθήσει την επαφή και τη συνεργασία μεταξύ μαθητών και παιδαγωγών και από τις δύο κοινότητες. Ο στόχος πραγματοποιήθηκε – με μεγάλη επιτυχία, τουλάχιστον για λίγο⁴⁵ – μέσω του «Imagine», το οποίο χρηματοδοτείται από το Υπουργείο Εξωτερικών της Δημοκρατίας της Γερμανίας και υλοποιείται από τη ΜΚΟ «Όμιλος Ιστορικού Διαλόγου και Έρευνας» (Association for Historical Dialogue and Research – ADHR).⁴⁶ Το «Imagine», το οποίο εγκαινιάστηκε το 2016, είναι ένα κεντρικό πρόγραμμα το οποίο περιλαμβάνει διαφορετικές πρωτοβουλίες και δραστηριότητες σχεδιασμένες για να φέρνουν κοντά μαθητές και παιδαγωγούς από τις δύο κοινότητες. Στις εν λόγω πρωτοβουλίες περιλαμβάνονται δικινοτικά εργαστήρια κατά του ρατσισμού με μαθητές, εκπαιδευτές δασκάλων και καθηγητών, καλοκαιρινά σχολεία, απογευματινές δραστηριότητες, όπως αθλητισμός και μαθήματα μαγειρικής, μουσικής και τέχνης για παιδιά, ένα συνέδριο για διευθυντές σχολείων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και εκπαιδευτικές περιπατητικές ξεναγήσεις στη Λευκωσία.

Ωστόσο, η πρωτοβουλία με τον μεγαλύτερο αντίκτυπο στο πλαίσιο του «Imagine» ήταν αυτή η οποία έφερε μαζί Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους μαθητές κατά τη διάρκεια μιας σχολικής ημέρας. Η πρωτοβουλία αφορούσε μαθητές δημοτικών, γυμνασίων και λυκείων και είχε τη δομή που περιγράφεται ακολούθως:⁴⁷ Το προσωπικό του AHDR επισκεπτόταν το ελληνοκυπριακό ή το τουρκοκυπριακό σχολείο το οποίο είχε επιλέξει να συμμετάσχει στο πρόγραμμα και προσέφερε μια μονοκοινοτική εκπαιδευτική δράση η οποία εστίαζε σε θέματα όπως η καταπολέμηση του ρατσισμού και η πολυπολιτισμικότητα (χωρίς ωστόσο να συζητείται ρητά το Κυπριακό Πρόβλημα). Μετά από αυτή την προπαρασκευαστική δραστηριότητα, το ελληνοκυπριακό και το τουρκοκυπριακό σχολείο τα οποία αντιστοιχίζονταν για τη συγκεκριμένη ημέρα, επισκέπτονταν το Σπίτι της Συνεργασίας στη νεκρή ζώνη, με τους μαθητές να συνεχίζουν τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες, πλέον σε δικινοτικό πλαίσιο. Περίπου το 97% των μαθητών που παρακολούθησαν τη μονοκοινοτική εκπαίδευση επέλεξαν να συμμετάσχουν και στη δικινοτική συνάντηση.⁴⁸

41 UN Secretary-General 'United Nations Operation in Cyprus: Report of the Secretary-General' (7 January 2020, S/2020/23), [25].

42 Σε μία περίπτωση, έγινε ανταλλαγή Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων υπόπτων (UN Secretary-General, 'Report of the Secretary-General on his Mission of Good Offices in Cyprus' (5 July 2018, S/2023/497), [18]). Επίσης, όταν το 2023 ένας ύποπτος για τον φόνο ενός έφηβου κοριτσιού (με «υπηκοότητα» της «ΤΔΒΚ» και της Τουρκίας) δραπέτευσε στις περιοχές που τελούν υπό τον αποτελεσματικό έλεγχο της Δημοκρατίας, συνελήφθη άμεσα από την ελληνοκυπριακή αστυνομία και παραδόθηκε στους Τουρκοκυπρίους (δείτε KNEWS, 'Suspect in Murder of Teen Girl Handed over to North' 25 January 2023, <https://knews.kathimerini.com.cy/en/news/suspect-in-murder-of-teen-girl-handed-over-to-north>.)

43 Tom Cleaver, 'Three Arrested for Kidnapping North Murder Suspects (Updated)' (Cyprus Mail, 10 January 2024), <https://cyprus-mail.com/2024/01/10/murder-suspects-may-have-been-illegally-taken-to-north>.

44 Συνέντευξη με πρώην μέλος της Τεχνικής Επιτροπής για την Παιδεία (23 Ιουλίου 2023).

45 Για τον αντίκτυπό του, το «Imagine» έλαβε το βραβείο «GENE Global Education Award 2020/2021: Ποιότητα και καλές πρακτικές στην Παγκόσμια Εκπαίδευση στην Ευρώπη». Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Global Campaign for Peace Education, 'Imagine Project receives Global Education Award (Cyprus) (21 May 2021), <https://www.peace-ed-campaign.org/imagine-project-receives-global-education-award-cyprus/#>.

46 AHDR, 'The Numbers of Imagine', <https://www.ahdr.info/our-work/imagine/>.

47 Για την περιγραφή της μεθοδολογίας που υιοθετήθηκε από το «Imagine», δείτε Zembylas and Loukaides, 'Teachers' Strategies of Everyday Diplomacy in Peace Education'.

48 Συνέντευξη με εμπυχωτή του προγράμματος «Imagine» (13 Σεπτεμβρίου 2023).

Η εμβέλεια, ο αντίκτυπος και η σημασία του «Imagine» δεν μπορούν να αμφισβητηθούν. Σε ένα αμιγώς συμβολικό επίπεδο, σήμανε την πρώτη φορά στην ιστορία της Κύπρου όπου Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι μαθητές συνυπήρξαν, έστω για λίγο, σε σχολικό χρόνο. Ακόμα και κατά την περίοδο 1960-1963 αυτό δεν ήταν εφικτό, εφόσον η παιδεία βάσει του Συντάγματος της ΚΔ του 1960 αποτελούσε ευθύνη της κάθε κοινότητας, με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν δύο παράλληλα εκπαιδευτικά συστήματα. Σε πρακτικό επίπεδο, μεταξύ του 2017 και του 2022, 6.117 μαθητές, συνοδευόμενοι από 714 εκπαιδευτικούς, εκπαιδεύτηκαν μέσω του «Imagine». Αυτή ήταν η πρώτη φορά στη ζωή πολλών όπου είχαν την ευκαιρία να γνωρίσουν και να αλληλεπιδράσουν με μέλη της άλλης κοινότητας. Ως εκ τούτου, το «Imagine» επιχείρησε να καλύψει το τεράστιο κενό που αφορά τη γνώση του «άλλου» και που παρατηρείται στις δύο κοινότητες της Κύπρου. Αυτό αντανακλάται στις ερωτήσεις που έγιναν στους εμπυχωτές του «Imagine» κατά τη διάρκεια των προπαρασκευαστικών μονοκοινοτικών δράσεων, ιδιαίτερα από μαθητές του δημοτικού. Ένας Ελληνοκύπριος εμπυχωτής ερωτήθηκε κατά πόσο οι Τουρκοκύπριοι μαθητές έφεραν όπλα ή αν είχαν το ίδιο χρώμα με τους Ελληνοκυπρίους. Ένας Τουρκοκύπριος εμπυχωτής ερωτήθηκε πόσα χέρια έχουν οι Ελληνοκύπριοι και τι φαγητά τρώνε. Ωστόσο, στο τέλος των εργαστηρίων του «Imagine», επικρατούσαν θετικά συναισθήματα, καθώς «με κάποιον τρόπο, τα παιδιά πάντοτε έσμιγαν»,⁴⁹ λέγοντας στους εμπυχωτές ότι: «Δεν είναι [οι μαθητές της άλλης κοινότητας] τόσο κακοί τελικά», ή ότι: «Είναι παιδιά όπως εμείς».⁵⁰ Αυτό που παραμένει ακόμα να αξιολογηθεί είναι κατά πόσο τέτοιου είδους θετικές αλληλεπιδράσεις έχουν μακροπρόθεσμο αντίκτυπο. Εν πάση περιπτώσει, για να επιτευχθεί αυτό, πρέπει να υπάρχει πιο τακτική επαφή μεταξύ των συμμετεχόντων.

Παρά την επιτυχία του, το «Imagine», ή, όπως θα ισχυριζόταν κάποιος σε πιο κυνικό ύφος, εξαιτίας αυτής, διακόπηκε απότομα το 2022, μετά την εκλογή του Ερσίν Τατάρ ως ηγέτη της τουρκοκυπριακής κοινότητας.⁵¹ Συγκεκριμένα, παρόλο που εξακολουθούν να υλοποιούνται οι πρωτοβουλίες του «Imagine» που δεν πραγματοποιούνται σε σχολικό χρόνο, το σημαντικότερο μέρος του προγράμματος, το οποίο περιγράφεται λεπτομερώς παραπάνω, έχει ανασταλεί. Η αιτιολόγηση για την εν λόγω αναστολή ήταν ότι το «Imagine» δεν συνάδει με τους πολιτικούς στόχους της υφιστάμενης τουρκοκυπριακής κυβέρνησης, δηλαδή με τη «λύση των δύο κρατών». Παρά το απογοητευτικό τέλος του, η φιλοδοξία και ο αντίκτυπος του «Imagine» κατά τη διάρκεια των 5 ετών στα οποία βρισκόταν σε πλήρη λειτουργία, το τοποθετούν αναμφίβολα ανάμεσα στα πιο επιτυχημένα έργα των Τεχνικών Επιτροπών. Το πρόγραμμα είχε πιθανότατα και πιο μακροχρόνιο αντίκτυπο. Όπως ανέφερε μέλος της Τεχνικής Επιτροπής για την Παιδεία:

*«Πρέπει να αντιληφθείτε ότι κανένας πολιτικός δεν έχει ζητήσει ποτέ, και κανένας πολιτικός δεν έχει συζητήσει ποτέ, τη δημιουργία ενός ενιαίου εκπαιδευτικού συστήματος. Αυτό είναι σημαντικό, θέλω να το σημειώσετε. Και το «Imagine» μας έχει διδάξει ότι τουλάχιστον κάποιου βαθμού συνεργασία στον τομέα της Παιδείας είναι εφικτή».*⁵²

49 Συνέντευξη με πρώην μέλος της Τεχνικής Επιτροπής για την Παιδεία (21 Αυγούστου 2024).

50 Συνέντευξη με εμπυχωτή του προγράμματος «Imagine» (13 Σεπτεμβρίου 2023).

51 UN Secretary-General, 'Report of the Secretary-General on his Mission of Good Offices in Cyprus' (5 July 2023, S/2023/497), [26].

52 Συνέντευξη με πρώην μέλος της Τεχνικής Επιτροπής για την Παιδεία (6 Σεπτεμβρίου 2024).

Γ | Τεχνική Επιτροπή για τον Πολιτισμό – «In Culture We Trust» και δικαιοδικές θεατρικές παραγωγές

Η Τεχνική Επιτροπή για τον Πολιτισμό υλοποίησε δύο επιτυχή έργα τα οποία αξίζει να συζητηθούν λεπτομερώς. Το πρώτο, με τίτλο «In Culture We Trust», αφορούσε την επιστροφή 219 πινάκων ζωγραφικής οι οποίοι ανήκαν σε Ελληνοκυπρίους και είχαν παραμείνει μετά το 1974 στις περιοχές που δεν τελούν υπό τον αποτελεσματικό έλεγχο της Δημοκρατίας.⁵³ Το 2019, οι εν λόγω πίνακες αποκαταστάθηκαν από μια ομάδα Τουρκοκυπρίων ειδικών της τέχνης. Με τη βοήθεια της Τεχνικής Επιτροπής για τον Πολιτισμό, οι πίνακες εκτέθηκαν στο κοινό για αρκετούς μήνες το 2020 και στη συνέχεια επιστράφηκαν στους νόμιμους ιδιοκτήτες τους. Ως αντάλλαγμα, και ως χειρονομία καλής θέλησης, οι Ελληνοκύπριοι παραχώρησαν στους Τουρκοκυπρίους 76 αρχεία με οπτικοακουστικό υλικό στην τουρκική γλώσσα, παραγωγής ΡΙΚ μεταξύ των ετών 1960-1963.⁵⁴ Ο θετικός αντίκτυπος του εν λόγω έργου είναι ομολογουμένως διττός. Πρώτον, είναι σημαντικός από ιστορικής και πολιτιστικής πλευράς. Όπως είπε ο Τουρκοκύπριος συμπρόεδρος της Τεχνικής Επιτροπής: «Οι εικόνες των καλλιτεχνών και τα αρχεία της περιόδου εκείνης μας δείχνουν το εξής: Οι Τουρκοκύπριοι και οι Ελληνοκύπριοι μπορούν να ζήσουν μαζί, ότι κι αν λένε κάποιои».⁵⁵ Δεύτερον, φέρνοντας την τέχνη κοντά, ήρθαν επίσης και οι άνθρωποι κοντά. Σύμφωνα με τον Ελληνοκύπριο συμπρόεδρο:

«Ήταν [...] μία από τις πιο συγκινητικές στιγμές της ζωής μου. Φορτιστήκαμε τόσο έντονα συναισθηματικά, που κλάψαμε και αγκαλιαστήκαμε, διότι μέσα από την ανταλλαγή δυναμώσαμε τη φιλία και την αδελφότητα μας. Κι αυτό θα κρατήσει για πάντα. Όταν ακούτε ότι 'η κουλτούρα ενώνει τους ανθρώπους', να το πιστεύετε».⁵⁶

Το δεύτερο επιτυχές έργο της εν λόγω Τεχνικής Επιτροπής αφορούσε ένα μουσικό σύνολο και δύο θεατρικές παραγωγές, οι οποίες έλαβαν χώρα στον Πύργο του Οθέλλου και την αρχαία Σαλαμίνα αντιστοιχώς, αμφότερες σε περιοχές οι οποίες δεν τελούν υπό τον αποτελεσματικό έλεγχο της ΚΔ. Οι δύο θεατρικές παραγωγές παρουσιάστηκαν στα ελληνικά με την προβολή υπερτίτλων στα τουρκικά. Η συναυλία του μουσικού συνόλου και ο Ιππόλυτος, η πρώτη από τις θεατρικές παραγωγές, πραγματοποιήθηκαν το 2015 και υποστηρίχθηκαν από την κυπριακή πολιτική ηγεσία. Και οι δύο ηγέτες, με τις συζύγους τους, παρακολούθησαν τη συναυλία, ενώ αρκετοί άλλοι πολιτικοί παρακολούθησαν τον Ιππόλυτο.⁵⁷ Ωστόσο, μέχρις ότου παρουσιαστεί στο κοινό η δεύτερη θεατρική παραγωγή, η Αντιγόνη, το 2017, το πολιτικό κλίμα άλλαξε. Οι πλείστοι πολιτικοί δεν παρευρέθηκαν στην παράσταση, η οποία επίσης αποτέλεσε αντικείμενο έντονης εθνικιστικής κριτικής, ιδιαιτέρως εντός της ελληνοκυπριακής κοινότητας.⁵⁸ Παρόλα αυτά, και τις τρεις εκδηλώσεις παρακολούθησε πλήθος κόσμου, με τους θεατές ορισμένες φορές να στέκονται όρθιοι ή να κάθονται στους διαδρόμους κατά τη διάρκεια των παραστάσεων. Περίπου 4.000 άτομα παρακολούθησαν κάθε θεατρικό έργο, ενώ και οι δύο εκδηλώσεις έλαβαν σημαντική δημοσιότητα από τα ΜΜΕ.⁵⁹ Λίγα έως καθόλου έργα των Τεχνικών Επιτροπών είχαν τόσο μεγάλη απήχηση στο κυπριακό κοινό. Όπως δήλωσε ένας από τους βασικούς διοργανωτές: «[Γ]ια εμένα, τα έργα που ανέβηκαν στη Σαλαμίνα και τον Πύργο του Οθέλλου ήταν ό,τι πιο σημαντικό έχω κάνει στη ζωή μου».⁶⁰ Έκτοτε δεν έχουν διοργανωθεί άλλες δραστηριότητες οι οποίες να ήταν τόσο δημοφιλείς. Αυτό οφείλεται αναμφίβολα στη μειούμενη πολιτική υποστήριξη τέτοιων πρωτοβουλιών, κάτι το οποίο αποτελεί σοβαρό εμπόδιο στο έργο των Τεχνικών Επιτροπών και συζητείται λεπτομερέστερα παρακάτω.

53 Technical Committee on Culture, 'In Culture we Trust' (2019), <https://www.undp.org/cyprus/publications/culture-we-trust>, 9.

54 UNDP Cyprus, 'In Culture we Trust', <https://www.youtube.com/watch?v=m7-XOGtxFVA>.

55 Ό.π.

56 Ό.π.

57 Technical Committee on Culture, 'In Culture we Trust' (2019), 15.

58 Συνέντευξη με πρώην μέλος της Τεχνικής Επιτροπής για τον Πολιτισμό (20 Αυγούστου 2024).

59 Ό.π.

60 Ό.π.

Δ | Τεχνική Επιτροπή για Οικονομικά και Εμπορικά Θέματα – Ηλεκτρική διασύνδεση, καθαρισμός μαρίνας και μελλοντικά έργα

Η Τεχνική Επιτροπή για Οικονομικά και Εμπορικά Θέματα συγκαταλέγεται στα πιο δραστήρια από τα 12 όργανα, έχοντας υλοποιήσει, αν και αρκετά αθόρυβα, μια σειρά έργων τα οποία έχουν θετικό αντίκτυπο στη ζωή των Κυπρίων. Ανάμεσα στις πρώτες επιτυχίες της Τεχνικής Επιτροπής ήταν η διασύνδεση του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας των περιοχών που τελούν με το δίκτυο των περιοχών που δεν τελούν υπό τον αποτελεσματικό έλεγχο της Δημοκρατίας. Πριν το 1974, το νησί είχε ένα μόνο δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας, το οποίο εξακολούθησε να λειτουργεί ακόμα και μετά τον πόλεμο, με τους Ελληνοκυπρίους να καλύπτουν όλες τις ανάγκες των Τουρκοκυπρίων σε ηλεκτρισμό μέχρι το 1981, συνεχίζοντας να στέλνουν τουλάχιστον κάποιες ποσότητες ηλεκτρικής ενέργειας στους Τουρκοκυπρίους μέχρι το 1996.⁶¹ Τελικά, οι Τουρκοκύπριοι ξεκίνησαν να παράγουν οι ίδιοι ηλεκτρική ενέργεια και το ενιαίο δίκτυο το οποίο διασυνέδεε το νησί κατέστη παρωχημένο. Το 2011, μια μεγάλη έκρηξη δίπλα από τη μεγαλύτερη μονάδα παραγωγής ηλεκτρισμού της ΚΔ επέφερε ελλείψεις σε ηλεκτρική ενέργεια στην ελληνοκυπριακή κοινότητα. Προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι εν λόγω ελλείψεις, μεταξύ του 2011 και οι 2012, ένα μέλος της Τεχνικής Επιτροπής αγόρασε (ανεπίσημα για λογαριασμό της ΚΔ και για να χρησιμοποιηθούν από τους Ελληνοκυπρίους) 162.000 κιλοβατώρες ηλεκτρικής ενέργειας, αξίας σχεδόν 30 εκατομμυρίων ευρώ.⁶² Αυτή η έκτακτη διευθέτηση απαιτούσε την εσπευσμένη επανασύνδεση του παλαιού δικτύου εντός δύο ημερών – προσπάθεια η οποία δεν ήταν άνευ κινδύνου για τους Τουρκοκυπρίους, οι οποίοι υπήρχε πιθανότητα να πέσουν σε απόλυτο σκοτάδι.

Για να αποφευχθεί να ερμηνευθεί το γεγονός ως αναγνώριση μέσω άμεσης επαφής με τις τουρκοκυπριακές αρχές, η ΚΔ μετέφερε τα χρήματα για την ηλεκτρική ενέργεια στον Ελληνοκύπριο συμπρόεδρο της Τεχνικής Επιτροπής, ο οποίος στη συνέχεια μετέφερε τα χρήματα στον Τουρκοκύπριο ομόλογό του. Ο Τουρκοκύπριος συμπρόεδρος κατέβαλε τα χρήματα στην τουρκοκυπριακή αρχή ηλεκτρισμού, ολοκληρώνοντας έτσι τη συναλλαγή.⁶³ Από το 2011, οι δύο κοινότητες έχουν βελτιώσει τη διασύνδεση μεταξύ των δύο δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας, τα οποία τώρα μπορούν να συνδέονται χωρίς κίνδυνο, με το πάτημα ενός κουμπιού.⁶⁴ Αυτό συμβαίνει αρκετά συχνά – περίπου μία φορά τον χρόνο – ωστόσο συνήθως προς την αντίθετη κατεύθυνση, με τους Ελληνοκυπρίους να στέλνουν ηλεκτρική ενέργεια στις περιοχές οι οποίες δεν τελούν υπό τον αποτελεσματικό έλεγχο της Δημοκρατίας.⁶⁵

Το 2011 ήταν επίσης η τελευταία φορά που καταβλήθηκε χρηματικό ποσό. Έκτοτε, οι δύο κοινότητες έχουν υιοθετήσει ένα σύστημα συμψηφισμού μετρήσεων, βάσει του οποίου οι Τουρκοκύπριοι επιστρέφουν την ηλεκτρική ενέργεια που δανείστηκαν όταν έχουν την ευχέρεια να το πράξουν. Αυτή η διευθέτηση έχει θετικές συνέπειες και για τις δύο κοινότητες με δύο τρόπους: Πρώτον, μπορούν να εξασφαλίζουν ηλεκτρική ενέργεια από την άλλη κοινότητα σε καιρούς κρίσης ή παροδικών ελλείψεων. Δεύτερον, η διασύνδεση προσδίδει στο δίκτυο μεγαλύτερη σταθερότητα, παράμετρος ιδιαίτερα σημαντική, δεδομένου ότι και οι δύο κοινότητες παράγουν ολοένα και μεγαλύτερο μέρος της ηλεκτρικής τους ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.

61 Timothy Moss, Ourania Papasozomenou, Marik Shtern, Sertac Sonan, 'Gridlocked: Governing 'Cross-border' Electricity Provision and Infrastructure in a Divided Cyprus since 1963' (2024) 115 Energy Research & Social Science 103635.

62 Ό.π.

63 Συνέντευξη με πρώην μέλος της Τεχνικής Επιτροπής για Οικονομικά και Εμπορικά Θέματα (13 Ιουλίου 2023).

64 Moss et al., 'Gridlocked'.

65 Η δεύτερη φορά που οι Ελληνοκύπριοι ζήτησαν ηλεκτρική ενέργεια από τους Τουρκοκυπρίους ήταν το 2025. (Chrysanthos Manoli, 'Republic of Cyprus Draws Emergency Power from Occupied North to Avert Blackout' (18 February 2025, Philenews), <https://in-cyprus.philenews.com/insider/cyprus-electricity-grid-struggles-amid-power-shortages/>.)

Το δεύτερο επιτυχημένο έργο της Τεχνικής Επιτροπής αφορούσε την ανάγκη καθαρισμού της πετρελαιοκηλίδας στη χερσόνησο της Καρπασίας το 2013.⁶⁶ Όταν εμφανίστηκε η πετρελαιοκηλίδα, οι Τουρκοκύπριοι ζήτησαν τη βοήθεια της Τουρκίας, ωστόσο, όταν κατάλαβαν ότι δεν μπορούσαν να βασιστούν σε αυτήν, στράφηκαν για βοήθεια – μέσω της Τεχνικής Επιτροπής – στους Ελληνοκυπρίους. Οι Ελληνοκύπριοι με τη σειρά τους διέθεσαν άμεσα στους Τουρκοκυπρίους υλικά καθαρισμού, και η περιβαλλοντική καταστροφή αποτράπηκε. Η Τουρκοκύπριοι πλήρωσαν για τα υλικά καθαρισμού μέσω της ίδιας διαδικασίας που ακολουθήθηκε στην περίπτωση της πληρωμής από τους Ελληνοκυπρίους για την ηλεκτρική ενέργεια το 2011. Η υλοποίηση και των δύο έργων που περιγράφηκαν έγινε με άμεσο και ομαλό τρόπο, στηριζόμενη σε μεγάλο βαθμό στις εξαιρετικές εργασιακές σχέσεις μεταξύ των μελών της Τεχνικής Επιτροπής.

Τρία έργα με τα οποία ασχολείται επί του παρόντος η Τεχνική Επιτροπή αξίζει επίσης να σημειωθούν. Το πρώτο αφορά την από κοινού ανακύκλωση των ηλεκτρικών και ηλεκτρονικών αποβλήτων και από τις δύο κοινότητες. Αυτή τη στιγμή, υπάρχει μονάδα ανακύκλωσης ηλεκτρικών και ηλεκτρονικών αποβλήτων στις περιοχές οι οποίες τελούν υπό τον αποτελεσματικό έλεγχο της ΚΔ, η οποία, όμως, δεν λαμβάνει αρκετά απόβλητα για να είναι βιώσιμη. Παράλληλα, δεν υπάρχει αντίστοιχη μονάδα ανακύκλωσης στις περιοχές οι οποίες δεν τελούν υπό τον αποτελεσματικό έλεγχο της ΚΔ.⁶⁷ Ο συνδυασμός των ηλεκτρονικών αποβλήτων των δύο κοινοτήτων αναμένεται να επιλύσει και τα δύο προβλήματα. Κατ' επέκταση, έχουν οριστεί δυο τοποθεσίες ανακύκλωσης στις περιοχές οι οποίες δεν τελούν υπό τον αποτελεσματικό έλεγχο της Δημοκρατίας για τη συλλογή των ηλεκτρικών αποβλήτων, τα οποία στη συνέχεια θα μεταφέρονται διαμέσου της νεκρής ζώνης.⁶⁸ Το δεύτερο έργο της Τεχνικής Επιτροπής αφορά τη συνεργασία με την Κεντρική Τράπεζα της ΚΔ για την απόσυρση κατεστραμμένων χαρτονομισμάτων ευρώ τα οποία έχουν συσσωρευτεί στις περιοχές οι οποίες δεν τελούν υπό τον αποτελεσματικό έλεγχο της Δημοκρατίας.⁶⁹ Τρίτον, η Επιτροπή διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στις προσπάθειες που γίνονται με σκοπό την αύξηση του εμπορίου διαμέσου της πράσινης γραμμής, διευκολύνοντας, για παράδειγμα, τη διέλευση εμπορικών οχημάτων.⁷⁰ Και τα τρία έργα αποτελούν σημαντικές εξελίξεις στη βελτίωση της καθημερινότητας των Κυπρίων στο νησί.

E | Τεχνική Επιτροπή για την Υγεία – Το έργο «Mosquito»

Το έργο «Mosquito» της Τεχνικής Επιτροπής για την Υγεία αποτελείται, κατ' ακρίβεια, από μια σειρά χρηματοδοτούμενων από την ΕΕ έργων, τα οποία ξεκίνησαν να υλοποιούνται το 2019 και είναι πολύ πιθανό να συνεχίσουν να υλοποιούνται και στο μέλλον.⁷¹ Τα χρηματοδοτούμενα έργα πραγματοποιούνται επίσημα υπό την αιγίδα του UNDP, ωστόσο στην πράξη, τα διαχειρίζεται μια ομάδα Ελληνοκύπριων και Τουρκοκύπριων επιστημόνων.⁷² Η ανάγκη για τη δημιουργία του έργου «Mosquito» προέκυψε όταν μια ομάδα Ελληνοκυπρίων ανακάλυψε ένα μη ενδημικό είδος κουνουπιού το οποίο θα μπορούσε να είναι φορέας σοβαρών ασθενειών, όπως του ιού Ζίκα και του δάγκειου πυρετού. Η προσπάθεια περιορισμού της εξάπλωσης του εν λόγω κουνουπιού αποδείχθηκε δύσκολη για δύο λόγους. Πρώτον, σε αντίθεση με τα ενδημικά κουνούπια τα οποία αναπαράγονται μόνο σε μεγάλες υδάτινες περιοχές (όπως ποτάμια και αλυκές), τα μη ενδημικά κουνούπια αναπαράγονται ακόμα και σε μικρές γλάστρες και, ως εκ τούτου, η αυλή κάθε κυπριακού σπιτιού αποτελεί πιθανό χώρο εκτροφής.

66 Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, «Κοινοβουλευτική ερώτηση – E-010578/2013: «Περιβαλλοντική καταστροφή από διαρροή πετρελαιοειδών στον Κόλπο της Αμμοχώστου στην Κύπρο» (17 Σεπτεμβρίου 2013), https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-7-2013-010578_EN.html?redirect.

67 Nasia Hadjigeorgiou, 'The Impact of the Cyprus Problem on the Protection of the Environment' *Peace Research Institute Oslo (Cyprus Centre)* (December 2024).

68 Επικοινωνία μέσω μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου με μέλος της Τεχνικής Επιτροπής για Οικονομικά και Εμπορικά Θέματα (5 Σεπτεμβρίου 2024). Ενώ έχει σημειωθεί πρόοδος στην υλοποίηση του εν λόγω έργου, προχωρά βασανιστικά αργά. Το έργο είχε προταθεί από την Τεχνική Επιτροπή τον Νοέμβριο του 2021, ωστόσο φτάνοντας στον Νοέμβριο του 2024, τα ηλεκτρονικά απόβλητα της Τουρκοκυπριακής κοινότητας δεν είχαν ακόμα ανακυκλωθεί.

69 UN Secretary-General, 'Report of the Secretary-General on his Mission of Good Offices in Cyprus' (3 January 2023, S/2023/6), [15]. Επίσης, βλ. Katy Turner, 'Bicommunal Committee Looking at Ways to Withdraw Damaged Euros from North' (5 January 2024), <https://cyprus-mail.com/2025/01/05/bicommunal-committee-looking-at-ways-to-withdraw-damaged-euros-from-north>.

70 UN Secretary-General, 'Report of the Secretary-General on his Mission of Good Offices in Cyprus' (3 January 2023, S/2023/6), [15].

71 Interview with scientist working on the implementation of the Mosquito project (3 July 2024).

72 Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το έργο «Mosquito», βλ. UNDP Cyprus, 'Technical Committee on Health: The Medical Importance of Mosquitos', <https://www.youtube.com/watch?v=2D2xpcnPf9c> και UNDP Cyprus, 'Identification and Distribution of Vectors of Medical Importance on the island of Cyprus', <https://www.youtube.com/watch?v=rx7o0fbTXcA>.

Δεύτερον, ακόμα και εάν η ΚΔ λάμβανε επαρκή μέτρα για τον περιορισμό της εξάπλωσης των κουνουπιών στις περιοχές που ελέγχει αποτελεσματικά, αυτό δεν θα είχε πρακτικά αποτελέσματα, εκτός εάν εφαρμόζονταν παρόμοια στρατηγική και από τους Τουρκοκυπρίους.

Αυτό λοιπόν ήταν το αντικείμενο του έργου «Mosquito» την τελευταία εξαετία: οι επιστήμονες εντόπισαν τα μέρη αναπαραγωγής των μη ενδημικών κουνουπιών διεξάγοντας επιτόπια έρευνα σε 124 σημεία δειγματοληψίας. Τα συλλεχθέντα δεδομένα, τα οποία αναλύθηκαν με μορφολογικές και μοριακές μεθόδους, αποθηκεύτηκαν σε βάση δεδομένων, προκειμένου να διασφαλιστεί η συνέχεια και η τυποποίηση. Τέλος, οργανώνονται εκστρατείες ενημέρωσης του κοινού στις επηρεασθείσες περιοχές σχετικά με τα μέτρα που πρέπει να λαμβάνονται για την αντιμετώπιση του προβλήματος.⁷³ Η Τεχνική Επιτροπή διοργάνωσε δύο δικοινοτικές ενημερωτικές εκδηλώσεις, στις οποίες γνωστοποίησε τα αποτελέσματα των ερευνών της. Στην πρώτη εκδήλωση συμμετείχαν 70 εργαζόμενοι στην πρώτοι γραμμή και στη δεύτερη περισσότεροι από 90, καθιστώντας την μία από τις μεγαλύτερες δικοινοτικές εκδηλώσεις των τελευταίων ετών.⁷⁴ Συνεπώς, το έργο της Τεχνικής Επιτροπής ήταν καθοριστικό για τη βελτίωση της καθημερινής ζωής των Κυπρίων, κάνοντάς την ασφαλέστερη. Όπως δήλωσε ένας εμπειρογνώμονας ο οποίος ασχολείται με το έργο:

*«Είναι αυτονόητο ότι το έργο βελτίωσε την καθημερινότητα των ανθρώπων. Το έργο βοήθησε επίσης εμάς να μάθουμε πώς να δουλεύουμε μαζί. Κατορθώσαμε να συνεργαστούμε σε πολύ σύνθετα ζητήματα, με τρόπο που να μην απειλείται η άλλη κοινότητα».*⁷⁵

ΣΤ | Η συντονισμένη δράση της Τεχνικής Επιτροπής για την Πολιτιστική Κληρονομιά:

Ανάμεσα στις Τεχνικές Επιτροπές, η πιο γνωστή είναι ίσως η Τεχνική Επιτροπή για την Πολιτιστική Κληρονομιά. Έχει λάβει αριθμό διεθνών βραβείων προς αναγνώριση του έργου της, με σημαντικότερο το Βραβείο Ευρωπαϊκής Κληρονομιάς/Βραβείο Europa Nostra το 2021, για τη χρήση της πολιτιστικής κληρονομιάς ως εργαλείου επαναπροσέγγισης και ειρηνικής συνεργασίας.⁷⁶ Το μυστικό της επιτυχίας αυτής δεν βρίσκεται στην υλοποίηση ενός μεμονωμένου εποικοδομητικού έργου, αλλά στην υιοθέτηση μιας προσεκτικά μελετημένης στρατηγικής, η οποία είχε ως αποτέλεσμα την αποκατάσταση περισσότερων από 33 σημαντικών θρησκευτικών μνημείων και μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς σε όλο το νησί.⁷⁷ Τα εν λόγω έργα στοίχισαν συνολικά περίπου 25 εκατομμύρια ευρώ και χρηματοδοτήθηκαν ως επί το πλείστον από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.⁷⁸ Η Τεχνική Επιτροπή συστάθηκε το 2008 και, μέχρι το 2012, τα μέλη της, με την υποστήριξη μιας Συμβουλευτικής Ομάδας, είχαν εντοπίσει 40 μνημεία τα οποία θεωρούσαν ότι έχρηζαν επείγουσας αποκατάστασης.⁷⁹ Αφορούσαν έναν συνδυασμό σημαντικών μνημείων από πολιτιστική, θρησκευτική ή αρχαιολογική άποψη, μνημείων τα οποία απαιτούσαν μικρότερου βαθμού αποκατάσταση και συνεπώς μπορούσαν να επιφέρουν θετικά αποτελέσματα άμεσα, και μνημείων τα οποία βρίσκονταν εντός κατοικημένων περιοχών και, ως εκ τούτου, θα είχαν ενδεχομένως μεγαλύτερη απήχηση στο κοινό.⁸⁰

73 Συνέντευξη με επιστήμονα που ασχολείται με την υλοποίηση του έργου «Mosquito» (3 Ιουλίου 2024).

74 Ό.π.

75 Ό.π.

76 Technical Committee on Cultural Heritage in Cyprus, 'Awards', <https://www.tcchcyprus.com/awards/#:-:text=The%202021%20European%20Heritage%20Awards,for%20reconciliation%20and%20peaceful%20cooperation>. Σε αντίθεση με άλλες Επιτροπές, η Τεχνική Επιτροπή για την Πολιτιστική Κληρονομιά κατέβαλε προσπάθειες για να τεκμηριώσει μέρος του έργου της και να το καταστήσει ορατό. Βλ., για παράδειγμα, UNDP Cyprus, 'Technical Committee on Cultural Heritage – Europa Nostra Award', https://www.youtube.com/watch?v=kOYyuRfyC_o.

77 McGarty, 'Evaluation of the Support facility to the bi-communal Technical Committees', 12. Επιπρόσθετα των μεγάλης κλίμακας αποκαταστάσεων, η Τεχνική Επιτροπή έχει συμμετάσχει και στην αποκατάσταση μικρότερων μνημείων. Σύμφωνα με την Επιτροπή, από το 2012 έχουν συντηρηθεί, ενισχυθεί δομικά, προστατευτεί υλικά ή αποκατασταθεί 136 μνημεία πολιτιστικής κληρονομιάς. (UNDP Cyprus, 'UNDP Completion Event at the Panagia Chryseleousa and Agios Antonios', <https://www.youtube.com/watch?v=34J4z8tcxss>.)

78 McGarty, 'Evaluation of the Support facility to the bi-communal Technical Committees', 12 και UNDP Cyprus, 'Support to Monuments of Great Importance for the Communities of Cyprus – Phase 7', <https://www.undp.org/cyprus/projects/support-monuments-great-importance-communities-cyprus-phase-7>.

79 Τα εν λόγω 40 μνημεία επιλέχθηκαν μέσα από τη μελέτη 2.300 μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς, την κατάρτιση περίπου 700 καταλόγων απογραφής και την ολοκλήρωση 121 τεχνικών αξιολογήσεων. (Tuncay, 'The Technical Committee on Cultural Heritage in Cyprus'.)

80 Ό.π.

Δεν είναι σαφές κατά πόσο αυτό αποτέλεσε μέρος της στρατηγικής της Τεχνικής Επιτροπής ή αν ήταν απλώς μια βολική σύμπτωση, ωστόσο τα περισσότερα μνημεία τα οποία επιλέχθηκαν για αποκατάσταση εντός της ελληνοκυπριακής κοινότητας ήταν εκκλησίες και μοναστήρια. Το αποτέλεσμα ήταν η συνεργασία της Ελληνορθόδοξης Εκκλησίας (η οποία ιστορικά επεδείκνυε μια εθνικιστική προσέγγιση αναφορικά με το Κυπριακό Πρόβλημα) με την Επιτροπή στο πλαίσιο της υλοποίησης του δικοινοτικού προγράμματος της για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης. Όπως το έθεσε ένας Ελληνοκύπριος, μέλος της Επιτροπής:

«Έχουμε αρκετή προβολή, μέσω της οποίας αποκτήσαμε την απαιτούμενη νομιμοποίηση από το κοινό. Για να το επιτύχει αυτό, η Επιτροπή στηρίχθηκε σε ό,τι είναι ιερό για την ελληνοκυπριακή κοινότητα, με άλλα λόγια στις εκκλησίες τους, οπότε ακόμα και οι πιο σκληροπυρηνικοί δεν μπορούν στην πραγματικότητα να ασκήσουν κριτική στο έργο μας».⁸¹

Θα μπορούσε κάποιος να ισχυριστεί ότι το έργο αυτής της Τεχνικής Επιτροπής είναι λιγότερο σημαντικό ή επείγον από το έργο άλλων Επιτροπών οι οποίες ασχολούνται με πιο επιτακτικά ζητήματα ζωής και θανάτου. Η ενδεχόμενη απάντηση σε αυτή την κριτική είναι ότι, καταρχήν, η πολιτιστική κληρονομιά έχει θεμελιώδη ρόλο στη διατήρηση της ιστορίας ενός έθνους – πόσο μάλλον όταν η εν λόγω ιστορία είναι μεν κοινή, αλλά αμφισβητούμενη.⁸² Επίσης τα έργα συντήρησης είναι σημαντικά επειδή, στο πλαίσιο μιας παγωμένης σύγκρουσης, μόνο μέσω της Τεχνικής Επιτροπής μπορούν να υλοποιηθούν.⁸³

Ωστόσο, η πιο ουσιαστική συνεισφορά της εν λόγω Τεχνικής Επιτροπής συνίσταται ίσως στο γεγονός ότι έχει αποδείξει περισσότερο από κάθε άλλη Επιτροπή ότι η συνεργασία μεταξύ των δύο κοινοτήτων είναι εφικτή και, όπου υπάρχει καλή θέληση, μπορεί να διευκολύνει την «κοινωνική αλληλεπίδραση, την ανταλλαγή και την αναγνώριση διαφορετικών αφηγήσεων και αναμνήσεων, την αμοιβαία φροντίδα μέσω του σεβασμού και της εκτίμησης της πολιτιστικής κληρονομιάς της κάθε κοινότητας».⁸⁴ Η σημασία που αποδίδει η Τεχνική Επιτροπή στον κοινωνικό αντίκτυπο της δουλειάς της αντανακλάται σε μια σειρά έργων τα οποία έχει υλοποιήσει μέσα στα χρόνια, τα οποία υπερβαίνουν την αποκατάσταση ιστορικών και θρησκευτικών μνημείων. Σε αυτά περιλαμβάνεται η διοργάνωση της ημερίδας «Heritage Away Day», όπως και η διοργάνωση εκδήλωσης χειροτεχνίας, όπου τα παιδιά κλήθηκαν να ζωγραφίσουν το δικό τους μοντέλο των ενετικών τειχών και έμαθαν για την αξία της προστασίας των μνημείων.⁸⁵ Πιο πρόσφατα, η Τεχνική Επιτροπή εγκαινίασε μια Διαδραστική Εκπαιδευτική Πλατφόρμα η οποία εστιάζει στην πολιτιστική κληρονομιά της Κύπρου, η οποία είναι διαθέσιμη για χρήση σε σχολικές τάξεις και σε οικίες σε όλο το νησί.⁸⁶ Τέλος, αποδεικνύεται ότι η αποκατάσταση κτιρίων μπορεί από μόνη της να λειτουργήσει ως καταλύτης για τη σύσφιξη των ανθρώπινων σχέσεων.⁸⁷

81 Συνέντευξη με μέλος της Τεχνικής Επιτροπής για την Πολιτιστική Κληρονομιά (17 Ιουλίου 2023).

82 Αυτή η θέση εκφράστηκε τόσο από τους Ελληνοκυπρίους όσο και από τους Τουρκοκυπρίους που συμμετέχουν στην Τεχνική Επιτροπή. Βλ., για παράδειγμα, τα σχόλια του Σώτου Κτωρή στο UNDP Κύπρου, 'UNDP Completion Event at the Kalo Chorio/Vuda Mosque', <https://www.youtube.com/watch?v=sUgOIQ5bLHM> και τα σχόλια του Ali Tuncay στο UNDP Κύπρου, 'Technical Committee on Cultural Heritage – Europa Nostra Award', https://www.youtube.com/watch?v=kOVyuRfyC_o.

83 Συνέντευξη με μέλος της Τεχνικής Επιτροπής για την Πολιτιστική Κληρονομιά (17 Ιουλίου 2023).

84 UNDP, 'Social and Environmental Screening Template of the Support Project' [of the Technical Committee of Cultural Heritage], https://info.undp.org/docs/pdc/Documents/CYP/SES_00119182_2019_234.pdf.

85 Reid, 'Heritage, Reconciliation and 'Cross-Border' Cooperation in Cyprus'.

86 Η Πλατφόρμα είναι προσβάσιμη μέσω του εξής συνδέσμου: <https://iep.cyprusdigitalheritage.com/login/index.php>.

87 The Technical Committee on Cultural Heritage in Cyprus, '2008-2018: 10 Years Working Together for our Common Heritage' https://www.undp.org/cyprus/publications/2018-tcch-publication_10.

ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ

Παρά το εντυπωσιακό έργο το οποίο έχουν επιτελέσει ορισμένες Τεχνικές Επιτροπές μέχρι στιγμής, έχουν αντιμετωπίσει επίσης σημαντικές προκλήσεις, με δυσμενείς επιπτώσεις στην παραγωγικότητα και την ικανότητά τους να εκπληρώνουν τους στόχους τους. Το παρόν μέρος εντοπίζει τέσσερις από τις εν λόγω προκλήσεις, ενώ το Μέρος 7 προτείνει τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν.

A | Πολιτική παρέμβαση στο έργο των Τεχνικών Επιτροπών

Η πρώτη πρόκληση την οποία αντιμετωπίζουν οι Τεχνικές Επιτροπές συνίσταται στο γεγονός ότι το έργο τους υπόκειται σε πολιτικές παρεμβάσεις. Αυτές λαμβάνουν συνήθως δύο μορφές: πρώτον, ο διορισμός και η απομάκρυνση συμπροέδρων και μελών υπόκεινται στη διακριτική ευχέρεια των πολιτικών και, δεύτερον, τα έργα που προτείνονται από τις Τεχνικές Επιτροπές απαιτούν την έγκριση των ηγετών των δύο κοινοτήτων. Οι δυσμενείς επιπτώσεις των πολιτικών παρεμβάσεων στη λειτουργία των Τεχνικών Επιτροπών έχουν παρατηρηθεί σε αρκετές περιπτώσεις από τον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ, ο οποίος σημείωσε ότι:

*«Εξακολουθώ να καλώ τις δύο πλευρές να παράσχουν τα απαραίτητα περιθώρια και τη στήριξη στις Τεχνικές Επιτροπές, προκειμένου να διατηρήσουν την ικανότητά τους να λειτουργούν, να αποφέρουν αποτελέσματα και να αντιμετωπίζουν ζητήματα τα οποία αφορούν ολόκληρο το νησί. Οι Επιτροπές, στις οποίες οι εκπρόσωποι έχουν τη δυνατότητα να συζητούν και να χειρίζονται ζητήματα κοινού ενδιαφέροντος και για τις δύο κοινότητες, πρέπει να προστατεύονται και να θωρακίζονται έναντι ευρύτερων εγχώριων πολιτικών συζητήσεων και εξελίξεων».*⁸⁸

Εφόσον οι Τεχνικές Επιτροπές λειτουργούν υπό την άμεση εξουσία των πολιτικών ηγεσιών, οι ηγέτες δύνανται να διορίζουν ή να απομακρύνουν συμπροέδρους και μέλη, χωρίς να παρέχουν αιτιολογία για τις αποφάσεις τους. Η ευρεία διακριτική ευχέρεια των ηγετών αφήνει τις Τεχνικές Επιτροπές απροστάτευτες έναντι των πολιτικών παρεμβάσεων ανά πάσα στιγμή. Εν συνεχεία, όσο πιο εκτεταμένη είναι η παρέμβαση, τόσο μεγαλύτερος είναι ο κίνδυνος υπονόμησης της αποτελεσματικότητας και της ανεξαρτησίας των Επιτροπών.

Όταν ερωτήθηκαν για την πιθανή σύνδεση μεταξύ των μελών των Τεχνικών Επιτροπών και των πολιτικών αλλαγών που σημειώνονται στο προσκήνιο, όλοι οι συνεντευξιζόμενοι επιβεβαίωσαν ότι ισχύει. Αναφέρθηκαν κυρίως στην απόφαση του κ. Τατάρ, αφότου εξελέγη, να απομακρύνει αρκετούς Τουρκοκύπριους συμπροέδρους και μέλη από τη θέση τους. Η στάση αυτή διέφερε από τις πρακτικές του παρελθόντος, αφού, όταν ο κ. Ακιντζί ανέλαβε καθήκοντα, δεν παρενέβηκε στη σύνθεση των Τεχνικών Επιτροπών, πλην των περιπτώσεων όπου συγκεκριμένα άτομα σταματούσαν να συμμετέχουν στις συνεδριάσεις ή επιθυμούσαν τα ίδια να παραιτηθούν.⁸⁹ Αντιθέτως, ο κ. Τατάρ απομάκρυνε μέλη από τη θέση τους χωρίς να παράσχει οποιαδήποτε αιτιολογία ή ακόμα και ειδοποίηση σχετικά με την απόφασή του. Ορισμένα πρώην μέλη θεώρησαν την εν λόγω πρακτική εξευτελιστική και ασεβή, και παραπονέθηκαν ότι οι εμπειρίες και η συμβολή τους παραμερίστηκαν από τη νέα ηγεσία, παρόλο που οι ίδιοι εργάστηκαν σε εθελοντική βάση και με καλές προθέσεις.⁹⁰ Επιπρόσθετα, τέτοιου είδους παρεμβάσεις είναι προβληματικές, επειδή, εάν η συμμετοχή στις Επιτροπές εξαρτάται από το διαρκώς μεταβαλλόμενο πολιτικό κλίμα, τότε οι πιθανότητες τα μέλη τους να σκέφτονται ανοιχτόμυαλα και να υιοθετούν καινοτόμες λύσεις σε μακροχρόνια προβλήματα μειώνονται κατά πολύ.

⁸⁸ UN Secretary-General, 'Report of the Secretary-General on his mission of good offices in Cyprus' (3 January 2024, S/2024/13), [40].

⁸⁹ Συνέντευξη με πρώην μέλος της Τεχνικής Επιτροπής για την Παιδεία (6 Νοεμβρίου 2023).

⁹⁰ Συνέντευξη με πρώην μέλος της Τεχνικής Επιτροπής για το Περιβάλλον (25 Οκτωβρίου 2023).

Ορισμένα μέλη από την τουρκοκυπριακή κοινότητα, ειδικά των τριών Επιτροπών που συστάθηκαν το 2015,⁹¹ υπέβαλαν παραίτηση μετά την εκλογή του κ. Τατάρ, δηλώνοντας ότι δεν επιθυμούσαν να εργαστούν κάτω από τη νέα πολιτική ηγεσία.⁹² Ταυτόχρονα, ορισμένα μέλη από την ελληνοκυπριακή κοινότητα παραιτήθηκαν επίσης αμέσως μετά την εκλογή του κ. Χριστοδουλίδη, με διαφορετικό όμως σκεπτικό: θεωρούσαν ότι ο νέος ηγέτης έπρεπε να διορίσει άτομα που συμφωνούσαν με τις πολιτικές του θέσεις, το οποίο δεν ίσχυε με τα τότε υφιστάμενα μέλη, εκ των οποίων ελάχιστα είχαν υποστηρίξει την προεκλογική του εκστρατεία.⁹³ Εν τέλει, καμία από τις παραιτήσεις των Ελληνοκυπρίων δεν έγινε δεκτή από τον κ. Χριστοδουλίδη, και οι Επιτροπές συνέχισαν ως επί το πλείστον να λειτουργούν με την αρχική τους σύνθεση. Αυτό το παράδειγμα καταδεικνύει ότι τα πολιτικά δεδομένα είναι εγγενώς, και ίσως αναπόφευκτα, συνδεδεμένα με τη σύνθεση των Τεχνικών Επιτροπών. Συνεπώς, αυτό που πρέπει να αποφευχθεί, δεν είναι η οποιοδήποτε είδους πολιτική παρέμβαση, αλλά το είδος της πολιτικής μικροδιαχείρισης, το οποίο θέτει σε κίνδυνο την παραγωγικότητα των εν λόγω οργάνων.

Πέρα από τη διαμόρφωση της σύνθεσης των Τεχνικών Επιτροπών, οι δύο ηγέτες διαδραματίζουν και-ριο ρόλο στην επιλογή των έργων τα οποία υλοποιούνται από αυτές. Συγκεκριμένα, έχουν τον τελικό λόγο αναφορικά με την έγκριση ή την απόρριψη προτάσεων έργων, όπως και με τον έλεγχο της δημόσιας επικοινωνίας που σχετίζεται με τις εν λόγω πρωτοβουλίες. Στην πράξη, κάθε κοινότητα έχει διορίσει έναν συντονιστή για τις Τεχνικές Επιτροπές, ο οποίος πραγματοποιεί τακτικές συναντήσεις με το OSASG. Συνεπώς, για να προχωρήσει η υλοποίηση ενός έργου, οι συντονιστές (με τις ευλογίες των αντίστοιχων ηγετών τους) πρέπει πρώτα να δώσουν την έγκρισή τους κατά τη διάρκεια των συναντήσεών τους με το OSASG.⁹⁴ Δεδομένου του συχνά ευαίσθητου πολιτικού έργου που επιτελείται από τις Τεχνικές Επιτροπές, αυτή η στενή παρακολούθηση των δραστηριοτήτων τους είναι κατανοητή. Ωστόσο, τα διδάγματα που αντλούνται από την εμπειρία των εν λόγω οργάνων υποδηλώνουν ότι όσο μεγαλύτερη είναι η πολιτική παρέμβαση, τόσο μεγαλύτερος είναι και ο κίνδυνος υπονόμευσης της αποτελεσματικότητας και ανεξαρτησίας των Επιτροπών.

Ιδιαίτερα μετά την αλλαγή της τουρκοκυπριακής ηγεσίας το 2020, αρκετά μέλη παρατήρησαν πτώση της παραγωγικότητας των Τεχνικών Επιτροπών τους. Σημείωσαν ότι ορισμένα υπό εξέλιξη έργα τέθηκαν σε αναμονή, ενώ επίσης μειώθηκε η συχνότητα των συναντήσεών τους (αφού προγραμματισμένες συναντήσεις ακυρώνονταν ξαφνικά⁹⁵), καθιστώντας έτσι την ανταλλαγή νέων ιδεών δυσκολότερη.⁹⁶ Αυτό αναγνωρίστηκε επίσης και από τον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ το 2021, ο οποίος εξέφρασε ανησυχίες σχετικά με τις «καθυστερήσεις στην πλήρη επανεκκίνηση των δραστηριοτήτων των περισσότερων Επιτροπών, λόγω των προκλήσεων που αφορούν τον προγραμματισμό και της ανάγκης εξοικείωσης των νέων μελών».⁹⁷ Λίγο αργότερα, ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ επεσήμανε πρόσθετες αλλαγές, σημειώνοντας ότι οι αλλαγές εντός των Τεχνικών Επιτροπών, οι διαφωνίες ως προς την ορολογία η οποία θα χρησιμοποιούνταν στις αναφορές για διάφορα έργα, όπως και η παραίτηση ορισμένων μελών, είτε διέκοπτε είτε καθυστερούσε σημαντικά αρκετά έργα τα οποία πλησίαζαν την ολοκλήρωσή τους.⁹⁸ Οι διαταραχές σήμαιναν επίσης ότι οι συζητήσεις για νέες πρωτοβουλίες και πιθανά έργα ήταν πιο χρονοβόρες απ' ό,τι συνήθως.

91 Evie Andreou, 'Turkish Cypriot members resign from bicomunal committee on culture' (Cyprus Mail, 27 October 2020), <https://archive.cyprus-mail.com/2020/10/27/turkish-cypriot-members-resign-from-bicomunal-committee-on-culture/>; και UN Human Rights Council, 'Question of Human Rights in Cyprus: Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights' (46th session, 22 February–19 March 2021) UN Doc A/HRC/46/24, [68].

92 UN Secretary-General, 'Mission of Good Offices in Cyprus: Report of the Secretary-General' (7 January 2021, S/2020/1109), [19].

93 Συνέντευξη με μέλος της Τεχνικής Επιτροπής για Οικονομικά και Εμπορικά Θέματα (13 Ιουλίου 2023).

94 Συνάντηση της Ομάδας Εστίασης με πρώην μέλη των Τεχνικών Επιτροπών (31 Ιανουαρίου 2024).

95 Συνέντευξη με μέλος της Τεχνικής Επιτροπής για την Ισότητα των Φύλων (20 Ιουλίου 2023).

96 Συνέντευξη με μέλος της Τεχνικής Επιτροπής για τις Τηλεπικοινωνίες και τις Ραδιοσυχνότητες (14 Ιουλίου 2023). Συνέντευξη με μέλος της Τεχνικής Επιτροπής για την Παιδεία (25 Ιουλίου 2023).

97 UN Secretary-General, 'Mission of Good Offices in Cyprus: Report of the Secretary-General' (S/2021/634, 9 July 2021), [22].

98 UN Secretary-General, 'Mission of Good Offices in Cyprus: Report of the Secretary-General' (S/2021/1109, 31 December 2021), [19].

Οι εν λόγω παρατηρήσεις επιβεβαιώνονται επίσης μέσω των εμπειρικών ευρημάτων μας. Για παράδειγμα, ένα μέλος εξήγησε ότι η Τεχνική Επιτροπή για Ανθρωπιστικά Θέματα προετοιμαζόταν να εγκαινιάσει μια μεγάλη εκστρατεία για τα δικαιώματα των ηλικιωμένων.⁹⁹ Επρόκειτο για μια ολοκληρωμένη πρωτοβουλία, η οποία θα περιλάμβανε αφίσες, τη διεξαγωγή έρευνας σε συνεργασία με δύο ιδιωτικά πανεπιστήμια και την κατάρτιση ενός Κώδικα Συμπεριφοράς. Το έργο είχε προχωρήσει αρκετά, είχε εξασφαλιστεί η χρηματοδότησή του και θα ξεκινούσε η υλοποίησή του. Ωστόσο, μετά τις τουρκοκυπριακές εκλογές του 2020, η πρωτοβουλία ματαιώθηκε ξαφνικά.

Αρκετά άλλα έργα παρέμειναν επίσης μετέωρα, παρόλο που είχαν εγκριθεί και είχε εξασφαλιστεί η χρηματοδότησή τους. Μέλος της Τεχνικής Επιτροπής για το Περιβάλλον παραπονέθηκε για τη στρατηγική της νέας τουρκοκυπριακής ηγεσίας να ζητά χρόνο για αξιολόγηση των προτεινόμενων έργων και στη συνέχεια να καθυστερεί επ' αόριστον τη λήψη απόφασης σχετικά με την έγκριση ή απόρριψη της υλοποίησης ενός έργου.¹⁰⁰ Παρόμοιες προκλήσεις αντιμετώπισε και η Τεχνική Επιτροπή για τον Πολιτισμό. Στην προκειμένη, οι Τουρκοκύπριοι ζητούσαν να γίνουν αλλαγές στις υποβληθείσες προτάσεις· μόλις γίνονταν οι αλλαγές, απαιτούσαν περαιτέρω τροποποιήσεις, δημιουργώντας έτσι έναν φαύλο κύκλο καθυστέρησης και ματαιώσης.¹⁰¹ Πρώην μέλος της Επιτροπής σημείωσε ότι η υλοποίηση των έργων ήταν πολύ πιο ομαλή κατά τη διάρκεια της προηγούμενης θητείας, όπου τα μέλη είχαν μεγαλύτερη αυτονομία.¹⁰² Υπό τη νέα τουρκοκυπριακή ηγεσία, όμως, η διαδικασία λήψης αποφάσεων των Τεχνικών Επιτροπών περιορίστηκε σοβαρά. Για παράδειγμα, ένα απλό έργο, το οποίο περιλάμβανε διαγωνισμούς τέχνης και βίντεο για νέους και είχε προταθεί από την Τεχνική Επιτροπή για τον Πολιτισμό, παρέμεινε ανολοκλήρωτο για πάνω από δύο χρόνια, λόγω των διαρκών καθυστερήσεων και φραγμών (που προέκυπταν από το γεγονός ότι ο Τουρκοκύπριος συμπρόεδρος έπρεπε να λαμβάνει έγκριση από τον Τουρκοκύπριο συντονιστή, ακόμα και για μικρές αποφάσεις). Ως αποτέλεσμα, τρία μέλη της Επιτροπής παραιτήθηκαν, επειδή, όπως εξήγησε ένας συνεντευξιαζόμενος, «αφότου εξελέγη ο Τατάρ, τίποτα δεν μπορούσε να διεκπεραιωθεί».¹⁰³

Σε άλλες περιπτώσεις, η πολιτική παρέμβαση στο έργο των Τεχνικών Επιτροπών ήταν πιο ανεπαίσθητη. Παραδείγματος χάρη, τα περισσότερα έργα της Τεχνικής Επιτροπής για την Πολιτιστική Κληρονομιά εξακολουθούν να εγκρίνονται από τους ηγέτες. Ωστόσο, μετά την ανάληψη καθηκόντων από τον κ. Τατάρ, η αποτελεσματική επικοινωνία της Επιτροπής με το κοινό εμποδίστηκε. Η συνήθης πρακτική πριν από το 2020 ήταν να γίνονται ομιλίες με μήνυμα οικοδόμησης ειρήνης στα εγκαίνια των αποκατεστημένων κτιρίων. Οι εν λόγω ομιλίες δεν επιτρέπονται πλέον.¹⁰⁴ Ως εκ τούτου, τα κτίρια αποκαθίστανται, οπότε το έργο επιτελείται τυπικά, όμως έχει καταστεί δυσκολότερη η επίτευξη ενός σημαντικού στόχου της Επιτροπής, δηλαδή η προώθηση της εμπιστοσύνης μεταξύ των Κυπρίων, εφόσον απαγορεύεται να συζητείται.

99 Συνέντευξη με μέλος της Τεχνικής Επιτροπής για Ανθρωπιστικά Θέματα (12 Σεπτεμβρίου 2023).

100 Συνέντευξη με μέλος της Τεχνικής Επιτροπής για το Περιβάλλον (2 Αυγούστου 2023).

101 Συνέντευξη με πρώην μέλος της Τεχνικής Επιτροπής για τον Πολιτισμό (8 Νοεμβρίου 2023).

102 Ό.π.

103 Parikiaki, 'Vassiliou sorry to see Turkish Cypriot colleagues resign from bicomunal Committee on Culture' (27 October 2020), https://www.parikiaki.com/2020/10/vassiliou-sorry-to-see-turkish-cypriot-colleagues-resign-from-bicomunal-committee-on-culture/?utm_source=rss&utm_medium=rss&utm_campaign=vassiliou-sorry-to-see-turkish-cypriot-colleagues-resign-from-bicomunal-committee-

104 Συνέντευξη με μέλος της Τεχνικής Επιτροπής για την Πολιτιστική Κληρονομιά (17 Ιουλίου 2023).

Παρόλο που μεγάλο μέρος της υφιστάμενης κριτικής αφορά τον χειρισμό των Τεχνικών Επιτροπών από τον κ. Τατάρ, οι εν λόγω τακτικές καθυστέρησης και παρεμπόδισης είχαν υιοθετηθεί ήδη πριν από το 2020, κυρίως από τους Ελληνοκυπρίους. Για παράδειγμα, όταν ιδρύθηκε η Τεχνική Επιτροπή για την Παιδεία το 2015, της ανατέθηκε να συντάξει την εντολή της. Κατά τη διαδικασία αυτή, οι Ελληνοκύπριοι διαφώνησαν με τη χρήση του όρου «ομοσπονδιακή εκπαίδευση» (προτιμώντας τον όρο «εκπαίδευση για την ειρήνη»), ενώ απέρριψαν επίσης αίτημα για την πραγματοποίηση μιας ολοκληρωμένης συγκριτικής έρευνας αναφορικά με τα αναλυτικά προγράμματα σπουδών των σχολείων των δύο κοινοτήτων.¹⁰⁵ Ενώ ετοιμάστηκε συγκριτική έκθεση βασισμένη σε υπάρχουσες έρευνες, πολλοί Τουρκοκύπριοι μέλη της Επιτροπής τη θεώρησαν ανεπαρκή. Προτάσεις δημιουργίας αδελφοποιημένων σχολείων μεταξύ των δύο κοινοτήτων και διοργάνωσης αμοιβαίων επισκέψεων στα σχολεία επίσης απορρίφθηκαν, με τους Ελληνοκυπρίους να συμφωνούν μόνο στην πραγματοποίηση επισκέψεων σε σχολεία που βρίσκονται εντός του αποτελεσματικού ελέγχου της ΚΔ.¹⁰⁶ Πρώην μέλος της εν λόγω Επιτροπής υποστήριξε ότι πολλές προτάσεις απορρίφθηκαν λόγω της φοβίας της αναγνώρισης που έχουν οι Ελληνοκύπριοι,¹⁰⁷ εξήγηση η οποία δόθηκε επίσης και από πρώην μέλος της Τεχνικής Επιτροπής Διαχείρισης Κρίσεων.¹⁰⁸

Η εμπειρία των Τεχνικών Επιτροπών υποδηλώνει ότι, ενώ είναι κατανοητή η πολιτική παρέμβαση σε κάποιο βαθμό, η εκτεταμένη και ανεξέλεγκτη φύση της, η οποία συχνά ισοδυναμεί με μικροδιαχείριση σε κάθε στάδιο του έργου των Τεχνικών Επιτροπών, επιβραδύνει ή εμποδίζει σημαντικά την παραγωγικότητα των εν λόγω οργάνων. Η αναστολή έργων χωρίς σαφή και τεκμηριωμένη αιτιολογία, σε συνδυασμό με την υπερβολική έμφαση στο είδος της γλώσσας ή της ορολογίας που θα χρησιμοποιηθεί σε κάθε έργο, συμβάλλει στη δημιουργία και τη συντήρηση μιας ατμόσφαιρας αβεβαιότητας και αστάθειας. Ακόμη, οι ξαφνικές αλλαγές στη σύνθεση των Τεχνικών Επιτροπών, με παύση εμπειρων μελών χωρίς βάσιμο λόγο, υπονομεύουν τη συνέχεια και την εμπειρογνωμοσύνη των Επιτροπών.

105 Συνέντευξη με πρώην μέλος της Τεχνικής Επιτροπής για την Παιδεία (6 Νοεμβρίου 2023).

106 Συνέντευξη με πρώην μέλος της Τεχνικής Επιτροπής για την Παιδεία (21 Αυγούστου 2024).

107 Συνέντευξη με πρώην μέλος της Τεχνικής Επιτροπής για την Παιδεία (31 Αυγούστου 2023).

108 Συνέντευξη με πρώην μέλος της Τεχνικής Επιτροπής Διαχείρισης Κρίσεων (29 Αυγούστου 2023).

β | Η απουσία σαφούς εντολής των Τεχνικών Επιτροπών

Οι Τεχνικές Επιτροπές λειτουργούν βάσει μιας γενικής και μιας ειδικής εντολής. Η γενική εντολή αφορά την προώθηση της οικοδόμησης εμπιστοσύνης και την αντιμετώπιση των καθημερινών προκλήσεων των Κυπρίων.¹⁰⁹ Παράλληλα, με την ίδρυσή της, σε κάθε Επιτροπή ανατέθηκε μια ειδική εντολή, η οποία δεν έχει γνωστοποιηθεί στο κοινό.¹¹⁰ Αυτό μπορεί να έχει δυσμενείς επιπτώσεις για τη λειτουργία των Τεχνικών Επιτροπών, και, όπως επεσήμανε ένας συνεντευξιαζόμενος, ο τρόπος λειτουργίας τους «έμεινε κατά κάποιον τρόπο αβέβαιος και μετέωρος».¹¹¹ Εν συνεχεία, η απουσία διαφανών διαδικασιών εργασίας επηρεάζει τόσο την παραγωγικότητα όσο και την αξιοπιστία των εν λόγω οργάνων.

Η εντολή ορισμένων Επιτροπών διατίθεται δημόσια στις δημοσιεύσεις τους.¹¹² Ωστόσο, η εντολή άλλων Επιτροπών παραμένει σε μεγάλο βαθμό μη προσβάσιμη, κάτι το οποίο εντείνει τις ανησυχίες για το αν λειτουργούν με διαφάνεια και υπευθυνότητα. Η εντολή της Τεχνικής Επιτροπής για την Ισότητα των Φύλων, για παράδειγμα, έγινε γνωστή εμμέσως λόγω της επιστημονικής δημοσίευσης ενός πρώην μέλους της, αντί να γίνει ορατή μέσω άλλων, επίσημων οδών.¹¹³ Επιπλέον, οι ειδικές εντολές των Τεχνικών Επιτροπών είναι συνήθως ανεπίκαιρες. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι Επιτροπές εργάζονται ακόμη στο πλαίσιο υπομνημάτων που συντάχθηκαν κατά τη σύστασή τους. Παραδείγματος χάρη, η εντολή της Τεχνικής Επιτροπής για το Έγκλημα και την Εγκληματικότητα, η οποία καταρτίστηκε το 2008, αναφέρεται στη συνεργασία σε τομείς όπως το ξέπλυμα χρήματος, η οδική ασφάλεια, η παράνομη διακίνηση ανθρώπων, το λαθρεμπόριο ναρκωτικών και όπλων καθώς και η τρομοκρατία.¹¹⁴ Τα τελευταία χρόνια, έχει εγερθεί το ερώτημα γιατί δεν αντιμετωπίζει η Επιτροπή και το θέμα της εμπορίας ανθρώπων, το οποίο προκαλεί ολοένα και μεγαλύτερη ανησυχία στη νησί και συνδέεται άμεσα με το συνεχιζόμενο Κυπριακό Πρόβλημα.¹¹⁵ Η μάλλον απογοητευτική εξήγηση που έδωσε ένα μέλος της Τεχνικής Επιτροπής ήταν ότι αυτό το ζήτημα δεν περιλαμβανόταν – το 2008 – στην εντολή της Επιτροπής.¹¹⁶

Ακόμη, η ασάφεια αναφορικά με τον ρόλο και τις αρμοδιότητες των Επιτροπών έχει προκαλέσει σύγχυση σε ορισμένα από τα μέλη τους. Συγκεκριμένα, η σχέση των Τεχνικών Επιτροπών με τις νόμιμες ή τις *de facto* αρχές ή την κοινωνία των πολιτών δεν έχει προσδιοριστεί, κάτι το οποίο δημιουργεί ένα κλίμα αβεβαιότητας ως προς τη θέση τους μέσα στο ευρύτερο πλαίσιο της ειρηνευτικής διαδικασίας. Συνεπώς, σύμφωνα με έναν συνεντευξιαζόμενο, οι Τεχνικές Επιτροπές «δεν ανήκουν ούτε στην κοινωνία των πολιτών, ούτε είναι ανεξάρτητες από τις διαπραγματεύσεις, ούτε είναι πλήρως συνδεδεμένες με τις επίσημες αρχές».¹¹⁷

109 UN Secretary-General, 'United Nations Operation in Cyprus: Report of the Secretary-General' (3 January 2023, S/2023/6), [12].

110 Συνέντευξη με μέλος της Τεχνικής Επιτροπής για τα Οδοφράγματα (26 Ιουλίου 2023) και συνέντευξη με μέλος της Τεχνικής Επιτροπής για Ανθρωπιστικά Θέματα (12 Σεπτεμβρίου 2023).

111 Συνάντηση της Ομάδας Εστίασης με πρώην μέλη των Τεχνικών Επιτροπών (31 Ιανουαρίου 2024).

112 Βλ. την εντολή της Τεχνικής Επιτροπής για το Περιβάλλον εδώ:

<https://www.tcecypus.org/about-us/mandate>; Βλ. την εντολή της Τεχνικής Επιτροπής για την Πολιτιστική Κληρονομιά εδώ:

<https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/cy/TTCCH-2015-Brochure-FINAL-PRINTED.pdf>

113 Olga Demetriou, 'Gender in the Cyprus Negotiations' Peace Research Institute Oslo (Cyprus Centre) (2019).

114 Συνέντευξη με πρώην μέλος της Τεχνικής Επιτροπής για το Έγκλημα και την Εγκληματικότητα (31 Αυγούστου 2023).

115 Nasia Hadjigeorgiou, 'Human Trafficking in Cyprus: The Crime, Victims, Perpetrators, and their Connection to the Island's Frozen Conflict' Peace Research Institute Oslo (Cyprus Centre) (2022) και Hadjigeorgiou, 'The Practice of Engagement without Recognition under International Law'.

116 Συνέντευξη με μέλος της Τεχνικής Επιτροπής για το Έγκλημα και την Εγκληματικότητα (25 Ιουλίου 2023).

117 Συνάντηση της Ομάδας Εστίασης με πρώην μέλη των Τεχνικών Επιτροπών (31 Ιανουαρίου 2024).

Παρόλο που η εντολή της Τεχνικής Επιτροπής για την Ισότητα των φύλων, για παράδειγμα, αναφέρεται ρητά στη συμβολή στη διαπραγματευτική διαδικασία μέσω της προώθησης της συμμετοχής των γυναικών,¹¹⁸ το έργο της φαίνεται να έχει αγνοηθεί πλήρως από τους ηγέτες. Κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων του Crans-Montana, η Επιτροπή επεξεργάστηκε πρόταση για τη σύσταση επιτροπής αλήθειας, η οποία θα ενσωμάτωνε και τη διάσταση του φύλου.¹¹⁹ Επιπρόσθετα, εισηγήθηκε τη συμμετοχή τουλάχιστον ενός ειδικού σε θέματα ισότητας των φύλων στις διαπραγματεύσεις και πρότεινε τη θέσπιση νομοθεσίας για την ίδρυση Υπουργείου Ισότητας των Φύλων υπό το Ομοσπονδιακό Κράτος. Καμία από αυτές τις προτάσεις δεν φάνηκε να είχε ληφθεί υπόψη από τους ηγέτες, οι οποίοι αγνόησαν επίσης αιτήματα ενημέρωσης των μελών της Επιτροπής σχετικά με τις διαπραγματεύσεις.¹²⁰ Όπως εξήγησε πρώην μέλος:

*«Ούτε μπορούσαμε να συμμετέχουμε στις διαπραγματευτικές συναντήσεις ούτε ενημερωνόμασταν σχετικά με το περιεχόμενό τους. Ως αποτέλεσμα, δεν ήμασταν σε θέση να βάζουμε προτεραιότητες, εφόσον δεν μπορούσαμε να κάνουμε πολλά ούτως ή άλλως».*¹²¹

Η προαναφερθείσα συνθήκη δεν συνιστά μόνο μια χαμένη ευκαιρία να καταστούν η διαδικασία και τα αποτελέσματα των διαπραγματεύσεων πιο συμπεριληπτικά, αλλά αντίκειται ευθέως στην καθορισμένη εντολή της Τεχνικής Επιτροπής, υπονομεύοντας άμεσα την παραγωγικότητα και την αξιοπιστία της.

Κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων, ορισμένοι Τουρκοκύπριοι μέλη των Επιτροπών εισηγήθηκαν την επισημοποίηση των εντολών και τον καθορισμό σαφών, ενιαίων κανονισμών για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των Τεχνικών Επιτροπών.¹²² Πράγματι, όπως έχει ήδη αναφερθεί, η απουσία σαφούς εντολής για τις Τεχνικές Επιτροπές και το αμφιλεγόμενο καθεστώς τους δημιουργούν σημαντικές προκλήσεις όσον αφορά την αποτελεσματικότητά τους. Ωστόσο, κανένας από τους Ελληνοκύπριους συνεντευξιαζομένους δεν πρότεινε κάτι παρόμοιο και, κατά πάσα πιθανότητα, δεν θα υποστήριζαν μια τέτοια εισήγηση, δεδομένων των επικρατουσών ανησυχιών σχετικά με την αναγνώριση των περιοχών που δεν τελούν υπό τον αποτελεσματικό έλεγχο της ΚΔ. Θα μπορούσε να εξευρεθεί μια μέση λύση, πρώτον μέσω της διασφάλισης ότι οι ειδικές εντολές των Τεχνικών Επιτροπών γνωστοποιούνται με διαφάνεια σε όλα τα μέλη τους και στο ευρύ κοινό. Δεύτερον, οι ειδικές εντολές πρέπει να αναθεωρούνται και να επικαιροποιούνται κάθε δύο με τρία χρόνια. Με την υιοθέτηση των εν λόγω αλλαγών, οι Επιτροπές θα μπορούσαν να λειτουργούν πιο αποτελεσματικά και να είναι περισσότερο υπόλογες στο ευρύ κοινό για τις ενέργειές τους.

118 «Σχέδιο δράσης σχετικά με τους τρόπους διασφάλισης της πλήρους, ίσης και ουσιαστικής συμμετοχής των γυναικών στη διαδικασία διευθέτησης της σύγκρουσης/στην τελική διαδικασία διευθέτησης», <https://uncyprustalks.unmissions.org/statement-united-nations-spokesperson-cyprus-13-april-2022>.

119 Συνέντευξη με πρώην μέλος της Τεχνικής Επιτροπής για την Ισότητα των Φύλων (19 Σεπτεμβρίου 2023).

120 Ό.π.

121 Ό.π.

122 Συνάντηση της Ομάδας Εστίασης με πρώην μέλη των Τεχνικών Επιτροπών (31 Ιανουαρίου 2024).

Γ | Η αμφιλεγόμενη σχέση της διεθνούς κοινότητας με τις Τεχνικές Επιτροπές

Κατά τη διάρκεια της εμπειρικής έρευνας, η ομάδα πήρε συνέντευξη από τρεις διεθνείς φορείς οι οποίοι σχετίζονται με τις Επιτροπές, και συγκεκριμένα από το OSASG, το UNDP και την ΕΕ. Οι εν λόγω φορείς δουλεύουν άμεσα με τις Τεχνικές Επιτροπές σε τακτική βάση και συνεργάζονται επίσης μεταξύ τους για τον συντονισμό των δραστηριοτήτων τους. Ο συντονισμός μεταξύ των διεθνών φορέων και των Τεχνικών Επιτροπών καθίσταται θεωρητικά εφικτός μέσω των τακτικών συναντήσεων της Συντονιστικής Επιτροπής, οι οποίες λειτουργούν ως πλατφόρμα για την ανταλλαγή ιδεών και την παρακολούθηση της υλοποίησης των έργων. Παρόλο που οι εν λόγω συναντήσεις αρχικά λάμβαναν χώρα σε μηνιαία βάση, τελευταίως η συχνότητά τους έχει μειωθεί, αντανακλώντας τη μείωση του αριθμού των έργων.

Παρά τις πρωτοβουλίες συντονισμού, τα ευρήματά μας υποδεικνύουν ότι οι απόψεις των διάφορων διεθνών φορέων και ο τρόπος με τον οποίο σχετίζονται με τις Επιτροπές δεν βασίζονται σε μία ενιαία, συντονισμένη προσέγγιση. Συγκεκριμένα, κάθε φορέας έχει διαφορετική άποψη ως προς το κατά πόσο οι Επιτροπές αποτελούν μέρος της επίσημης διαπραγματευτικής διαδικασίας ή αν θα πρέπει να θεωρούνται πιο ανεπίσημοι μηχανισμοί για την προώθηση της εμπιστοσύνης και την αντιμετώπιση των καθημερινών προκλήσεων των Κυπρίων. Αυτό επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο ερμηνεύονται έννοιες όπως η «αποτελεσματικότητα» και η «επιτυχία» των Τεχνικών Επιτροπών. Ως εκ τούτου, δεν υπάρχει συνέπεια σε σχέση με το τι αναμένεται από τις Τεχνικές Επιτροπές και, συναφώς, ως προς τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να συνεισφέρει η διεθνής κοινότητα στη διασφάλιση της επίτευξης των στόχων των Επιτροπών.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί στο Μέρος 4, το OSASG αντιλαμβάνεται τις Τεχνικές Επιτροπές ως μηχανισμούς πρώτου επιπέδου και τις θεωρεί μέρος των επίσημων διαπραγματεύσεων.¹²³ Το πρώτο επίπεδο, σύμφωνα με το πολυεπίπεδο σχήμα της ειρηνευτικής διαδικασίας του Lederach, περιλαμβάνει την άμεση συμμετοχή στις ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις και τη συνεργασία με την κορυφαία πολιτική ηγεσία.¹²⁴ Οι διαδικασίες του δεύτερου επιπέδου αφορούν φορείς που ανήκουν στη μεσαία ηγεσία, ενώ οι πρωτοβουλίες του τρίτου επιπέδου εστιάζουν στις δράσεις της βάσης της κοινωνίας. Σύμφωνα με το OSASG, οι Τεχνικές Επιτροπές, υπό την εξουσία των δύο ηγετών, λειτουργούν ως μέρη των επίσημων διαπραγματεύσεων. Το γεγονός ότι εξακολουθούν να λειτουργούν, ακόμα και σε περιόδους όπου δεν είναι ιδιαίτερα παραγωγικές, αποτελεί από μόνο του επιτυχία, εφόσον διατηρείται ζωντανή η επικοινωνία μεταξύ των δύο κοινοτήτων (και, συνεπώς, η προοπτική της επανέναρξης των διαπραγματεύσεων). Ως εκ τούτου, οι συνεντευξιαζόμενοι του OSASG τόνισαν ότι οι Τεχνικές Επιτροπές δεν πρέπει να αξιολογούνται βάσει των έργων τους. Αντ' αυτού, η επιτυχία τους έγκειται στη διατήρηση του διαλόγου και της συνεργασίας, ανεξαρτήτως εάν τα έργα τα οποία προτείνουν υλοποιούνται τελικά επιτυχώς.¹²⁵

Το UNDP έχει υιοθετήσει διαφορετική προσέγγιση. Ενώ αναγνωρίζει ότι οι Τεχνικές Επιτροπές λειτουργούν υπό την πολιτική εξουσία των ηγετών, οι εκπρόσωποί του σημείωσαν ότι, στην πράξη, τα εν λόγω όργανα δεν εμπίπτουν πλήρως στην κατηγορία του πρώτου επιπέδου.¹²⁶ Η εν λόγω θέση στηρίζεται σε δύο γεγονότα: πρώτον, τα μέλη των Τεχνικών Επιτροπών ποτέ δεν κάθισαν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, και, δεύτερον, ασχολούνται με τεχνικά ζητήματα τα οποία αντιμετωπίζονται μέσω μεμονωμένων έργων, σε αντίθεση με τα ευρύτερα θέματα που συζητούνται κατά τη διάρκεια των πολιτικών διαπραγματεύσεων.¹²⁷ Το πλαίσιο αυτό συνδέεται άμεσα και με τον τρόπο με τον οποίο δουλεύει το UNDP με τις Τεχνικές Επιτροπές: οι Επιτροπές καταθέτουν ιδέες έργων και το UNDP συνεργάζεται μαζί τους για τη μετατροπή των ιδεών σε προτάσεις έργων, εξασφαλίζοντας και τη δυνατότητα υλοποίησης και την ανταπόκριση στις απαιτήσεις δέουσας επιμέλειας.¹²⁸

123 Συνέντευξη με εκπρόσωπο του OSASG (9 Οκτωβρίου 2023).

124 John Paul Lederach, *Building Peace: Sustainable Reconciliation in Divided Societies* (1st edn, United States Institute of Peace Press, 1997), 39.

125 Συνέντευξη με εκπρόσωπο του OSASG (9 Οκτωβρίου 2023).

126 Συνέντευξη με εκπρόσωπο του UNDP (12 Οκτωβρίου 2023).

127 Ο.π.

128 Ο.π.

Ουσιαστικά το UNDP προσφέρει καθοδήγηση βήμα-βήμα σε μια διαδικασία η οποία είναι τεχνική, ορισμένες φορές μέσω της συνεργασίας για τη σύνταξη των προτάσεων, άλλες φορές αξιολογώντας σχέδια προτάσεων που συντάσσονται από τις Επιτροπές, και, τέλος, έχοντας την ευθύνη για τις χρηματοοικονομικές και τις υλικοτεχνικές πτυχές των έργων.¹²⁹ Τα περισσότερα από αυτά τα έργα χρηματοδοτούνται από την ΕΕ, η οποία αποτελεί τον τρίτο διεθνή παράγοντα ο οποίος συνεργάζεται με τις Επιτροπές. Ως αποτέλεσμα των βασισμένων σε αρχές επιχειρημάτων του και της εμπειρίας του με τις Τεχνικές Επιτροπές, το UNDP θεωρεί ότι τα εν λόγω όργανα εμπίπτουν σε έναν ενδιάμεσο χώρο: «Όργανα επιπέδου 1,5»,¹³⁰ τα οποία δεν εμπίπτουν πλήρως στο επίπεδο 1 ούτε στο επίπεδο 2.

Όταν ερωτήθηκαν οι συνεντευξιαζόμενοι της ΕΕ πώς θα κατηγοριοποιούσαν τις Τεχνικές Επιτροπές, απάντησαν ότι δεν τους ενδιαφέρει το μοντέλο των επιπέδων 1, 2 και 3. Όπως το έθεσαν: «Αυτό είναι θέμα του OSASG – είναι δική τους δουλειά». Για την ΕΕ δεν έχει σημασία. Συμμετέχουμε με κάθε τρόπο που έχει λογική». ¹³¹ Σύμφωνα με την ΕΕ, οι Τεχνικές Επιτροπές αναμένεται να ενδυναμώσουν την οικοδόμηση εμπιστοσύνης και να συμβάλουν στην επανένωση, τα σημαντικότερα δηλαδή κριτήρια βάσει των οποίων αποφασίζει η ΕΕ ποια έργα θα χρηματοδοτήσει.¹³² Παράλληλα, η ΕΕ συμφωνεί με το UNDP ότι στις Τεχνικές Επιτροπές δεν πρέπει να ασκείται υπέρμετρη πολιτική επιρροή, εφόσον η φύση της εντολής τους είναι πρωτίστως τεχνική. Έτσι, όπως και το UNDP, η ΕΕ συνεργάζεται με τις Τεχνικές Επιτροπές μέσω διάφορων έργων, ακολουθώντας «εργοκεντρική» προσέγγιση. Ως εκ τούτου, αυτό που ορίζεται ως «επιτυχία» των Τεχνικών Επιτροπών από τους δύο προαναφερθέντες διεθνείς φορείς διαφέρει ριζικά από τον ορισμό του OSASG. Προκύπτει ότι ο τρόπος με τον οποίο κάθε διεθνής φορέας αλληλεπιδρά με και στηρίζει τις Τεχνικές Επιτροπές, όπως και το τι αναμένει από αυτές, επίσης διαφέρει.

Ένα παράδειγμα το οποίο φανερώνει τις διαφορές μεταξύ των διεθνών φορέων αφορά την αναστολή του «Imagine». Στον απόηχο της αναστολής του έργου, αντί να ενθαρρύνει ενεργά τη συνεργασία μεταξύ των δύο πλευρών, το OSASG υιοθέτησε μια παθητική στάση. Απέφυγε να διαμεσολαβήσει ή να προβεί σε οποιαδήποτε ενέργεια για τη διασφάλιση της συνέχισης του «Imagine», υποστηρίζοντας ότι αυτό απαιτούσε η αρχή της ουδετερότητας.¹³³ Αντιθέτως, η ΕΕ άσκησε έντονη κριτική στην αναστολή του έργου από πλευράς των Τουρκοκυπρίων, με την Επιτροπή του Ευρωκοινοβουλίου για τον Πολιτισμό και την Παιδεία να αποστέλλει επιστολή στον κ. Τατάρ, ζητώντας την άμεση επανεκκίνηση του έργου.¹³⁴ Αυτές οι προσεγγίσεις διαφέρουν ξεκάθαρα: αφενός, η επιτυχία έγκειται στη διατήρηση του διαλόγου και αφετέρου, εξαρτάται από τον βαθμό στον οποίο σημειώνεται απτή πρόοδος στην αντιμετώπιση των προκλήσεων και την οικοδόμηση εμπιστοσύνης. Η μεγάλη απόκλιση μεταξύ των προσδοκιών έχει αρνητικό αντίκτυπο στις Τεχνικές Επιτροπές. Τελευταίως παρατηρούμε μια αυξανόμενη ανισορροπία από αυτή την άποψη: η ΕΕ/το UNDP παρέχουν χρηματοδότηση, αναμένουν απτά αποτελέσματα και καταβάλλουν προσπάθεια για την αντιμετώπιση διάφορων προκλήσεων που αφορούν την υλοποίηση. Αντιθέτως, το OSASG, μολονότι έχει τυπικά την αρμοδιότητα να υποστηρίζει τις Τεχνικές Επιτροπές, δεν πραγματοποιεί τις αντίστοιχες ενέργειες, ενώ με μεγάλη ευκολία υιοθετεί έναν πιο παθητικό ρόλο.

129 Ό.π.

130 Hussein Agha et al. (eds), *Track II Diplomacy: Lessons from the Middle East* (MIT Press, 2004), 49-50.

131 Συνέντευξη με εκπρόσωπο της ΕΕ (26 Οκτωβρίου 2023).

132 Ό.π.

133 Συνέντευξη με εκπρόσωπο της κοινωνίας των πολιτών (13 Σεπτεμβρίου 2023).

134 Yeniduzen, 'Imagine'a Geri Dön' (31 Μαρτίου 2023),

<https://www.yeniduzen.com/avrupa-parlamentosundan-ersin-tatara-imaginea-geri-don-162438h.htm>.

Για να εξαλείψουν αυτές τις διαφορές, οι διεθνείς φορείς πρέπει να καταλήξουν σε συμφωνία σχετικά με το τι αναμένουν από τις Τεχνικές Επιτροπές. Αν οι Τεχνικές Επιτροπές έχουν μια γενική εντολή, κάθε συγκεκριμένο έργο το οποίο λαμβάνει στήριξη, καθώς και η δουλειά τους συνολικά, πρέπει να συνδέεται ρητά με την εν λόγω εντολή. Επιπρόσθετα, ο ρόλος του ΟΗΕ ως αρμοδίου υποστήριξης, και ιδιαίτερα του OSASG, πρέπει να αποσαφηνιστεί. Ποιος είναι ο κύριος στόχος της παροχής υποστήριξης; Περιορίζεται η εντολή του OSASG στη διοργάνωση συναντήσεων ή περιλαμβάνει επίσης την προώθηση βαθύτερης συνεργασίας και την ενεργή διαμεσολάβηση όπου είναι απαραίτητη; Η αποσαφήνιση του ρόλου αυτού είναι σημαντική, εφόσον αυτό θα θέσει τη βάση για λογοδοσία, τόσο ως προς τις ενέργειες που αναλαμβάνονται όσο και σε σχέση με την επιλογή να παραμείνει άπραγο σε περιπτώσεις όπου απαιτείται παρέμβαση. Σχετικά με την ΕΕ, η χρηματοδότηση πρέπει να αξιοποιείται πιο αποτελεσματικά μέσω της δημιουργίας ενός μηχανισμού ανατροφοδότησης, βάσει του οποίου τα νέα κονδύλια θα διατίθενται μόνο εφόσον τα προηγούμενα έχουν χρησιμοποιηθεί αποτελεσματικά. Επιπρόσθετα, η εν λόγω χρηματοδότηση πρέπει να διατίθεται με τρόπο που να προωθείται η συνέχεια και η βιωσιμότητα των Τεχνικών Επιτροπών, αντί να αφορά αποκλειστικά την υλοποίηση μεμονωμένων έργων. Για παράδειγμα, περισσότερες Τεχνικές Επιτροπές οφείλουν να εξετάσουν κατά πόσο θα επωφελούνταν από την πρόσληψη τουλάχιστον ορισμένων μισθωτών μελών, όπως ισχύει επί του παρόντος στην περίπτωση των Τεχνικών Επιτροπών για την Πολιτιστική Κληρονομιά, το Περιβάλλον και το Έγκλημα και την Εγκληματικότητα.

Δ | Απουσία συνεργασίας με την κοινωνία των πολιτών

Η κοινωνία των πολιτών αποτελεί φυσικό σύμμαχο των Τεχνικών Επιτροπών και, ως εκ τούτου, θα έπρεπε να ενημερώνεται επαρκώς για το έργο τους και να συμβάλλει ουσιαστικά σε αυτό. Ωστόσο, η εμπειρική έρευνά μας υποδεικνύει ότι μια σημαντική μερίδα των φορέων της κοινωνίας των πολιτών είτε αγνοούν την ύπαρξη των Τεχνικών Επιτροπών είτε δεν έχουν σαφή αντίληψη των εντολών και των δράσεών τους. Συνεπώς, αρκετοί εκπρόσωποι οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών (ΟΚΠ) οι οποίοι συμμετείχαν στις συνεντεύξεις παραδέχτηκαν ότι δεν γνώριζαν πόσες Τεχνικές Επιτροπές υπάρχουν και τι είδους έργο επιτελούν.¹³⁵ «Ανακαλύψαμε την ύπαρξη της Τεχνικής Επιτροπής για το Περιβάλλον σε μια συνάντηση με το UNDP πριν μερικά χρόνια. Η ενημέρωσή μας σχετικά με την Τεχνική Επιτροπή δεν ήταν ο σκοπός της συνάντησης· ήταν κάτι που προέκυψε τυχαία».¹³⁶ Οι συνεντευξιαζόμενοι οι οποίοι είχαν κάποια ιδέα για τις Επιτροπές ανέφεραν ότι είχαν ενημερωθεί μέσω δικής τους έρευνας,¹³⁷ δημοσιευμάτων των μέσων ενημέρωσης,¹³⁸ προσωπικών δεσμών με μέλη των Επιτροπών¹³⁹ ή επαγγελματικών θέσεων που κατείχαν στο παρελθόν.¹⁴⁰ Οι συνεντευξιαζόμενοι επιβεβαίωσαν πως ουδέποτε οι Τεχνικές Επιτροπές επικοινωνήσαν με τους ιδίους ή με τους οργανισμούς τους, ούτε έλαβαν ενημέρωση σχετικά με αυτές.

Ακόμη, οι συνεντευξιαζόμενοι ανέφεραν ότι στάθηκε αδύνατη η συνεργασία μεταξύ των ΟΚΠ τους και των Τεχνικών Επιτροπών, επειδή δεν ήξεραν πώς να έρθουν σε επαφή μαζί τους. Δεν γνωρίζουν τα ονόματα των συμπεροδρών και των μελών και δεν έχουν πρόσβαση στα στοιχεία επικοινωνίας τους. Ορισμένες Επιτροπές, όπως οι Τεχνικές Επιτροπές για την Πολιτιστική Κληρονομιά και το Περιβάλλον, έχουν υπερβεί αυτό το πρόβλημα δημιουργώντας ιστοτόπους (παρόλο που ορισμένοι συνεντευξιαζόμενοι αγνοούσαν την ύπαρξη των εν λόγω ιστοτόπων).

135 Συνεντεύξεις με 3 διαφορετικούς εκπροσώπους ΟΚΠ (6 Σεπτεμβρίου 2023, 10 Ιανουαρίου 2025 και 6 Νοεμβρίου 2023).

136 Συνέντευξη με εκπρόσωπο ΟΚΠ (6 Σεπτεμβρίου 2023).

137 Συνέντευξη με εκπρόσωπο ΟΚΠ (5 Οκτωβρίου 2023).

138 Συνέντευξη με εκπρόσωπο ΟΚΠ (15 Σεπτεμβρίου 2023).

139 Συνέντευξη με εκπρόσωπο ΟΚΠ (6 Νοεμβρίου 2023).

140 Ό.π.

Άλλες, όπως η Τεχνική Επιτροπή για την Υγεία, έχουν αρκετά ισχυρή παρουσία στα μέσα ενημέρωσης. Παρά τις προαναφερθείσες εξαιρέσεις, οι ΟΚΠ παραμένουν γενικότερα αποσυνδεδεμένες από τις Τεχνικές Επιτροπές, αφού δεν υπάρχει συγκεκριμένο πλαίσιο ή επίσημη δίοδος επικοινωνίας μεταξύ τους. Όπως δήλωσε ένας συνεντευξιαζόμενος: «Οι Τεχνικές Επιτροπές πρέπει να βελτιώσουν την επικοινωνία τους. Πόσο συχνά συναντιούνται; Τι συζητούν; Δεν έχουμε καθόλου πρόσβαση σε αυτές τις πληροφορίες. Φαίνεται ότι διεξάγουν τις εργασίες τους κεκλεισμένων των θυρών, κατά κάποιον τρόπο».¹⁴¹ Ένας άλλος συνεντευξιαζόμενος εξήγησε: «Θα θέλαμε να ξέρουμε τι κάνουν, πώς το κάνουν και τότε το κάνουν. Ζητούν απόψεις; Συζητούν με άλλους φορείς της κοινωνίας των πολιτών»;¹⁴² Η έλλειψη επικοινωνίας με την κοινωνία των πολιτών έχει δυσμενείς επιπτώσεις στην επίτευξη των στόχων των Τεχνικών Επιτροπών, αφού, «[εάν] προσκαλέσεις κάποιον να συμμετάσχει, παραμένει συμμετοχος. Εάν τον αγνοήσεις, μετά από λίγο δεν θα θυμάται την ύπαρξή σου, και όταν τον χρειαστείς, δεν θα είναι πια εκεί».¹⁴³

Επίσης, οι εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών ανέφεραν ότι δεν γνώριζαν το είδος των έργων με τα οποία ασχολούνται οι Επιτροπές. Ακόμα και αυτοί οι οποίοι είναι ενημερωμένοι για τις δραστηριότητες των Επιτροπών, παραπονέθηκαν ότι μαθαίνουν για αυτές μόνο από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ή από τον τύπο, μετά το πέρας των εκδηλώσεων.¹⁴⁴ Τέλος, παρόλο που ορισμένες ΟΚΠ γνώριζαν ότι η ΕΕ παρέχει χρηματοδότηση στις Τεχνικές Επιτροπές, δεν ήξεραν πώς δαπανώνται τα εν λόγω κονδύλια και κατά πόσο, μέσω των έργων αυτών, υπάρχει χώρος για συνεργασία μεταξύ των Τεχνικών Επιτροπών και της κοινωνίας των πολιτών. Όλοι οι συνεντευξιαζόμενοι δήλωσαν ότι θα τους ενδιέφερε να συνεργαστούν με τις Τεχνικές Επιτροπές και να στηρίξουν το έργο τους, ακόμα και αφιλοκερδώς, αν τους δινόταν η ευκαιρία να το πράξουν. Αυτό το εύρημα είναι σημαντικό, εφόσον, σύμφωνα με τον αρχικό σχεδιασμό των Τεχνικών Επιτροπών, τα εν λόγω όργανα συστάθηκαν για να προτείνουν ιδέες έργων, τα οποία στη συνέχεια θα υλοποιούνταν από την κοινωνία των πολιτών (αντί από τις ίδιες τις Επιτροπές). Για τον λόγο αυτό, παραδείγματος χάρη, η Τεχνική Επιτροπή για την Παιδεία ανέθεσε την υλοποίηση του «Imagine» στο ΑΗΔΡ και δεν επιχείρησε να υλοποιήσει η ίδια το έργο. Από αυτή την άποψη, η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών είναι καίριας σημασίας, αφού παρέχει στις Τεχνικές Επιτροπές τα εργαλεία για να διευρύνουν τις δραστηριότητές τους. Ταυτόχρονα, μια τέτοια συνεργασία θα ενίσχυε τη νομιμοποίηση των Επιτροπών, επιτρέποντάς τους να λαμβάνουν εμπεριστατωμένες αποφάσεις, να έχουν αντίκτυπο σε περισσότερα άτομα και να επικοινωνούν πιο αποτελεσματικά με το κοινό.

Ένα ακόμη πρόβλημα που προκύπτει από την έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ των Τεχνικών Επιτροπών και των ΟΚΠ είναι ότι καθίσταται πολύ δυσκολότερη η ενσωμάτωση τομέων με τους οποίους ασχολείται η κοινωνία των πολιτών μέσω των δικών τους έργων (οι τομείς αυτοί περιλαμβάνουν προσεγγίσεις θεμελιωμένες στα ανθρώπινα δικαιώματα, την ισότητα των φύλων, την προσβασιμότητα, την οικολογία και τους νέους). Έτσι, όταν ερωτήθηκαν σχετικά, οι εκπρόσωποι των ΟΚΠ ανέφεραν πως, είτε δεν γνώριζαν αρκετά για τις Επιτροπές για να αξιολογήσουν τις προσπάθειες ενσωμάτωσής τους είτε δεν θεωρούσαν ότι γίνονται τέτοιου είδους προσπάθειες. Ένας συνεντευξιαζόμενος αναρωτήθηκε αν τα μέλη των Τεχνικών Επιτροπών έχουν καταρχάς επίγνωση των εν λόγω οριζόντων ζητημάτων και ανέφερε ότι έπρεπε να είχαν λάβει κατευθυντήριες γραμμές και εκπαίδευση, κάτι το οποίο δεν φαίνεται να έχει γίνει. Αυτό επιβεβαιώθηκε επίσης από τις συνεντεύξεις των μελών των Τεχνικών Επιτροπών, τα οποία φάνηκαν απρόθυμα να συζητήσουν τέτοιου είδους οριζόντια ζητήματα ή απέρριψαν κατηγορηματικά την αξία της ενσωμάτωσής τους στο έργο τους.

141 Συνέντευξη με εκπρόσωπο ΟΚΠ (10 Ιανουαρίου 2025).

142 Συνέντευξη με εκπρόσωπο ΟΚΠ (6 Σεπτεμβρίου 2023).

143 Ο.π.

144 Συνέντευξη με εκπρόσωπο ΟΚΠ (20 Οκτωβρίου 2023).

ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΕΡΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ

Οι Τεχνικές Επιτροπές δεν έχουν ενιαία δομή λειτουργίας· κάθε Επιτροπή είναι διαφορετική και λειτουργεί με σχετική αυτονομία από τις άλλες. Διαφέρουν ως προς τον αριθμό και το υπόβαθρο των μελών τους, την ειδική εντολή τους, πόσο συχνά συναντώνται και πόσο παραγωγικές είναι. Ως εκ τούτου, από την εμπειρία κάθε Επιτροπής μπορούν να αντληθούν διαφορετικά διδάγματα. Παρακάτω παραθέτουμε ορισμένα διδάγματα ως απόσταγμα της ανάλυσης που προηγήθηκε. Αν ληφθούν σοβαρά, μπορούν να συνεισφέρουν στην αποτελεσματικότερη λειτουργία των πρωτοβουλιών οι οποίες είναι κατ' αρχήν υποσχόμενες.

1 | Οι Τεχνικές Επιτροπές δεν λειτουργούν με διαφάνεια. Από την αρχική τους σύσταση στον διορισμό μελών και τη διαχείριση των έργων, οι αποφάσεις λαμβάνονται με πολιτικά κριτήρια, χωρίς να υπάρχουν σαφείς κανόνες ή διαδικασίες που να παρέχουν καθοδήγηση. Παρόλο που η σε κάποιο βαθμό πολιτική παρέμβαση είναι κατανοητή, όσο μεγαλύτερη είναι η ανάμειξη, τόσο πιθανότερη είναι η υπονόμευση της παραγωγικότητας των Τεχνικών Επιτροπών. Ιδιαίτερα η αναστολή έργων χωρίς εύλογη αιτία και οι συνεχιζόμενες διαφωνίες σχετικά με την ορολογία που χρησιμοποιείται από διαφορετικούς φορείς επηρεάζουν αρνητικά την αποτελεσματικότητά τους. Εν προκειμένω, οι ηγέτες πρέπει να επιδεικνύουν σύνεση κατά τη λήψη αποφάσεων οι οποίες ενδέχεται να επηρεάσουν τη συνολική λειτουργία μιας Επιτροπής (π.χ. αυτές που αφορούν τη σύνθεση ή τη συνολική έγκριση ή απόρριψη έργων) και πρέπει να αποφεύγουν εντελώς τον πειρασμό της μικροδιαχείρισης του τρόπου υλοποίησης συγκεκριμένων έργων σε καθημερινή βάση.

2 | Τα μέλη των Τεχνικών Επιτροπών πρέπει να επιλέγονται βάσει της πείρας τους, μέσω αντικειμενικών κριτηρίων και διαφανών διαδικασιών. Αυτό θα βελτιώσει την αξιοπιστία των Επιτροπών και θα ενισχύσει περαιτέρω την εμπειρογνωμοσύνη των μελών τους σε συγκεκριμένα αντικείμενα.

3 | Το γεγονός ότι το καθεστώς των Τεχνικών Επιτροπών δεν είναι σαφώς προσδιορισμένο έχει προκαλέσει σύγχυση τόσο ανάμεσα στα μέλη των Επιτροπών όσο και στους διεθνείς φορείς που συνεργάζονται μαζί τους. Αν οι Τεχνικές Επιτροπές πράγματι προορίζονται για να λειτουργούν ως μηχανισμοί επιπέδου 1, πρέπει να τους χορηγηθεί πρόσβαση σε πληροφορίες που σχετίζονται με τις διαπραγματεύσεις και να τους δοθούν ευκαιρίες να συνεισφέρουν στη διαδικασία. Εναλλακτικά, αν αποφασιστεί ότι η λειτουργία τους είναι πιο τεχνική (αντί πολιτική), η ειδική εντολή κάθε οργάνου πρέπει να κοινοποιείται στα μέλη του και στο ευρύ κοινό, και να αξιολογείται και να επικαιροποιείται σε τακτική βάση.

4 | Η απουσία κοινού οράματος και προσδοκιών από τους κύριους διεθνείς φορείς – συγκεκριμένα το OSASG, το UNDP και την ΕΕ – αποδυναμώνει τη συνοχή και τον αντίκτυπο του έργου των Τεχνικών Επιτροπών. Κάθε έργο που υλοποιείται από μια Τεχνική Επιτροπή πρέπει να συνεισφέρει σε έναν ευρύτερο, σαφώς προσδιορισμένο σκοπό, συναφή με τη γενική εντολή των εν λόγω οργάνων. Παράλληλα, μπορούν να αντληθούν διδάγματα σχετικά με τη συμμετοχή συγκεκριμένων διεθνών παραγόντων. Ο ρόλος του OSASG ως αρμοδίου για την υποστήριξη των Επιτροπών παραμένει ασαφής. Η διευκρίνιση κατά πόσο η εντολή τους περιλαμβάνει μόνο την υλικοτεχνική υποστήριξη ή επιπλέον την ενεργή διαμεσολάβηση είναι ουσιώδης σε σχέση με την υποχρέωση λογοδοσίας και την αποτελεσματικότερη συνεργασία. Οι πόροι της ΕΕ πρέπει να τυγχάνουν διαχείρισης μέσω ενός συστήματος βασισμένου στην ανατροφοδότηση, το οποίο να διασφαλίζει ότι η λήψη των επόμενων κονδυλίων εξαρτάται από την αποτελεσματική αξιοποίηση των προηγούμενων. Τέλος, τα ίδια τα μέλη των Τεχνικών Επιτροπών πρέπει να επιδιώκουν να ζητούν από τη διεθνή κοινότητα να συνεισφέρει με τρόπο που να καθίστανται βιωσιμότερες οι δραστηριότητές τους (για παράδειγμα, μισθοί για κάποια τουλάχιστον μέλη τους, τα οποία θα εργάζονται επίσημα για το UNDP).

5 | Οι πληροφορίες που αφορούν τις Τεχνικές Επιτροπές, περιλαμβανομένων των ονομάτων των συμπροέδρων και των μελών τους, καθώς και των δραστηριοτήτων και των στόχων τους, δεν κοινοποιούνται στο κοινό. Η απουσία της κατάλληλης επικοινωνιακής προβολής στερεί από το κοινό την ευκαιρία να λαμβάνει ενημέρωση σχετικά με τις δράσεις των Τεχνικών Επιτροπών και να συμμετέχει στις προσπάθειές τους. Ιδανικά, οι Τεχνικές Επιτροπές πρέπει να έχουν τον δικό τους ιστότοπο στο πλαίσιο μιας πιο ολοκληρωμένης επικοινωνιακής στρατηγικής και να κοινοποιούν τις εν λόγω πληροφορίες, μαζί με στοιχεία επικοινωνίας. Ο ιστότοπος πρέπει επίσης να παρέχει τακτικά πληροφόρηση σε σχέση με τις δραστηριότητες των Επιτροπών.

6 | Το γεγονός ότι το έργο των Επιτροπών παραμένει αόρατο στην κοινωνία των πολιτών, λόγω της ανεπαρκούς προβολής και της έλλειψης σημείων επικοινωνίας, αποτελεί χαμένη ευκαιρία. Η ενεργή συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών όχι μόνο θα παρείχε πολύτιμη τεχνογνωσία, αλλά θα ενίσχυε και τη νομιμότητα και τον χαρακτήρα δημόσιου συμφέροντος του έργου των Επιτροπών. Η διαφάνεια και η προβολή πρέπει να τεθούν σε προτεραιότητα, προκειμένου να γεφυρωθεί αυτό το κενό. Οι Τεχνικές Επιτροπές πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο να δημοσιεύουν τακτικές επικαιροποιήσεις όπως ενημερωτικά δελτία, να κρατούν ενήμερες τις ΟΚΠ, όπως επίσης και να συντονίζουν περιοδικές συναντήσεις ή από κοινού δραστηριότητες, προκειμένου να διευκολύνεται η ανταλλαγή πληροφοριών και να εντοπίζονται ευκαιρίες συνεργασίας.

| ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Οι Τεχνικές Επιτροπές έχουν διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην εξομάλυνση της δικοινοτικής συνεργασίας και τη διατήρηση της ελπίδας, ακόμα και σε περιόδους όπου το ευρύτερο πολιτικό κλίμα δεν ήταν θετικό. Η συνεχιζόμενη λειτουργία τους αποδεικνύει ότι, παρά τα πολιτικά αδιέξοδα, η συνεργασία σε πρακτικά ζητήματα μεταξύ των Ελληνοκυπρίων και των Τουρκοκυπρίων δεν είναι μόνο εφικτή, αλλά και απαραίτητη. Από αυτή την άποψη, η αξία των Επιτροπών έχει αναγνωρισθεί και από τις δύο πλευρές. Ως εκ τούτου, ακόμα και ενόσω οι διαπραγματεύσεις βρίσκονται σε αναμονή, αμφότεροι οι ηγέτες έχουν προβεί σε δημόσιες δηλώσεις υποστηρίζοντας το έργο τους, συνεχίζοντας να αναλαμβάνουν δράση (αν και, με λιγότερη θέρμη) σε σχέση με αυτές.

Παρόλο που το παρόν έγγραφο προσανατολισμού περιλαμβάνει σημαντικές πληροφορίες σχετικά με τις Τεχνικές Επιτροπές, καταδεικνύει επίσης ότι η πρόσβαση σε αυτές δεν ήταν καθόλου εύκολη. Το διαθέσιμο στο κοινό υλικό είναι περιορισμένο, ενώ ελάχιστη είναι και η έρευνα ακαδημαϊκού επιπέδου και πολιτικής που διεξάγεται αναφορικά με τις Επιτροπές. Ευελπιστούμε ότι το παρόν εκπόνημα θα συμβάλει στην άμβλυση των εν λόγω κενών γνώσης. Αυτό που κατέστη σαφές μέσα από την έρευνά μας είναι ότι οι Τεχνικές Επιτροπές επηρεάζουν βαθιά τις ζωές των ανθρώπων σε ολόκληρο το νησί, με τρόπους που συχνά παραβλέπονται, ακόμα και από τα ίδια τα άτομα τα οποία τελικά επωφελοούνται. Για να το θέσουμε διαφορετικά, ο ρόλος των Τεχνικών Επιτροπών δεν είναι σε καμία περίπτωση απλώς συμβολικός. Η σημαντικότητά τους φαίνεται με πολύ πρακτικούς τρόπους.

Ένα από τα πιο ισχυρά μηνύματα που πηγάζουν από το έργο τους είναι ότι, πολλές από τις κυριότερες προκλήσεις του νησιού, είτε αφορούν το περιβάλλον, την υγεία, την παιδεία, την εγκληματικότητα ή ανθρωπιστικά ζητήματα, απλούστατα δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν χωρίς συνεργασία. Η πανδημία του COVID-19 το απέδειξε: κανένας δεν μπορεί να ελέγξει μια μεταδοτική ασθένεια μέσω μιας μονοκοινοτικής προσέγγισης. Το ίδιο ισχύει και για τις ανησυχίες που αφορούν το περιβάλλον και την αστυνόμευση, εφόσον ούτε οι κλιματικές απειλές ούτε οι εγκληματίες σταματούν στα οδοφράγματα. Οι ενέργειες που λαμβάνονται στη μία πλευρά του νησιού θα είναι πάντοτε λιγότερο αποτελεσματικές αν δεν συντονίζονται με την άλλη. Αυτά τα παραδείγματα, και πολλά άλλα, επισημαίνουν μια απλή πραγματικότητα, η οποία αποτέλεσε και την έμπνευση για τη σύσταση των Τεχνικών Επιτροπών: αντιμετωπίζουμε κοινά προβλήματα τα οποία απαιτούν κοινές λύσεις, και αυτό προϋποθέτει την οικοδόμηση εμπιστοσύνης και τη συνεργασία.

Οι Τεχνικές Επιτροπές έχουν συμβάλει επίσης στη διατήρηση των σχέσεων και των καναλιών επικοινωνίας. Είτε θεωρούνται μηχανισμοί πρώτου επιπέδου είτε κάτι άλλο, έχουν τη δυνατότητα να τροφοδοτήσουν την ευρύτερη διαπραγματευτική διαδικασία, αν τους δοθεί η ευκαιρία. Μπορούν να εισαγάγουν παραμέτρους οι οποίες συχνά δεν λαμβάνονται υπόψη στις επίσημες συνομιλίες, όπως η ισότητα των φύλων, η παιδεία ή το περιβάλλον, και μπορούν να σπάσουν την εκ των άνω προς τα κάτω, εστιασμένη στους ηγέτες δομή η οποία κυριαρχεί στις ειρηνευτικές προσπάθειες της Κύπρου εδώ και πολλά χρόνια. Ακόμα και αν δεν τους επιτραπεί να συμμετάσχουν άμεσα στις διαπραγματεύσεις, το έργο τους μπορεί να στείλει το μήνυμα στους Κυπρίους ότι η επικοινωνία με τον άλλον δεν είναι μόνο εφικτή, αλλά και ωφέλιμη.

Παράλληλα, διαφαίνονται ορισμένα προβληματικά ζητήματα σε σχέση με τις Τεχνικές Επιτροπές. Το αμφιλεγόμενο λειτουργικό πλαίσιο τις αφήνει εκτεθειμένες στις πολιτικές πιέσεις και παρεμβάσεις. Η απουσία διαφανών κανονισμών, οι ασαφείς εντολές και οι αδιαφανείς διαδικασίες που αφορούν τον διορισμό και την απομάκρυνση μελών και συμπροέδρων είναι ιδιαίτερα ανησυχητικές. Επίσης, η ασαφής σχέση της διεθνούς κοινότητας με τα εν λόγω όργανα δεν είναι καθόλου βοηθητική ως προς την προώθηση της παραγωγικότητας και της αποτελεσματικότητάς τους. Ανησυχία προκαλεί επίσης το γεγονός ότι η κοινωνία των πολιτών παραμένει σε μεγάλο βαθμό αποσυνδεδεμένη από το έργο των Επιτροπών, παρά τις μεγάλες προοπτικές για ουσιαστική συνεργασία. Ευελπιστούμε ότι τα διδάγματα τα οποία παραθέσαμε στην παρούσα έκθεση θα συμβάλουν στην αντιμετώπιση ορισμένων από τους εν λόγω περιορισμούς.

Παράρτημα 1 | Έργα τα οποία υλοποιήθηκαν από το σύνολο των Τεχνικών Επιτροπών από τη σύστασή τους έως το 2025

1 | Τεχνική Επιτροπή για τις Τηλεπικοινωνίες και τις Ραδιοσυχνότητες

- Αντιμετώπιση προβλημάτων που σχετίζονται με τις παρεμβολές στην πολιτική αεροπορία και τις ραδιοσυχνότητες [συνεχιζόμενη].
- Κατέληξε σε συμφωνία για την εγκατάσταση δικτύων 5G σε ολόκληρο το νησί. Η υλοποίηση του έργου ολοκληρώθηκε το 2023-2024 στις περιοχές οι οποίες τελούν υπό τον αποτελεσματικό έλεγχο της ΚΔ, και εκκρεμεί στις περιοχές οι οποίες δεν τελούν υπό τον αποτελεσματικό της έλεγχο.
- Επέλυσε το πρόβλημα της παρεμβολής στο φάσμα συχνοτήτων, περιλαμβανομένων των ιδιωτικών ραδιοσταθμών στα FM και των τηλεοπτικών καναλιών, όπως επίσης καθάρισε τις αναλογικές τηλεοπτικές συχνότητες, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Διεθνούς Ένωσης Τηλεπικοινωνιών [2016].

2 | Τεχνική Επιτροπή για την Πολιτιστική Κληρονομιά

Τα ακόλουθα έργα επωφελήθηκαν από επείγουσα στήριξη:

• Μεταξύ 2012-2013:

1. Τέμενος Δένειας
2. Εκκλησία του Προφήτη Ηλία στη Φιλιά
3. Εκκλησία της Παναγίας Μελανδρίνας
4. Τέμενος Μουσταφά Πασά – Αμμόχωστος
5. Οθωμανικά λουτρά της Πάφου
6. Εκκλησία της Παναγίας στο Τραχώνι
7. Πύργος του Οθέλλου στην Αμμόχωστο
8. Τείχη της Αμμοχώστου μεταξύ της Οπλαποθήκης και της Πύλης της Θάλασσας
9. Προμαχώνας Μαρτινέγκο στην Αμμόχωστο
10. Ολοκλήρωση της σταθεροποίησης των κτιρίων στο οδόφραγμα της οδού Λήδρας

- **Μεταξύ 2013-2017:**

11. Εκκλησία του Αγίου Νικολάου στο Συριανοχώρι
12. Τεμένη της Ευρέτου
13. Τέμενος των Τσερκέζων
14. Εκκλησία του Αγίου Αυξεντίου στην Κώμη Κεπήρ
15. Νερόμυλος/Υδραγωγείο στη Χρυσοχού
16. Σχεδιασμοί για τη βελτίωση του εκθεσιακού χώρου του καραβιού της Κερύνειας στο Κάστρο της Κερύνειας
17. Παλαιά εκκλησία του Αγίου Γεωργίου στον Κορμακίτη
18. Μονή Αγίου Παντελεήμονος στη Μύρτου

- **Μεταξύ 2017-2018:**

19. Προμαχώνας Ραβελίν/Πύλη της Ξηράς στην Αμμόχωστο
20. Αρχαιολογικός χώρος Αγίου Φίλωνος

- **Μεταξύ του 2018-2019, τα ακόλουθα μνημεία έλαβαν επείγουσα υποστήριξη:**

21. Παναγία των Αρμενίων στην Αμμόχωστο
22. Οθωμανικά λουτρά (κοντά στο τέμενος του Χασάν Αγά) στην Πάφο
23. Εκκλησία του Αρχαγγέλου Μιχαήλ στο Λευκόνοικο
24. Εκκλησία του Τιμίου Σταυρού στην Καρπασία
25. Εκκλησία της Αγίας Μαρίας στην Αγία Μαρίνα

- **Μεταξύ 2019-2020:**

26. Παναγία Καρμηλιτική στην Αμμόχωστο
27. Τέμενος στον Άγιο Νικόλαο
28. Τέμενος στον Άγιο Ιωάννη
29. Μιναρές του Τζαμί Κεμπέρ στην Πάφο
30. Εκκλησία της Αγίας Άννας στην Αμμόχωστο
31. Τέμενος των βυρσοδεψών στην Αμμόχωστο
32. Εκκλησία της Παναγίας στην Άσσια
33. Εκκλησία του Αγίου Αρτεμώνα στην Αφάντεια

- **Μεταξύ 2020-2021:**

34. Αρχαιολογικός χώρος Αγίου Φίλωνος – 2η φάση
35. Βασιλική της Αγίας Τριάδας & Βαπτιστήριο – 2η φάση
36. Εκκλησία του Αγίου Ανδρονίκου
37. Απομάκρυνση βλάστησης από τα Τείχη της Λευκωσίας (Πύλη Κερύνειας μέχρι τον Προμαχώνα Φλάτρο)
38. Εκκλησία Αγίων Σεργίου και Βάκχου
39. Μονή Σουρπ Μαγκάρ
40. Αρχαιολογικός χώρος της Αφέντρικας
41. Εκκλησίες Αγίου Γεωργίου και Αγίου Ιακώβου
42. Ελληνοκυπριακά και τουρκοκυπριακά κοιμητήρια

- **Μεταξύ 2022-2023:**

43. Εκκλησία του Αγίου Γεωργίου στην περιοχή της Αμμοχώστου
44. Ερείπια της εκκλησίας της Αγίας Μαρίας-Αγίου Θεοδώρου
45. Εκκλησία του Αγίου Γεωργίου στα Γέναγρα
46. Προμαχώνας της Οπλαποθήκης στην Αμμόχωστο
47. Τέμενος και ταφικό μνημείο Ζουχουρί
48. Εκκλησία του Αγίου Γεωργίου στο χωριό Βατυλή
49. Λουτρά Τούζλα στη Λάρνακα
50. Εκκλησία της Παναγίας Αγίας Νάπας στην Αμμόχωστο
51. Τέμενος στο χωριό Μαρώνι στη Λάρνακα
52. Τέμενος στο Καλό Χωριό
53. Υδραγωγείο Λεύκας
54. Εκκλησία του Αγίου Γεωργίου
55. Εκκλησία του Προφήτη Ηλία
56. Προμαχώνας της Οπλαποθήκης στην Αμμόχωστο

- **Μεταξύ 2024-2025:**

57. Προμαχώνας Κουιρίνι στη Λευκωσία
58. Εκκλησία των Αγίων Σεργίου και Βάκχου στη Νέτα
59. Υδραγωγείο του Αρίφ Μπέη στην Αφάντεια
60. Τέμενος Hamidiye στα Λεύκαρα
61. Εκκλησία του Αγίου Γεωργίου στο Φλαμούδι
62. Τέμενος στην Αλαμινό
63. Εκκλησία στον Άγιο Ηλία
64. Τέμενος στην Καλαβασό
65. Εκκλησία του Αγίου Γεωργίου στη Λιμνιά
66. Εκκλησία της Αγίας Παρασκευής στην Αμμόχωστο
67. Τέμενος στην Αλέκτορα
68. Εκκλησία του Τιμίου Προδρόμου στη Γύψου
69. Εκκλησία του Αγίου Ηλία στον Άγιο Ηλία
70. Τέμενος στην Καλαβασό
71. Τέμενος στην Αλαμινό
72. Εκκλησία της Αγίας Παρασκευής στην Αμμόχωστο
73. Εκκλησία της Χρυσοπολίτισσας στην Κερύνεια
74. Τέμενος στην Αυδήμου
75. Εκκλησία της Παναγίας Ευαγγελίστριας στη Λύση
76. Τέμενος και κοιμητήριο στην Τόχνη
77. Μονή Παναγίας Κανακαριάς στην Καρπασία
78. Μονή Αποστόλου Ανδρέα στην Καρπασία
79. Εκκλησία του Αγίου Γεωργίου των Λατίνων στην Αμμόχωστο
80. Τέμενος Τούζλα στη Λάρνακα

Η Τεχνική Επιτροπή για την Πολιτιστική Κληρονομιά πραγματοποίησε επίσης τις ακόλουθες σημαντικές δραστηριότητες:

- Πολλά από τα έργα που περιγράφονται πιο πάνω συνοδεύτηκαν από δικοινοτικές εκδηλώσεις, οι οποίες σήμαναν την επιτυχή τους ολοκλήρωση.
- Διεξήγαγε παρουσίαση στο ΕΤΕΚ σχετικά με το έργο της Τεχνικής Επιτροπής και τις διαδικασίες συντήρησης του UNDP [2024].
- Διοργάνωσε εκδήλωση για την Παγκόσμια Ημέρα Μνημείων και Τοποθεσιών με τη συμμετοχή περίπου 100 Ελληνοκυπρίων, Τουρκοκυπρίων και αλλοδαπών φοιτητών [2024].
- Εγκαινίασε τη Διαδραστική Εκπαιδευτική Πλατφόρμα για την πολιτιστική κληρονομιά στην Κύπρο [2024]. Πραγματοποίησε δραστηριότητα με μαθητές σε εκδήλωση στην Αμμόχωστο, χρησιμοποιώντας τη νέα πλατφόρμα που δημιουργήθηκε από την Επιτροπή. Η πλατφόρμα διατίθεται εδώ: <https://iepcyprusdigitalheritage.com/login/index.php> [2024].
- Διοργάνωσε εκδήλωση για την Παγκόσμια Ημέρα Ειρήνης με μαθητές από το φόρουμ United for Peace EU (Ενωμένοι για την Ειρήνη ΕΕ) και φοιτητές από το δίκτυο United World Colleges (Ηνωμένα Διεθνή Κολλέγια), προσφέροντας την εμπειρία της εικονικής πραγματικότητας που παρέχει ο ιστότοπος Cyprus Digital Heritage (Ψηφιακή Κληρονομιά της Κύπρου) [2024].
- Διοργάνωσε ξενάγηση στον αρχαιολογικό χώρο των Σόλων, στον οποίο περιλαμβάνεται η Βασιλική του Αγίου Αυξιβίου και το Θέατρο των Σόλων [2024].
- Διοργάνωσε δικοινοτική δραστηριότητα δάσωσης για την προώθηση της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς και της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας [2024].
- Έλαβε χρηματοδότηση από τη Διεθνή Συμμαχία για την Προστασία της Κληρονομιάς σε Περιοχές Συγκρούσεων (International Alliance for the Protection of Heritage in Conflict Areas) για τα έργα συντήρησης δύο σημαντικών μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς: της εκκλησίας του Αγίου Γεωργίου των Λατίνων στην εντός των τειχών πόλη της Αμμοχώστου και του Τεμένους Τούζλα στη Λάρνακα. Το γεγονός αυτό σηματοδοτεί την πρώτη συνεργασία χρηματοδότησης μεταξύ ιδιωτικού ιδρύματος και Τεχνικής Επιτροπής [2023].
- Εγκαινίασε διαγωνισμό παραγωγής βίντεο και σχεδίου εμπνευσμένων από τα μνημεία πολιτιστικής κληρονομιάς του νησιού [2022].
- Έλαβε το Βραβείο Ευρωπαϊκής Κληρονομιάς/Βραβείο Europa Nostra το 2021 [2021].
- Δημιούργησε και κοινοποίησε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μια σειρά από βίντεο που αφορούν τα μνημεία πολιτιστικής κληρονομιάς της Κύπρου [2021].
- Διοργάνωσε περιπατητική εκδρομή στην περιοχή της Πάφου, στην οποία συμμετείχαν 29 Ελληνοκύπριοι, Τουρκοκύπριοι και άτομα προερχόμενα από άλλες κοινότητες [2019].
- Έλαβε 190 αιτήσεις από νεαρούς Ελληνοκυπρίους και Τουρκοκυπρίους για συμμετοχή στην πρωτοβουλία «Heritage Youth Ambassadors» (Πρεσβευτές Νεολαίας για την Πολιτιστική Κληρονομιά). 16 νεαρά άτομα από κάθε πλευρά επιλέχθηκαν για να ηγηθούν των προσπαθειών για την προώθηση και τη διαύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της Κύπρου [2019].
- Διοργάνωσε εκδήλωση για τον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας Μνημείων και Τοποθεσιών, στην οποία συμμετείχαν πάνω από 200 άτομα και από τις δύο πλευρές της διαχωριστικής γραμμής [2016].

3 | Τεχνική Επιτροπή για τον Πολιτισμό

- Διοργάνωσε την εκδήλωση «Connecting Arts 2» («Συνδέοντας τις τέχνες 2»), η οποία έφερε κοντά πάνω από 60 Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους καλλιτέχνες, ακαδημαϊκούς και ειδήμονες [2024].
- Διοργάνωσε την εκδήλωση «Connecting Arts», η οποία έφερε κοντά πάνω από 60 Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους καλλιτέχνες, ακαδημαϊκούς και ειδήμονες [2023].
- Συντόνισε την εκδήλωση «Walk/run for peace» (Περπατώ/τρέχω για την ειρήνη) στα πλαίσια της Παγκόσμιας Ημέρας Ειρήνης [2023].
- Διοργάνωσε διαγωνισμό παραγωγής βίντεο και σχεδίου: «Τα πολιτιστικά μνημεία του νησιού – Διαγωνισμός βίντεο και σχεδίου για παιδιά και νεαρά άτομα» [2023].
- Διοργάνωσε την έκθεση «In Culture We Trust»: Έκθεση με έργα τέχνης και οπτικοακουστικού υλικού που ανταλλάχθηκαν μεταξύ των δύο πλευρών [2000].
- Διοργάνωσε διαγωνισμό ποίησης για την επιλογή 5 ποιητών από κάθε κοινότητα, με σκοπό να γίνει μαγνητοσκόπηση της απαγγελίας από τους ίδιους των ποιημάτων τους, τα οποία έγραψαν κατά τη διάρκεια του COVID-19 [2000].
- Διοργάνωσε συναυλία της Κρατικής Ορχήστρας Δωματίου Κύπρου στο θέατρο Παλλάς [2018].
- Διοργάνωσε συναυλία κλασικής μουσικής με συντελεστές νεαρούς μουσικούς από τις δύο κοινότητες στον Πύργο του Οθέλλου [2016].
- Διοργάνωσε τη θεατρική παράσταση «Αντιγόνη» στο Αρχαίο Θέατρο της Σαλαμίνας στην Αμμόχωστο [2016].
- Διοργάνωσε βραδιά ποίησης και μουσικής στην Καστελιώτισσα [2016].
- Διοργάνωσε τη θεατρική παράσταση «Ιππόλυτος» στο Αρχαίο Θέατρο της Σαλαμίνας στην Αμμόχωστο [2015].

4 | Τεχνική Επιτροπή για το Έγκλημα και την Εγκληματικότητα

- Λειτουργία των Δικαιοδικών Γραφείων Επαφής. Το Δικαιοδικό Γραφείο Επαφής λειτουργεί στη Λευκωσία από το 2009 και στην Πύλα από το 2024.
- Οι δύο κοινότητες αντάλλαξαν 5 υπόπτους [2024].
- Διοργάνωσε δικαιοδικό σεμινάριο που αφορούσε τα οικονομικά εγκλήματα στον κυβερνοχώρο εις βάρος ευάλωτων ομάδων όπως τα παιδιά και οι ηλικιωμένοι, ως απόκριση στις από κοινού ανησυχίες σχετικά με την εντεινόμενη απειλή διάπραξης τέτοιου είδους εγκλημάτων στο νησί [2024].
- Διοργάνωσε από κοινού εργαστήριο σχετικά με την πρόληψη της παιδικής κακοποίησης και της έμφυλης βίας [2023].
- Διοργάνωσε από κοινού αστυνομικές εφόδους στην Πύλα, υπό τον συντονισμό της UNFICYP [2023].
- Σε συνεργασία με την Τεχνική Επιτροπή για την Παιδεία, υλοποίησε το έργο «Prevalence, Correlates and Prevention of Conventional Bullying in Schools and Cyberbullying» (Επικράτηση, Συσχετίσεις και Πρόληψη του Συμβατικού Εκφοβισμού στα Σχολεία και του Διαδικτυακού Εκφοβισμού) [2020].
- Συμμετοχή συμπροέδρου σε εργαστήριο του Πανεπιστημίου του Κέιμπριτζ για την εξέταση του Δικαιοδικού Γραφείου Επαφής από διεθνή άποψη [2019].
- Διοργάνωσε από κοινού σεμινάριο για την ομοσπονδιακή αστυνόμευση [2016].
- Διοργάνωσε από κοινού σεμινάριο για την πρόληψη της ενδοοικογενειακής βίας [2015].
- Διοργάνωσε από κοινού σεμινάριο για τη χρήση παράνομων ναρκωτικών, το οποίο παρακολούθησαν μαθητές και εκπαιδευτικοί [2011].
- Διοργάνωσε από κοινού σεμινάριο για τα παιδιά που αντιμετωπίζουν καταστάσεις κινδύνου [2010].
- Εγκαινίασε τη διανομή ενημερωτικών εντύπων στα οδοφράγματα σχετικά με την οδική ασφάλεια [2010].

5 | Τεχνική Επιτροπή για Οικονομικά και Εμπορικά Θέματα

- Διοργάνωσε το Πρόγραμμα Μαθητείας για Νεαρούς Επαγγελματίες [2024].
- Η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου εξέδωσε εγκύκλιο η οποία εξουσιοδοτεί τις τοπικές τράπεζες να επιτρέπουν στους Τουρκοκυπρίους να ανοίγουν βασικούς προσωπικούς τραπεζικούς λογαριασμούς στις περιοχές οι οποίες τελούν υπό τον αποτελεσματικό έλεγχο της Κυπριακής Δημοκρατίας, συνεπεία των συνεχιζόμενων προσπαθειών της Επιτροπής [2023].
- Ανέλαβε την πρωτοβουλία ανακύκλωσης των ηλεκτρονικών και των ηλεκτρικών αποβλήτων της Κύπρου [2022].
- Συνέβαλε στις συζητήσεις σχετικά με την Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης (ΠΟΠ) Χαλούμι/Hellim.
- Καθιέρωσε τη διαλειτουργικότητα των κινητών τηλεφώνων σε ολόκληρο το νησί [2019].
- Συνέβαλε στην εκπόνηση μελέτης σκοπιμότητας για το Ενιαίο Ρυθμιστικό Σχέδιο Λευκωσίας [2018].
- Συνέδεσε τα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας των δύο πλευρών της διαχωριστικής γραμμής [2013].

6 | Τεχνική Επιτροπή για το Περιβάλλον

- Διοργανώνει τακτικές από κοινού επισκέψεις για να αξιολογούνται τα περιβαλλοντικά θέματα που αφορούν ολόκληρο το νησί και να προτείνονται τρόποι αντιμετώπισής τους [συνεχιζόμενη πρακτική].
- Υλοποίησε το έργο «Exploring the geological heritage of the island of Cyprus» (Εξερευνώντας τη γεωλογική κληρονομιά της νήσου Κύπρου) [2024].
- Υλοποίησε το έργο «Environmental caretakers – empowering youth on environment» (Περιβαλλοντικοί φροντιστές – ενδυναμώνοντας τους νέους για το περιβάλλον) [2024].
- Υλοποίησε το έργο «Preserving biodiversity – analysing poison use in remote wildlife habitats» (Διατήρηση της βιοποικιλότητας – Ανάλυση της χρήσης δηλητηρίου σε απομακρυσμένα ενδιαίτηματα άγριων ζώων) [2024].
- Οι συμπρόεδροι της Επιτροπής πραγματοποίησαν παρουσίαση στην τρίτη σειρά των Νέων Πρεσβευτών του ΟΗΕ για το Περιβάλλον και την Ειρήνη [2022].
- Ανέπτυξε τον ιστότοπο της Τεχνικής Επιτροπής για το Περιβάλλον [2022].
- Διεξήγαγε διαγωνισμό φωτογραφίας για νεαρά άτομα με θέμα: «Τι σημαίνει το νερό για εσάς;» [με την Πρεσβεία των ΗΠΑ, το 2021].
- Διοργάνωσε το «Διαδικτυακό σεμινάριο για ένα υγιές περιβάλλον» [2021].
- Διοργάνωσε το έργο «Geo-Heritage» (Γεωλογική Κληρονομιά), το οποίο αποσκοπούσε στην προώθηση της γεωλογικής εκπαίδευσης και την ευαισθητοποίηση σχετικά με τη γεωλογική κληρονομιά του νησιού [2021-2024].
- Υλοποίησε την εκστρατεία για την πρόληψη των πυρκαγιών [2013].
- Συμμετείχε σε συζήτηση σχετικά με τον περιβαλλοντικό αντίκτυπο των παρελθοντικών μεταλλευτικών δραστηριοτήτων και τους τρόπους αντιμετώπισης της κατάστασης [2010].
- Διοργάνωσε από κοινού εκστρατεία ευαισθητοποίησης για την εξοικονόμηση νερού [2009].

7 | Τεχνική Επιτροπή για την Ισότητα των Φύλων

- Διοργάνωσε εκδήλωση δικτύωσης για γυναίκες επιχειρηματίες από τις δύο πλευρές του νησιού [2023].
- Διοργάνωσε σεμινάριο σχετικά με τη συμμετοχή των γυναικών στην ειρηνευτική διαδικασία της Κύπρου [2023].
- Διοργάνωσε έκθεση με θέμα «Συμπεριληπτική Διπλωματία: Η Συμμετοχή των Γυναικών στις Συνομιλίες για την Κύπρο» [2023].
- Διοργάνωσε δύο σεμιναρίων σχετικά με την ανάπτυξη ηγετικών δεξιοτήτων και την επιχειρηματικότητα των γυναικών [2023].
- Κατάρτισε το «Σχέδιο δράσης σχετικά με τους τρόπους διασφάλισης της πλήρους, ίσης και ουσιαστικής συμμετοχής των γυναικών στη διαδικασία διευθέτησης της σύγκρουσης/στην τελική διαδικασία διευθέτησης», το οποίο υιοθετήθηκε από τους ηγέτες της ελληνοκυπριακής και της τουρκοκυπριακής κοινότητας [2022].
- Εξέδωσε κοινή δήλωση, στην οποία η Επιτροπή σημείωσε την όξυνση της βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών κατά τη διάρκεια του COVID-19 [2020].
- Διοργάνωσε συζήτηση στρογγυλής τραπέζης σχετικά με τις γυναίκες και την ειρηνευτική διαδικασία [2016].

8 | Τεχνική Επιτροπή για την Υγεία

- Ανταλλάζει πληροφορίες σχετικά με την επιδημιολογική κατάσταση στις δύο πλευρές και παραδίδει εμβόλια κατά του COVID-19 στην τουρκοκυπριακή κοινότητα [από το 2020].
- Διοργανώνει συναντήσεις για την ανταλλαγή πληροφοριών που σχετίζονται με ιατρικά θέματα. Επίσης σε σχέση με την Υποεπιτροπή για Κτηνιατρικά Θέματα [συνεχιζόμενη δράση].
- Υλοποίησε το έργο «Χαρτογράφηση των επικίνδυνων περιοχών για εξάπλωση του εισβλητικού κουνουπιού του γένους αηδής» (Mapping Risk for Aedes Invasive Mosquito Spread [ID-AIM]) [2019-2024].
- Διοργάνωσε εκπαίδευση σχετικά με το εισβλητικό κουνούπι του γένους αηδής, στην οποία συμμετείχαν άτομα και από τις δύο κοινότητες. Διοργάνωσε επίσης επακόλουθες επιτόπιες επισκέψεις και συναντήσεις για την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών, ενισχύοντας περαιτέρω τη δικοινοτική συνεργασία για την καταπολέμηση των μεταδιδόμενων από κουνούπια νόσων στην Κύπρο [2024].
- Παρείχε φάρμακα και εμβόλια στην τουρκοκυπριακή κοινότητα ύστερα από τη διακοπή των γραμμών εφοδιασμού από την Τουρκία μετά τους σεισμούς του 2023 [2023].
- Ενεργοποίησε έναν μηχανισμό επικοινωνίας σε περίπτωση εμφάνισης μιας μεταδοτικής νόσου [2013].
- Θέσπισε διαδικασία για την ιατρική διακομιδή από τη μια πλευρά της νεκρής ζώνης στην άλλη για ανθρωπιστικούς λόγους [2010].
- Συντόνισε τη διέλευση ασθενοφόρων διαμέσου των οδοφραγμάτων της πράσινης γραμμής [2009].

9 | Τεχνική Επιτροπή Διαχείρισης Κρίσεων

- Διοργάνωσε συναντήσεις με μέλη της Τεχνικής Επιτροπής και εμπειρογνώμονες και από τις δύο πλευρές, προκειμένου να συζητηθεί η ετοιμότητα, η πρόληψη και τα πρωτόκολλα ανταπόκρισης σε περίπτωση σεισμού ή πυρκαγιάς [2023].
- Διοργάνωσε το έργο «Disaster Ready School» (Σχολείο σε Ετοιμότητα για Καταστροφές), με σκοπό την ευαισθητοποίηση σε σχέση με τους σεισμούς και τις πυρκαγιές [2020].
- Διοργάνωσε από κοινού άσκηση πυρόσβεσης εντός της νεκρής ζώνης, η οποία ελέγχεται από τον ΟΗΕ [2013].

10 | Τεχνική Επιτροπή για τα Οδοφράγματα

- Επέκτεινε το οδόφραγμα του Αγίου Δομετίου στη Λευκωσία, όπου προκύπτουν συχνά μεγάλες καθυστερήσεις λόγω των περιορισμένων λωρίδων και του διαθέσιμου προσωπικού για τους ελέγχους εγγράφων [2025].
- Άνοιξε δύο οδοφράγματα στη Λεύκα/Απλίκι και στη Δερύνεια [2022].
- Η παρούσα έκθεση σημειώνει το άνοιγμα του νέου οδοφράγματος του Λιμνίτη. Σημειώνει επίσης τη σύσταση μεικτής επιτροπής για την εξέταση της δημιουργίας και άλλων οδοφραγμάτων. [2010]

11 | Τεχνική Επιτροπή για την Παιδεία

- Εισήγαγε το έργο «Imagine» [το οποίο υλοποιήθηκε από τον Όμιλο Ιστορικού Διαλόγου και Έρευνας και το Σπίτι της Συνεργασίας, με τη στήριξη του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Εξωτερικών της Γερμανίας, 2017-2022].
- Διοργάνωσε πιλοτικό διαδικτυακό σεμινάριο για Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους δασκάλους [2020].
- Διοργάνωσε τη δράση «Bicommunal Walks: Learning from Nicosia» (Δικοινοτικοί Περίπατοι: Μαθαίνοντας από τη Λευκωσία) [2019].
- Διοργάνωσε σειρά εκδηλώσεων για την Παγκόσμια Ημέρα του Παιδιού, φέρνοντας κοντά πάνω από 100 παιδιά από τις δύο πλευρές της διαχωριστικής γραμμής [2016].

12 | Τεχνική Επιτροπή για Ανθρωπιστικά Θέματα

- Διοργάνωσε τη δράση «Angels of peace: Social inclusion – leaving no one behind» (Άγγελοι της ειρήνης: Κοινωνική ένταξη – Κανείς δεν μένει πίσω): περίπου 40 παιδιά και νεαρά άτομα με αυτισμό και σύνδρομο Down από τις δύο πλευρές παρουσίασαν μαζί μοντέρνους και παραδοσιακούς χορούς και συμμετείχαν σε άλλες δραστηριότητες [2019].

Η παρούσα δημοσίευση χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το περιεχόμενό της αποτελεί αποκλειστική ευθύνη του ICLAIM και της Human Rights Platform, ενώ δεν αντικατοπτρίζει κατ' ανάγκη τις θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

